

Trenčiansky
samosprávny kraj

ROZVOJOVÝ PLÁN 2007-2013 NUTS II ZÁPADNÉ SLOVENSKO

Nitriansky
samosprávny kraj

Trnavský
samosprávny kraj

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVANÝ
EURÓPSKOU ÚNIOU

Návrh

OBSAH

1 ÚVOD	4
2 SÚČASNÝ STAV NUTS II ZÁPADNÉ SLOVENSKO	5
2.1 Základné informácie o území	5
2.2 Socioekonomická analýza	8
2.2.1 Ľudské zdroje	8
2.2.1.1 Demografický vývoj a štruktúry obyvateľstva	8
2.2.1.2 Vzdelanie a odborná príprava	11
2.2.1.3 Trh práce	15
2.2.2 Infraštruktúra	21
2.2.2.1 Dopravná infraštruktúra	21
<i>Cestná doprava</i>	21
<i>Železničná doprava</i>	24
<i>Vodná doprava</i>	25
<i>Letecká doprava</i>	25
<i>Intermodálna (kombinovaná) preprava</i>	26
2.2.2.2 Technická infraštruktúra	27
<i>Energetická infraštruktúra</i>	27
<i>Environmentálna infraštruktúra</i>	27
<i>Informačná a komunikačná infraštruktúra</i>	29
2.2.2.3 Sociálna infraštruktúra	31
<i>Školstvo</i>	31
<i>Zdravotníctvo</i>	32
<i>Kultúra</i>	33
<i>Sociálne zabezpečenie</i>	34
2.2.2.4 Životné prostredie	35
<i>Zložky životného prostredia a ich ochrana</i>	35
<i>Ochrana prírody a krajiny</i>	38
<i>Rizikové faktory v životnom prostredí</i>	39
2.2.3 Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj	40
2.2.3.1 Výskum, vývoj a inovácie	41
2.2.3.2 Ekonomický rozvoj	46
<i>Vývoj hlavných ukazovateľov regionálnej ekonomiky</i>	46
<i>Vývoj sektorov hospodárstva</i>	47
<i>Podnikateľská štruktúra</i>	53
<i>Zahraničný kapitál</i>	54
2.3 SWOT ANALÝZA	56
2.3.1 Ľudské zdroje	56
2.3.2 Infraštruktúra	58
2.3.3 Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj	62
2.4 KEÚČOVÉ DISPARITY A HLAVNÉ FAKTORY ROZVOJA	64
2.4.1 Ľudské zdroje	64
2.4.2 Infraštruktúra	65
2.4.3 Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj	65
2.4.4 Závěry	66

3 VÍZIA A STRATÉGIA SOCIÁLNEHO A HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA NUTS II ZÁPADNÉ SLOVENSKO	69
3.1 Vízia rozvoja	69
3.2 Stratégia rozvoja	69
3.2.1 Východiská stratégie	69
3.2.2 Strategický cieľ	69
3.2.3 Strategické priority, špecifické priority, ich ciele a ukazovatele	70
1. Strategická priorita: Ľudské zdroje	74
2. Strategická priorita: Infraštruktúra	85
3. Strategická priorita: Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj	101
4 FINANČNÝ PLÁN	111
5 ZÁVER	114

1 ÚVOD

Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko je dokument poskytujúci východiská, ako postupovať pri čerpaní finančných prostriedkov z fondov EÚ, konkrétne zo štrukturálnych fondov (EFRR, ESF), Fondu súdržnosti (FS), Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD) a Európskeho rybárskeho fondu (EFF) v rámci budúceho programovacieho obdobia 2007 – 2013.

Nedávne rozšírenie EÚ na 25 členských štátov, ako aj predpokladané pristúpenie Bulharska a Rumunska v budúcom období, prinieslo a prinesie veľké rozdiely medzi krajinami EÚ. Nedávno zverejnená Tretia priebežná správa o súdržnosti priniesla podrobné odpovede na otázku konkurencieschopnosti a vnútornej súdržnosti EÚ. V kontexte týchto ekonomických a politických výziev navrhla Európska komisia novú politiku súdržnosti na obdobie rokov 2007 – 2013, ktorá umožňuje členským štátom a všetkým regiónom spoluprácu na väčšej konkurencieschopnosti a zamestnanosti, na trvalo udržateľnom rozvoji.

Globálnym cieľom Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko je „... využitím vnútorného potenciálu urýchliť rozvoj regiónu a tým zabezpečiť zvýšenie jeho konkurencieschopnosti, investovaním do infraštruktúry zlepšiť životné podmienky jeho obyvateľov a návštevníkov.“

Východiskom pre formulovanie tematického zamerania Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko sú na strane jednej nariadenia Európskej komisie k budúcej politike súdržnosti a Strategické všeobecné zásady EÚ a na strane druhej sú to koncepčné dokumenty na národnej úrovni.

Priority v rámci Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko tak vychádzajú z Národného strategického referenčného rámca ako centrálného integrujúceho strategického dokumentu, ktorý definuje a spája relevantné prvky jednotlivých stratégií EÚ, štátu, sektorov a regiónov prostredníctvom financovania zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu, vrátane prostriedkov na spolufinancovanie, s cieľom dosiahnutia čo najväčšej synergie a efektívnosti pri napĺňaní vízie a dosiahnutí strategického cieľa NSRR do roku 2013, programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotlivých krajov, ďalších relevantných strategických dokumentov krajov a štatistických dát.

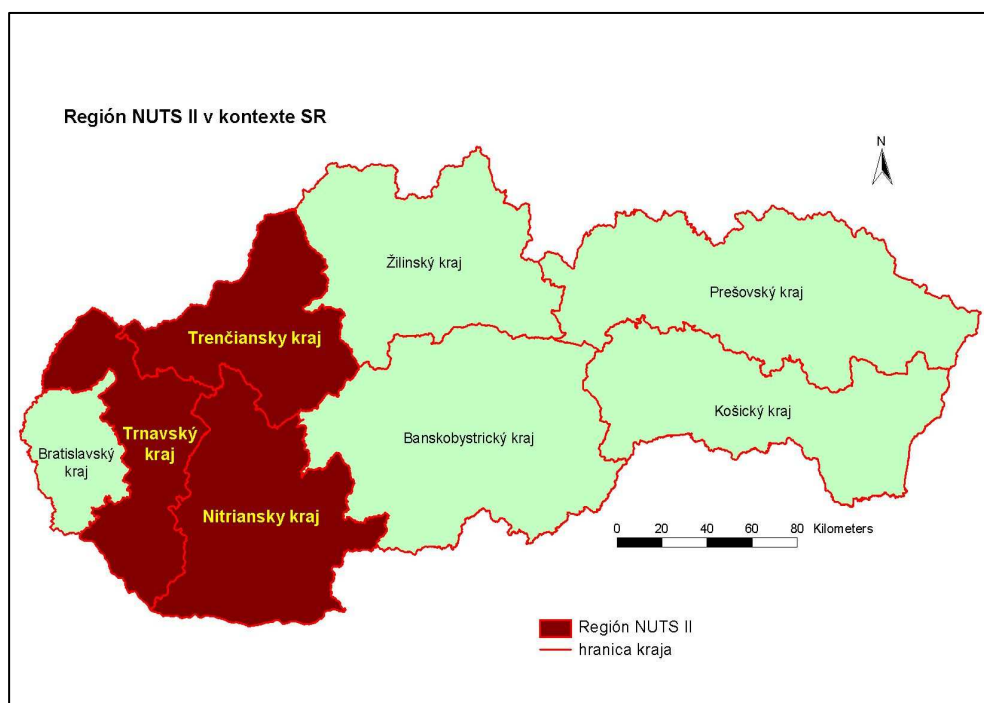
Pri tvorbe Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko bol uplatnený princíp partnerstva. Do procesu plánovania a koordinácie postupu prác boli zapojení všetci budúci príjemcovia pomoci – regióny, mestá, obce, neštátne neziskové organizácie a vzdelávacie inštitúcie. V rámci troch krajov boli vytvorené pracovné skupiny pre tvorbu rozvojového plánu. Prvoradou úlohou týchto pracovných skupín bolo pripomienkovanie jednotlivých pracovných verzií dokumentu, zverejňovaných na web stránke www.obceportal.sk.

2 SÚČASNÝ STAV NUTS II ZÁPADNÉ SLOVENSKO

2.1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O ÚZEMÍ

Podľa klasifikačného systému štatistických územných jednotiek zavedených EUROSTATOM je región NUTS II Západné Slovensko (mapa 1) tvorený tromi kraji NUTS 3 - ide o Trnavský kraj (7 okresov), Trenčiansky kraj (9 okresov), Nitriansky kraj (7 okresov). Región leží medzi tromi stredoeurópskymi rozvojovými pólmi - Viedeň, Bratislava a Budapešť, hraničí s tromi štátmi - s Českou republikou, Rakúskom a Maďarskom, čo vytvára priaznivé predpoklady pre rozvoj cezhraničnej spolupráce. Táto sa upevňuje prostredníctvom 4 euroregiónov - Euroregión Podunajský trojspolok, Euroregión Dunaj – Váh - Ipeľ, Euroregión Pomoravie, Euroregión Bílé – Biele Karpaty.

Mapa 1 *Vymedzenie regiónu NUTS II Západné Slovensko*

Zdroj: vlastné spracovanie

Región NUTS II Západné Slovensko má pretiahnutý tvar v smere sever - juh, pričom severozápadný okraj územia je tvorený pohoriami Malé Karpaty, Biele Karpaty a Javorníky. Zo severu do regiónu zasahujú Považský Inovec, Strážovské vrchy, Súľovské vrchy a Žiar, na východe Tribeč, Vtáčnik, Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy a výbežky Krupinskej planiny. Na juhovýchode vystupuje pohorie Burda. Ostatná časť územia je nížinného charakteru - na západe regiónu západne od Malých Karpát je to Záhorská nížina s výbežkami Dolnomoravského úvalu a Myjavskou pahorkatinou. Centrálna časť regiónu je vyplnená Podunajskou nížinou. Zo zníženín je potrebné uviesť Považské podolie a Hornonitriansku kotlinu.

Hydrologickými osami regiónu sú rieky Váh, Nitra a Hron. Z riek, dôležitých predovšetkým z pohraničného aspektu, ide o Moravu, Dunaj a Ipeľ, z ktorých jedine Dunaj je ako dôležitá vodná cesta významný aj z nadregionálneho hľadiska. Na území regiónu je viacero vodných diel najmä na rieke Váh (dolná časť Vážskej kaskády) a Dunaj (Vodné dielo Gabčíkovo).

Vďaka veľkému bohatstvu minerálnych a termálnych vôd vznikli mnohé termálne kúpaliská i významné kúpele, z ktorých sú Piešťanské kúpele svetoznáme.

Nížiny na sprašiach sú pokryté úrodnými černozemami a hnedozemami. Na nivách sa vyskytujú fluvizeme (nivné pôdy) a čiernice (lužné pôdy). V pohoriach prevažujú kambizeme (hnedé lesné pôdy) a na miestach výskytu vápencov rendziny.

Územie regiónu je poznamenané intenzívnym vplyvom človeka, takže z pôvodnej prirodzenej potenciálnej vegetácie lužných lesov pozdĺž vodných tokov a vegetačných formácií dubového a bukoveho stupňa sa miestami zachovali len ich zvyšky. Medzi živočíchmi prevládajú zástupcovia spoločenstiev polí, lúk, listnatého a ihličnatého lesa, vôd a ich brehov.

Nerastné suroviny sú zastúpené ložiskami ropy a zemného plynu v oblasti Gbelov, zásobami tehliarskych surovín a stavebného kameňa, sklárskych pieskov a štrkopieskov, pohoria sú zdrojom kvalitného dreva.

Osídlenie regiónu sa formovalo prevažne pod vplyvom vodných tokov a reliéfu územia. Hlavnými osami osídlenia sú zo západu na východ rieky Váh, Nitra a Hron, pozdĺž ktorých sa nachádza aj väčšina najvýznamnejších sídiel a dopravných komunikácií. V regióne NUTS II Západné Slovensko žije približne 1,86 mil. obyvateľov, čo predstavuje 34,6 % obyvateľstva SR. Hustota obyvateľov na km² je z celoslovenského pohľadu nadpriemerná, stupeň urbanizácie je mierne podpriemerný. Základné informácie o regióne NUTS II Západné Slovensko v kontexte SR sú uvedené v tab. 1.

Tabuľka 1 *Základné informácie o regióne NUTS II Západné Slovensko v kontexte SR*

Regióny SR	Rozloha (km ²)	Obyv. k 31.12.2004	Hustota obyv. na km ²	Počet obcí		Stupeň urbanizácie (%)
				Spolu	Z toho mestá	
Bratislavský kraj	2 052	601 132	292,9	73	7	83,36
Trnavský kraj	4 147	553 198	133,4	251	16	49,57
Trenčiansky kraj	4 502	601 392	133,6	276	18	57,36
Nitriansky kraj	6 344	709 350	111,8	354	15	47,47
Žilinský kraj	6 801	694 129	102,1	315	18	50,84
Banskobystrický kraj	9 455	658 368	69,6	516	24	53,97
Prešovský kraj	8 981	796 745	88,7	666	23	49,25
Košický kraj	6 752	770 508	114,1	440	17	56,27
NUTS II Západné Slovensko	14 993	1 863 940	126,3	881	49	51,47
Slovenská republika	49 034	5 384 822	109,8	2 891	138	55,55

Zdroj: Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013, upravené

Pri hodnotení vývoja ekonomiky regiónu NUTS II v kontexte Európskej únie (EÚ) je síce možné konštatovať pozitívnu tendenciu (tab. 2), regionálne rozdiely na úrovni NUTS II sú však značné.

V roku 2003 sa dosiahol HDP na obyvateľa na západnom Slovensku 44,1 %, na strednom Slovensku 39,2 % a na východnom Slovensku iba 35,2 % z HDP na obyvateľa vytvoreného v NUTS II z úrovne dosiahnutej v EÚ-15. Bratislavský kraj dosiahol 109,0 % úrovne EÚ-15. Výrazný rozdiel vo výkonnosti Bratislavského kraja súvisí s postavením Bratislavy ako hlavného mesta, v ktorom sú sústredené najväčšie administratívne a priemyselné kapacity v kombinácii s vhodnou geografickou polohou. Trnavský a Trenčiansky

kraj – i keď každý s menšou ako polovičnou hodnotou, nasledujú za Bratislavským krajom, Nitrianskemu kraju prináleží z ôsmich krajov Slovenska piate miesto.

Napriek tomu je práve región NUTS II Západné Slovensko tým regiónom, kde pásom okresov na južnom Slovensku (okresy Komárno, Nové Zámky, Levice) začína súvislé územie chudoby, nadväzujúce na východoslovenský makroregión chudoby.

Tabuľka 2 *Hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa v PKS podľa krajov a v % úrovne EÚ-15 a EÚ-25*

Regióny SR NUTS 3	2003*			2002			2001		
	v PKS	% EÚ15	% EÚ25	v PKS	% EÚ15	% EÚ25	v PKS	% EÚ15	% EÚ25
Bratislavský kraj	25 664	109,4	119,7	25 351	109,3	119,7	22 812	101,2	111,3
Trnavský kraj	11 628	49,6	54,2	10 700	46,1	50,5	10 043	44,6	49,0
Trenčiansky kraj	10 118	43,1	47,2	9 847	42,5	46,5	9 251	41,0	45,1
Nitriansky kraj	9 657	41,2	45,0	9 004	38,8	42,5	8 410	37,3	41,0
Žilinský kraj	8 915	38,0	41,6	8 701	37,5	41,1	8 138	36,1	39,7
Banskobystrický kraj	9 554	40,7	44,5	9 299	40,1	43,9	8 400	37,3	41,0
Prešovský kraj	6 753	28,8	31,5	6 640	28,6	31,4	6 029	26,7	29,4
Košický kraj	9 913	42,2	46,2	9 813	42,3	46,4	9 251	41,0	45,1
NUTS II Západné Slovensko	10 468	44,6	48,8	9 850	42,5	46,5	9 235	41,0	45,0
SR spolu	11 195	47,7	52,2	10 857	46,8	51,3	10 009	44,4	48,8
EÚ-15	23 463	100,0	91,4	23 195	100,0	91,2	22 541	100,0	91,0
EU-25	21 447	109,4	100,0	21 164	109,6	100,0	20 510	109,9	100,0

Zdroj: Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013 (*predbežné údaje)

Vysvetlivky: PKS – parita kúpnej sily

2.2 SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA

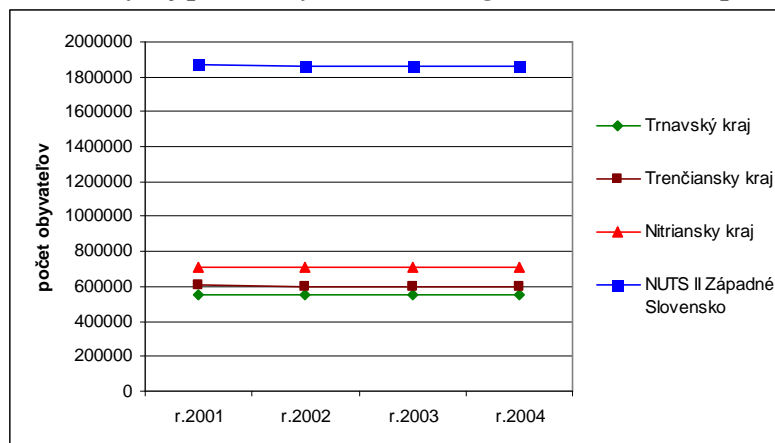
2.2.1 ĽUDSKÉ ZDROJE

2.2.1.1 Demografický vývoj a štruktúry obyvateľstva

Územie NUTS II Západné Slovensko zaberá plochu 15 003 km² (t. zn. 30,60% SR), kde v r. 2004 žilo 1 863 940 t. zn. 34,61 % obyvateľov SR. Priemerná hustota obyvateľov je 124 obyv. na km², čím je celoslovenský priemer (109,8 obyv. na km²) značne prekročený. Hustota obyvateľstva, ktorá je takmer vyrovnaná v Trenčianskom a Trnavskom kraji, Nitriansky kraj prevyšuje takmer o 22 obyvateľov na km² (tab. č. 1).

Vývoj počtu obyvateľov NUTS II Západné Slovensko za obdobie rokov 2001 - 2004 zaznamenal mierny pokles obyvateľov (o 4 207 osôb, t. zn. 0,23%). Pokles počtu obyvateľov zaznamenal Trenčiansky (3 225 osôb) a Nitriansky kraj (2 797), kým Trnavský kraj zaznamenal nárast počtu obyvateľov o 2 280 osôb. Vývoj počtu obyvateľov NUTS II Západné Slovensko je znázornený v grafe 1.

Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 - 2004

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Územie NUTS II Západné Slovensko patrí k územiám Slovenska so záporným prirodzeným prírastkom, t.j. prirodzeným úbytkom obyvateľov, ktorý v r. 2004 dosiahol -1,6‰ (2 920 osôb).

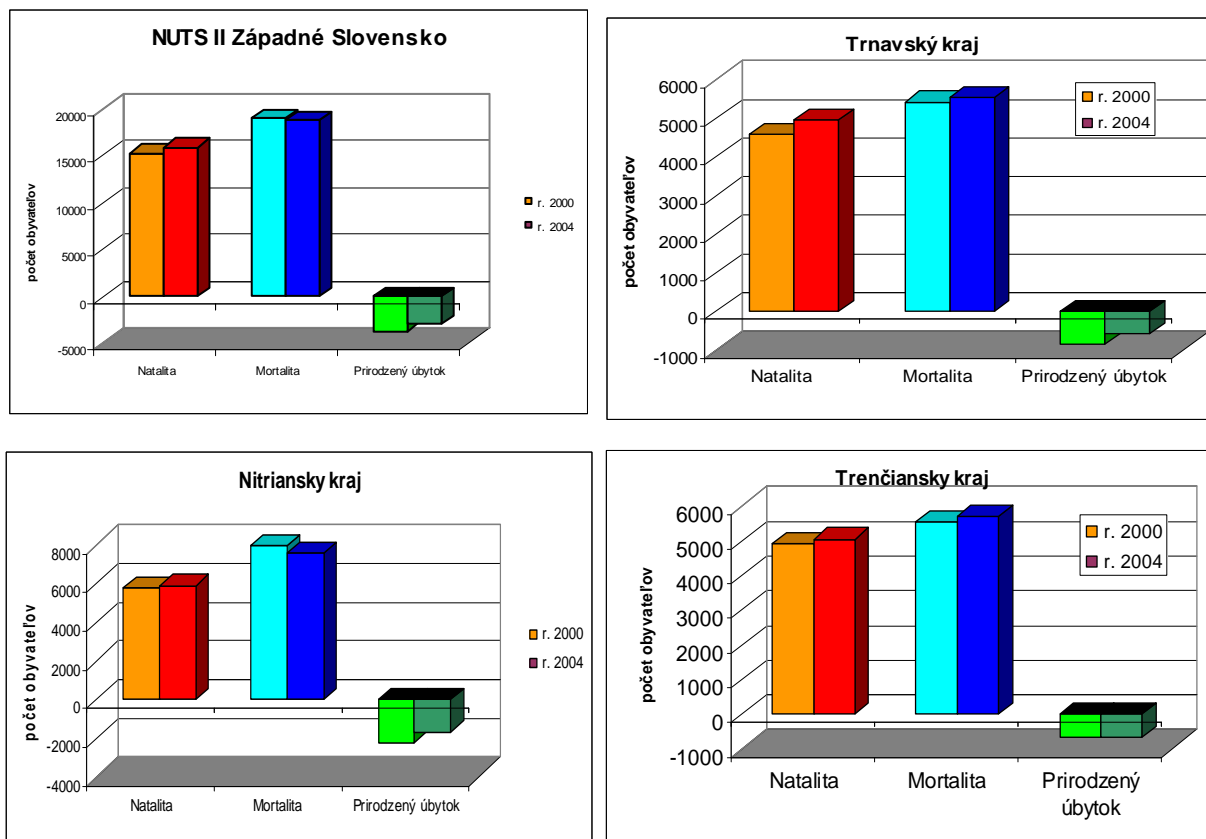
Prirodzené úbytky obyvateľstva sú dôsledkom zníženia pôrodnosti, čo súvisí s celkovými zmenami v podmienkach života (zvýšené životné náklady, nezamestnanosť, finančná nedostupnosť bývania, atď.), ako i zmenou modelu demografického správania sa mladých ľudí, ktorí uprednostňujú najskôr osobnú kariéru, spoločné súžitie a až potom dieťa. Takmer dvojnásobný úbytok obyvateľstva oproti Trnavskému a Trenčianskemu kraju má Nitriansky kraj, kde v roku 2004 prirodzený úbytok obyvateľov bol 1 671 osôb, t. j. 2,4‰ (graf 2). V Trenčianskom kraji prirodzený úbytok na 1000 obyvateľov bol -1,1 ‰, podobne ako v Trnavskom kraji. Oproti roku 2001 došlo k zníženiu prirodzeného úbytku obyvateľov dôsledkom mierne zvýšenej natality. Prirodzený úbytok NUTS II Západné Slovensko dosahuje nadpriemerné hodnoty Slovenska.

Pri prirodzenom úbytku je zdrojom rastu NUTS II Západné Slovensko migrácia (graf 3), ktorá je vnútorne diferencovaná. Kladný prírastok vnútorným sťahovaním dosahujú Trnavský a Nitriansky kraj, Trenčiansky kraj naopak dosahuje záporné saldo vnútorného sťahovania, kde sa celkový úbytok obyvateľstva prehĺbuje. Do značnej miery je migrácia

ovplyvňovaná predovšetkým možnosťou získania pracovných miest a možnosťou bývania, v čom sa v súčasnosti do popredia dostáva najmä Trnavský kraj.

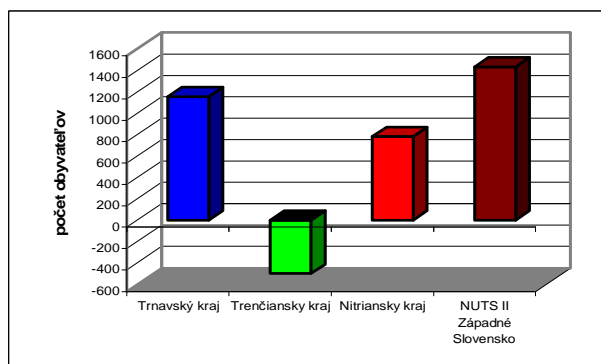
Graf 2 *Prirodený úbytok obyvateľstva v roku 2001 a 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Navonok, ako celok, je územie NUTS II Západné Slovensko charakteristické kladným vnútorným sťahovaním (graf 3).

Graf 3 *Migračný pohyb obyvateľov v r. 2004*

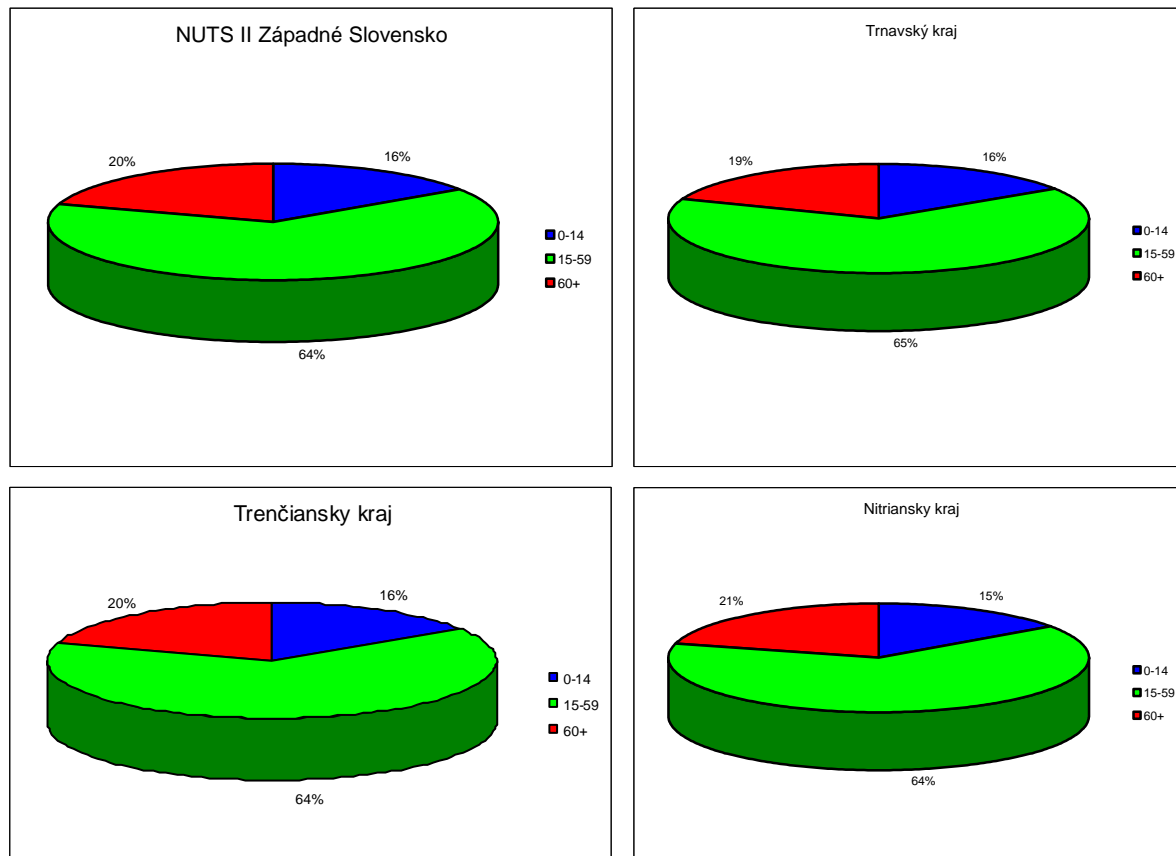

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Vo vekovej štruktúre obyvateľstva pokračuje proces starnutia obyvateľov. Podiel detskej zložky (0-14-ročných) sa značne znížil a zvýšil sa podiel obyvateľov v poproduktívnom veku, resp. vo veku 65-ročných a starších. V predproduktívnom veku bolo v r. 2004 na území NUTS II Západné Slovensko 290 838 osôb, t. j. 31,65 % obyvateľov

Slovenska (graf 4). Vo všetkých krajoch (Trnavský kraj -15,80 %, Trenčiansky kraj -15,66 %, Nitriansky kraj -15,40 %) je podiel osôb v predproduktívnom veku v percentuálnom vyjadrení nižší ako podiel v Slovenskej republike (17,06 %).

Graf 4 *Veková štruktúra obyvateľov územia NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

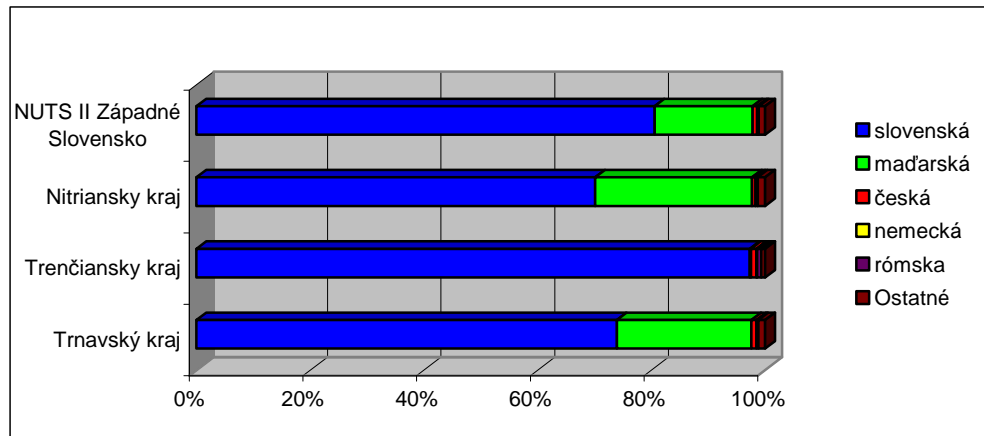
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Národnostné zloženie obyvateľov regiónu NUTS II Západné Slovensko najmä v pohraničných územiach okresov (NUTS 4) je diferencované. V južnej časti územia má významné postavenie maďarská národnosť, ktorá dominuje v pohraničí Nitrianskeho kraja (v okrese Komárno 69 %, v okresoch Levice, Nové Zámky a Šaľa je podiel maďarskej národnosti takmer tretinový) a Trnavského kraja (v okresoch Dunajská Streda 82,9 % a Galanta 38,62%), v západnej časti územia má významné postavenie česká národnosť. Väčšinu obyvateľov územia NUTS II Západné Slovensko tvorí obyvateľstvo slovenskej národnosti (graf 5).

Podľa sčítania obyvateľstva domov a bytov (SODB) bol v roku 2001 počet Rómov na území NUTS II Západné Slovensko 2 713, čo predstavovalo 0,3 % z populácie územia. Aj keď štatistický podiel rómskej populácie v regióne je nízky, nezodpovedá reálnemu stavu, pretože rómska populácia sa hlásila pri sčítaní SODB k slovenskej resp. k maďarskej národnosti. Veková štruktúra rómskej populácie je značne odlišná od celoslovenského priemeru. Na základe mapovania rómskych osídlení na Slovensku v r. 2004 sa počet obyvateľov žijúcich na území Slovenska pohybuje na úrovni približne 320 000, čo je asi 3,5 násobne viac, ako udávajú oficiálne štatistiky z posledného sčítania ľudu. V porovnaní s celoslovenským trendom je vývoj rómskej populácie progresívny, s výrazným podielom mladších ročníkov, ale zároveň s nižším podielom ročníkov v produktívnom a poproduktívnom veku, čo je dôsledkom nielen vyššej pôrodnosti, ale zároveň aj vyššej

úmrtnosti. Podľa prognózy vývoja rómskeho obyvateľstva sa bude počet Rómov do roku 2025 zvyšovať. Trend rastu rómskeho obyvateľstva bude kulminovať v roku 2015 (prirodzený ročný prírastok 6 – 7,5 tisíc) a potom sa bude toto tempo rastu postupne dlhodobo oslabovať (<http://www.statistics.sk/webdata/slov/infor/1102/pvr2025.htm>).

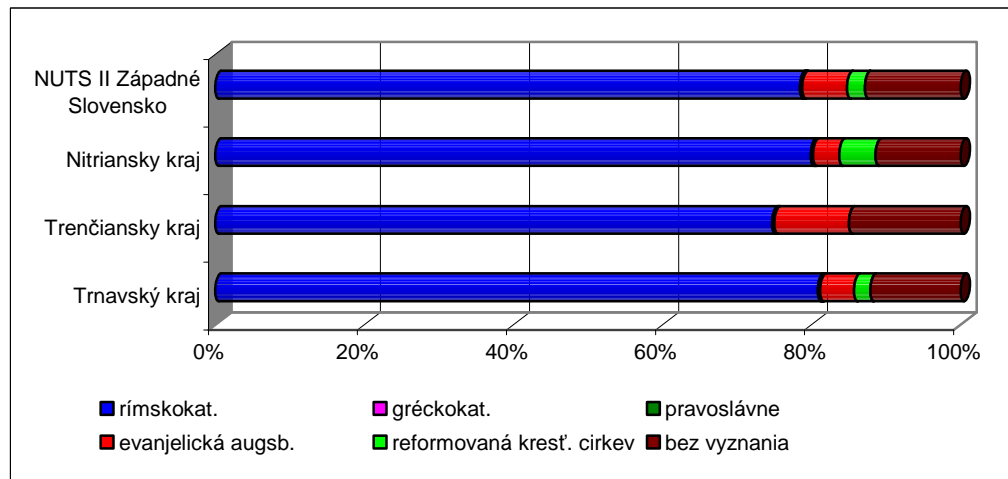
Graf 5 *Národnostná štruktúra v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

V religióznej štruktúre obyvateľstva NUTS II Západné Slovensko (graf 6) dominuje rímskokatolícke vyznanie. Postavenie iných náboženstiev odráža historický vývoj daného územia. Na území Trenčianskeho kraja má významné postavenie evanjelické augsburské vyznanie a na území Nitrianskeho a Trnavského kraja zasa reformovaná kresťanská cirkev. Bez vyznania je na území NUTS II Západné Slovensko 12,4 % obyvateľov, čo je pod priemerom SR 13%.

Graf 6 *Religiózna štruktúra v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

2.2.1.2 Vzdelanie a odborná príprava

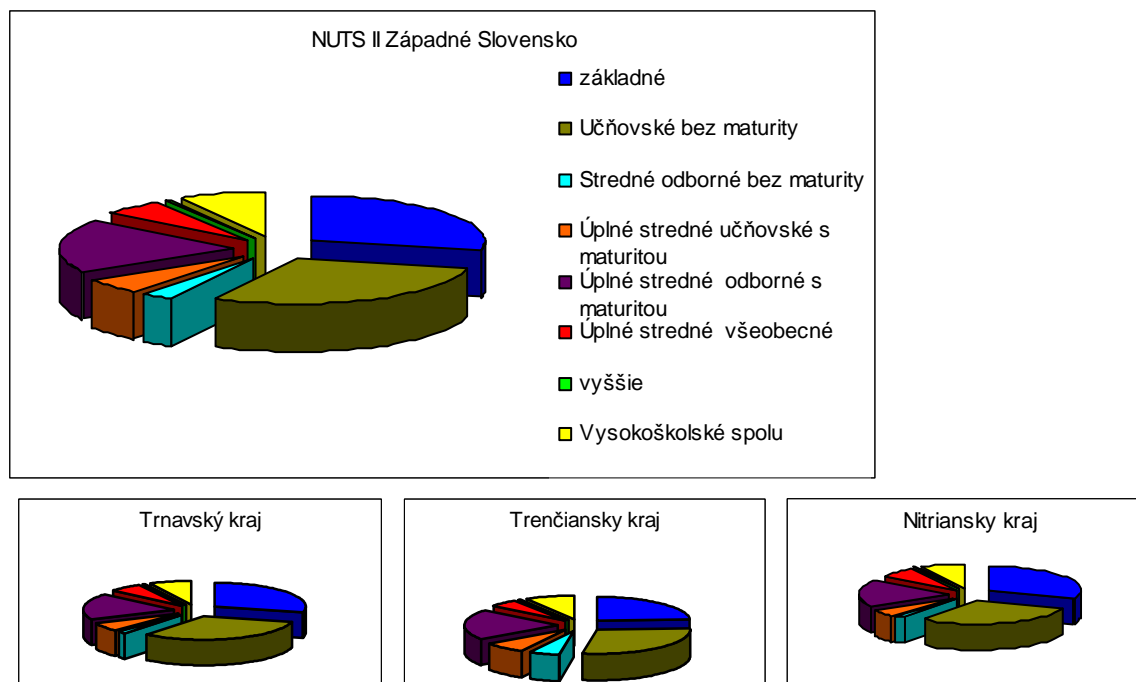
Podľa ukončeného stupňa vzdelania v území NUTS II Západné Slovensko dominujú obyvatelia s najnižším, základným vzdelaním (Nitriansky kraj 24,8% - 1. miesto, Banskobystrický kraj 23,2% - 2. miesto a Trnavský kraj 22,9% - 3. miesto) a učňovským vzdelaním (Trnavský kraj 25,4% - 1. miesto, Žilinský kraj 23,4% - 2. miesto, Nitriansky kraj

23,3% - 3. miesto, Trenčiansky kraj 22,7% - 4. miesto z krajov SR). Na treťom mieste je vzdelanostný stupeň úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou, v ktorom medzi krajinami SR významné postavenie má Trenčiansky kraj (4. miesto). Obyvateľstvo s vysokoškolským vzdelaním sa na vzdelanosti podieľalo 6,5 %, čo je pod priemerom Slovenska.

Podľa ukončeného stupňa vzdelania dominujú v regióne NUTS II obyvatelia so základným a učňovským vzdelaním (46 %).

Z jednotlivých krajov Slovenska Nitriansky kraj dosahuje najvyšší podiel v základnom vzdelaní, učňovské vzdelanie dominuje zasa v Trnavskom kraji (graf 7).

Graf 7 *Stupeň vzdelania obyvateľov v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001*

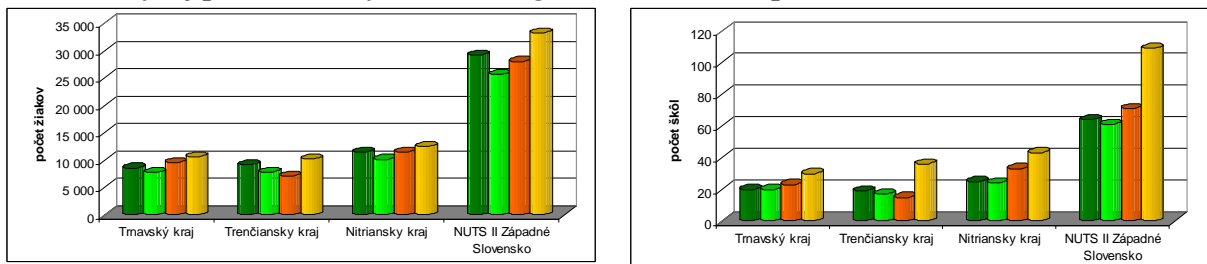
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva nastal priaznivý vývoj. Znižuje sa podiel obyvateľstva s ukončeným základným vzdelaním, rastie podiel obyvateľstva, ktorí dosiahli najmä stredoškolské vzdelanie. Obyvateľstvo s ukončeným vysokoškolským vzdelaním sa koncentruje najmä do miest vysokého školstva.

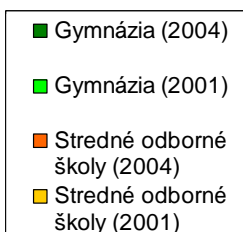
Priaznivé trendy vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva umožňuje najmä rozvinutá sieť školských a predškolských zariadení. Na území NUTS II Západné Slovensko sa v roku 2004 nachádzalo celkom 1 061 materských škôl s 42 942 deťmi a 812 základných škôl, ktoré navštevovalo 183 499 žiakov. Štruktúru školských zariadení dopĺňa 64 gymnázií, na ktorých študuje 29 210 študentov, 71 stredných odborných škôl s 28 073 študentmi a 74 stredných odborných učilíšť s 26 051 učňami (r.2004). Stredný stupeň vzdelanie ročne ukončí viac ako 20 000 absolventov (graf 8).

Počet materských, ale aj základných škôl sa v r. 2001- 2004 znížil. Tento trend je viditeľný i v nižšom počte tried. Počet základných škôl sa znížil z na 841 na 812 a materských škôl z 1 131 na 1 061. Pokles bol zaznamenaný aj v počte žiakov základných a materských škôl (graf 9).

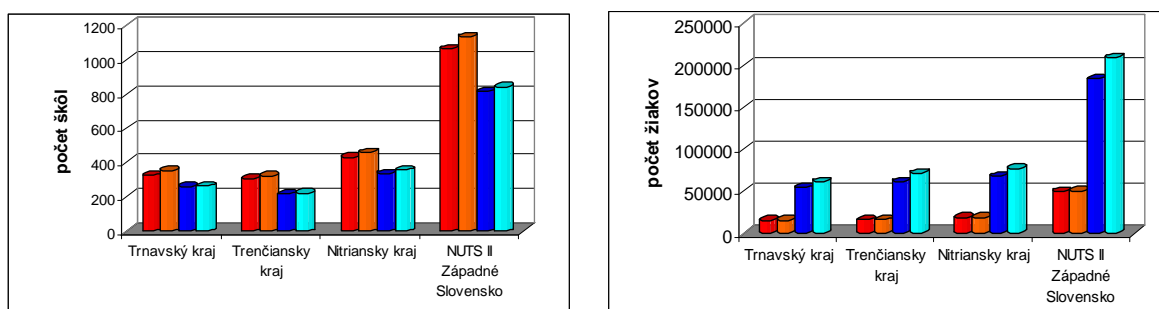
Graf 8 Vývoj počtu stredných škôl v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004

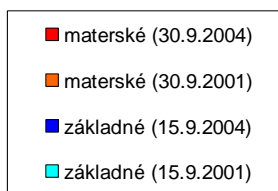
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Graf 9 Vývoj počtu materských a základných škôl v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

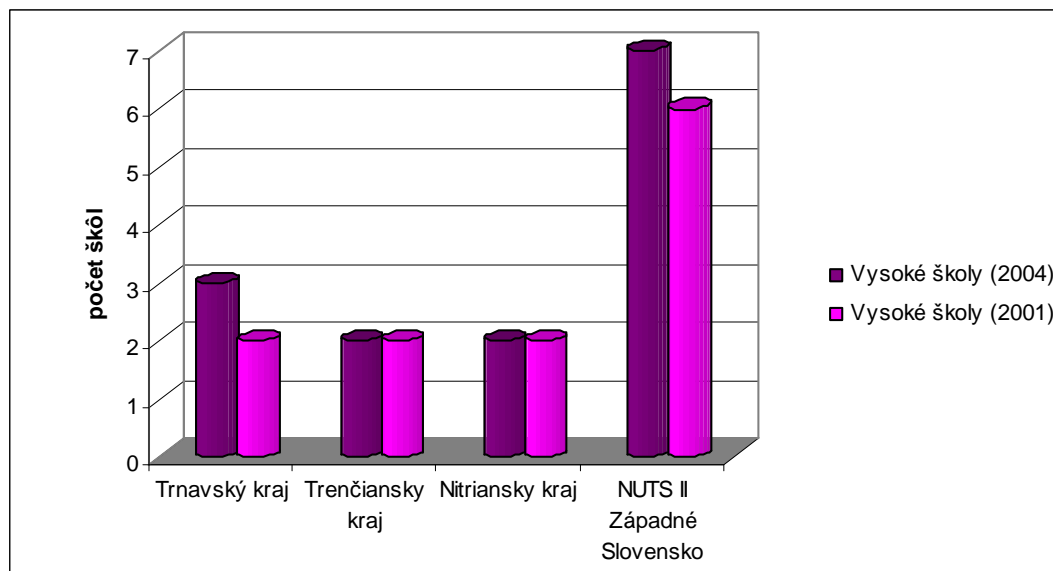

Územie NUTS II Západné Slovensko má tradíciu aj vo vysokom školstve (graf 10). Na jeho území vznikla prvá univerzita na území Slovenska. V súčasnom období je každý kraj sídlom viacerých univerzít.

V Trnavskom kraji, kde centrom vysokého školstva je Trnava, pôsobia 2 univerzity - Trnavská univerzita s 5 fakultami (Fakulta humanistiky, Pedagogická fakulta, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, Právnická fakulta a Teologická fakulta), Univerzita sv. Cyrila a Metoda s 3 fakultami (Filozofická fakulta, Fakulta masmediálnej komunikácie a Fakulta prírodných vied) a Materiálovo- technologická fakulta STU, ktorá je jednou zo 7 fakúlt Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (zameraná je na širokú oblasť priemyselnej, hlavne strojárkej výroby). Na území kraja pôsobia aj detašované pracoviská univerzít, ktoré sú lokalizované najmä v Galantskom okrese v meste Sládkovičovo a majú už dlhoročnú tradíciu, napr. Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica – Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Komenského Bratislava – Fakulta manažmentu

a Fakulta sociálnej práce, ako aj Univerzita Konštantína Filozofa Nitra – Fakulta sociálnych vied, ktoré realizujú bakalárske štúdium a ich činnosť je podporovaná významnými podnikmi v regióne. V meste Galanta bolo zriadené detašované pracovisko VŠ Bankovní institut, a.s. Praha. V meste Senica pôsobí detašované pracovisko Ekonomickej univerzity Bratislava – Fakulta hospodárskej informatiky so študijným odborom Kvantitatívne metódy v ekonómii a podnikaní. Zriadením fakulty sa reagovalo na potreby hospodárskej praxe.

Graf 10 *Vývoj počtu vysokých škôl v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Centrom vysokého školstva Trenčianskeho kraja je mesto Trenčín. Sídli tu dve vysoké školy - Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne so 4 fakultami (Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov, Fakulta priemyselných technológií v Púchove, Fakulta mechatroniky a Fakulta špeciálnej techniky) a súkromná Vysoká škola manažmentu. K detašovaným pracoviskám iných fakúlt vysokých škôl SR na území Trenčianskeho kraja patria Materiálovo-technologická fakulta STU Bratislava v Dubnici nad Váhom, Fakulta riadenia a informatiky ŽU Žilina, Obchodná fakulta EU Bratislava a Banícka fakulta VŠT Košice v Prievidzi. Ďalším sídlom detašovaného pracoviska je Púchov s Fakultou hospodárskej informatiky Ekonomickej univerzity Bratislava.

Nitriansky kraj s jeho krajským mestom Nitrou je sídlom 2 univerzít s celoslovenským pôsobením - Univerzitou Konštantína Filozofa so 5 fakultami (Fakulta prírodných vied, Filozofická fakulta, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Pedagogická fakulta, Fakulta stredoeurópskych štúdií) a Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou, ktorú tvorí 6 fakúlt (Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov, Fakulta biotechnológie a potravinárstva, Mechanizačná fakulta, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva, Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja). Okrem dvoch uvedených univerzít pôsobí v Nitre Teologický inštitút sv. Gorazda, ktorý pripravuje katolíckych kňazov (patrí pod UK v Bratislave). V Komárne pôsobí Univerzita J. Selyeho s 3 fakultami (Ekonomická fakulta, Fakulta reformovanej teológie a Pedagogická fakulta), ktorá vzdeláva študentov v maďarskom jazyku. Detašované pracoviská nitrianskych a iných univerzít sú lokalizované vo viacerých sídlach kraja. V okrese Nové Zámky je to Fakulta ekonomiky a manažmentu SPU Nitra, Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov SPU Nitra so sídlom v Dvoroch nad Žitavou, Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov Trenčianskej univerzity a Obchodná fakulta ekonomickej univerzity v Bratislave. Všetky tieto

detašované pracoviská realizujú bakalárske štúdium. V Topoľčanoch je to Obchodná fakulta ekonomickej univerzity v Bratislave, v Komárne Matematicko-technická fakulta STU v Bratislave, v Hurbanove MF SPU Nitra. V okrese Komárno sú vysunuté pracoviská Univerzity ekonomických vied a verejnej správy a Technickej univerzity, ktorým bola udelená akreditácia v Maďarskej republike. V meste Komárno sídli Schola Comaromiensis umožňujúca diaľkové štúdium pre občanov maďarskej národnosti: Západomaďarská univerzita (Fakulta vysokoškolskej pedagogika – Győr, Fakulta predškolskej pedagogiky – Sopron), Univerzita záhradníctva a potravinárskeho priemyslu (Fakulta záhradníctva – Kecske-mét) a Teologický inštitút J. Calvina.

Všetky univerzity nachádzajúce sa na území kraja majú perspektívy ďalšieho rozvoja. Strategickým cieľom univerzít je spojiť odbornú orientáciu fakúlt s praxou, rozvíjať medziodborové štúdium a výchovno-vzdelávací proces kreovať ako otvorený trojstupňový model štúdia v súlade s bolonským procesom a legislatívnymi úpravami SR a požiadavkami praxe.

Školstvo ako celok trpí nedostatkom financií, čo sa prejavuje na všetkých jeho úrovniach hlavne v kvalite infraštruktúry, obsahu a procesov vzdelávania. Rast vzdelanosti nebol na území Slovenska v posledných 15 rokoch rozvojovou prioritou, čo sa prejavilo aj v regióne NUTS II Západné Slovensko. Verejné výdavky na školstvo od roku 1989 výrazne poklesli - prejavuje sa to nielen v nízkej úrovni miezd pedagogických pracovníkov, ale aj v nedostatočnom materiálno-technickom vybavení škôl.

Na základných, stredných školách, ale i vysokých školách stále pretrváva „modernizačný dlh“. Materiálno-technické vybavenie škôl je opotrebované, mnohé učebné pomôcky sú nefunkčné alebo nespĺňajú kritériá súčasných vedeckých trendov. Mnohé budovy škôl sa nachádzajú v havarijnom stave, chýbajú finančné prostriedky na bežnú prevádzku škôl a školských zariadení. V rámci údržby sa uskutočňujú len najnutnejšie opravy, údržba existujúceho stavu budov a zariadení sa komplexne nerieši, čím dochádza k ich ďalšiemu znehodnocovaniu a ďalšiemu rastu finančných nákladov na ich opravu v budúcnosti. Plynulá prevádzka na základných a stredných školách je zabezpečovaná len vďaka realizácii úsporných opatrení zameraných na hospodárne a efektívne vynakladanie finančných prostriedkov a racionalizáciou siete škôl a školských zariadení a siete študijných a učebných odborov.

Obsah vzdelávania vzhľadom na potreby trhu práce je nedostatočný. Prebiehajúca reforma celého školského systému predstavuje dlhodobý proces, v ktorom dochádza k premene tradičnej školy na modernú vzdelávaciu inštitúciu. V súvislosti s tým sa ukazuje potreba zvýšiť digitálnu gramotnosť, zvýšiť ovládanie cudzích jazykov, získať sociálne i podnikateľské zručnosti, spôsobilosť učiť sa, pracovať s nadanými študentmi. Z hľadiska potrieb spoločnosti založenej na vedomostiach postupy vzdelávania musia byť koncentrované na budovanie komunikačných schopností, analytických a tvorivých schopností v otvorenej škole. Tieto požiadavky sa týkajú vzdelávania žiakov, študentov, ako aj pedagógov a riadiacich pracovníkov škôl a platia pre všetky typy vzdelávania

Skúsenosti ukazujú, že sa čoraz viac vyžaduje pracovná sila, ktorá je schopná vytvárať vysokú pridanú hodnotu a schopná rýchlo sa adaptovať na meniace sa podmienky trhu. Stále však pretrvávajú tradičné témy a postupy vzdelávania, čo sa prejavuje aj problémovým uplatňovaním sa absolventov na trhu práce.

2.2.1.3 Trh práce

V hospodárstve regiónu NUTS II Západné Slovensko bol v r. 2004 priemerný evidenčný počet zamestnancov (PEPP) 411 699, t.j. 33,62 % PEPP Slovenska. Najvyšší počet pracujúcich je v Trenčianskom kraji, kde zamestnanosť dosiahla 147 513, najnižší

v Trnavskom kraji, kde sa vplyv automobilového priemyslu PSA Peugeot Citroen ešte naplno neprejavil. Predpokladá sa, že automobilový priemysel a jeho subdodávatelia umožnia zvýšenie zamestnanosti a zníženie nezamestnanosti.

Zamestnanosť odráža zmeny, ktoré prebiehajú v odvetviach hospodárstva. Na trhu práce sa v r. 2004 prejavil dopyt po pracovnej sile, čo sa prejavilo rastom zamestnanosti v Trenčianskom a Nitrianskom kraji (tab. 3). Index rastu 2003/2004 zaznamenal pozitívne hodnoty. Priemerný evidenčný počet zamestnancov v NUTS II Západné Slovensko sa zvýšil o 3 153 PEPP. Najvyšší počet pracovných príležitostí bol vytvorený v Trenčianskom kraji - 3 812, Nitriansky kraj naopak zaznamenal pokles o 807 osôb. K roku 2001 priemerná zamestnanosť NUTS II Západné Slovensko poklesla v odvetviach národného hospodárstva o 2,31 % (9 707 PEPP).

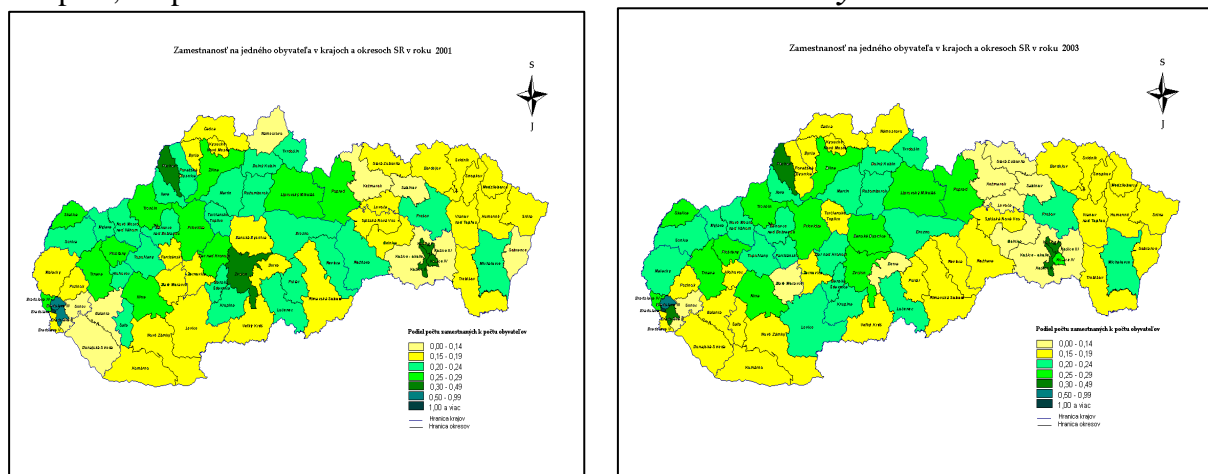
Tabuľka 3 *Zamestnanosť v krajoch NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 – 2004*

Regióny	2001	2002	2003	2004	Index rastu 2001/2004	
	abs.	abs.	abs.	abs.	abs.	%
Trnavský kraj	123 329	127 084	121 736	121 878	-1 451	98,82
Trenčiansky kraj	148 706	150 029	143 701	147 513	-1 193	99,77
Nitriansky kraj	149 406	149 289	143 109	142 302	-7 104	95,24
NUTS II Západné Slovensko	421 441	426 402	408 546	411 699	- 9 707	97,69

Zdroj: ŠÚ SR

Zamestnanosť na 1 obyvateľa dosahuje najnižšie hodnoty na juhu NUTS II Západné Slovensko (južné okresy Trnavského kraja a najmä okresy Nitrianskeho kraja), kým severná časť je charakteristická priemernou zamestnanosťou Slovenska na 1 obyvateľa (mapa 2, mapa 3). Zvyšovaním zamestnanosti nastali zmeny i vo vnútornej štruktúre hospodárstva. Sektorová štruktúra sa menila v prospech sekundárneho sektoru – priemyslu a stavebníctva, kde bol zaznamenaný nárast oproti roku 2001 z 46,5% na 48,3% v r. 2004. Výrazný pokles bol zaznamenaný v sektore poľnohospodárstva a rybolovu o 2,3 boda.

Mapa 2, Mapa 3 *Zamestnanosť v okresoch Slovenska na 1 obyvateľa v r. 2001 a 2003*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

V odvetvovej štruktúre sa pokles zamestnanosti prejavil v poľnohospodárstve, v ťažbe nerastných surovín, výrobe a rozvoze elektriny, plynu a vody, doprave, skladovaní, pošte a telekomunikáciách, ako aj v ostatných spoločenských, sociálnych a osobných službách. K odvetviám s najvyššou zamestnanosťou naďalej patrí priemysel, kde v roku 2004 pracovalo 175 322 pracujúcich, z toho v Trnavskom 27,56% (48 333 pracujúcich), Trenčianskom 43,34 % (75 982 pracujúcich) a Nitrianskom kraji 29,09 % (51 007 pracujúcich).

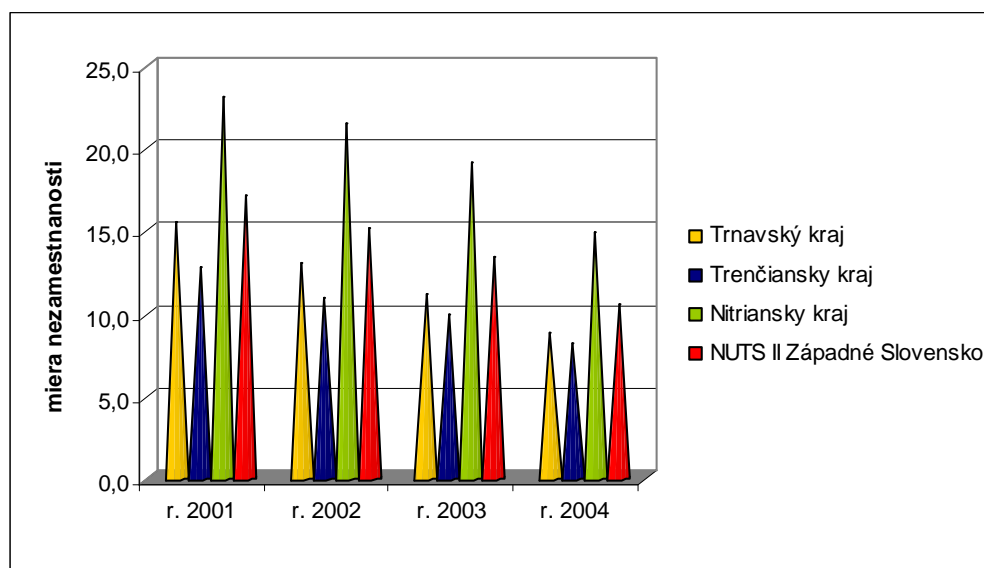
Rast zamestnanosti bol sprevádzaný miernym poklesom nezamestnanosti. V roku 2004 sa miera nezamestnanosti NUTS II Západné Slovensko znížila o 2,8 bodu oproti roku 2003. Miera nezamestnanosti v Trenčianskom (8,8) a Trnavskom kraji (8,1) dosahuje podpriemerné hodnoty Slovenska (13,1), kým miera nezamestnanosti v Nitrianskom kraji ich prekračuje o 1,7 bodu. Najväčšie zníženie zaznamenal Nitriansky kraj o 4,3 bodu (tab. 4, graf 11).

Tabuľka 4 *Vývoj miery nezamestnanosti v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 – 2004*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	15,5	13,0	11,1	8,8
Trenčiansky kraj	12,7	10,9	9,9	8,1
Nitriansky kraj	23,1	21,5	19,1	14,8
NUTS II Západné Slovensko	17,1	15,1	13,4	10,6

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 11 *Vývoj miery nezamestnanosti v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 - 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

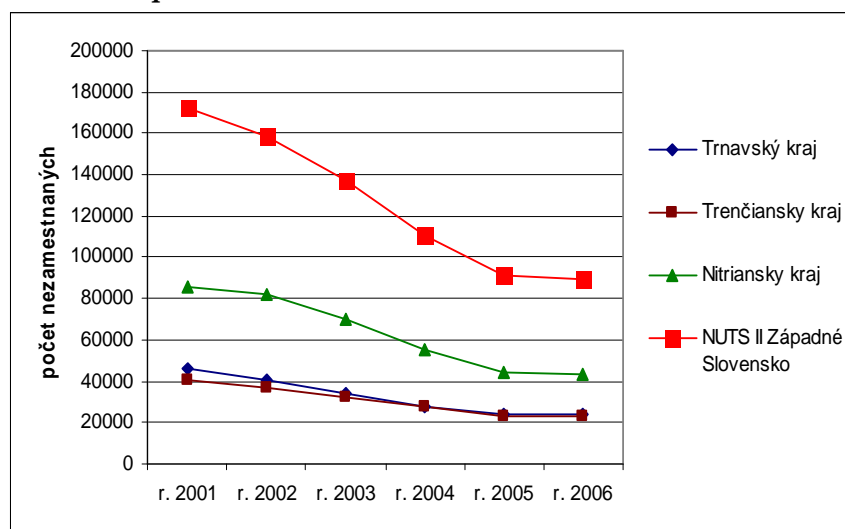
Počet uchádzačov o zamestnanie evidovaných na úradoch práce dosiahol 91 210 osôb (rok 2005). Najvyšší počet nezamestnaných je v Nitrianskom kraji, ktorý takmer dvojnásobne prevyšuje Trenčiansky a Trnavský kraj. Počet nezamestnaných v NUTS II Západné Slovensko oproti roku 2004 poklesol o 19 485 osôb (t. zn. o 17,6%). Najvyššie zníženie bolo v Nitrianskom kraji o 20,37 %. V ostatných krajoch sa nezamestnanosť znížila o 14,45 % v Trnavskom a o 15,17 % v Trenčianskom kraji (tab. 5, graf 12).

Tabuľka 5 *Vývoj počtu evidovaných nezamestnaných v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 – 2005*

Regióny	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Trnavský kraj	46 357	40 229	34 224	27 537	23 559	23 523
Trenčiansky kraj	40 931	36 743	32 524	27 596	23 410	22 632
Nitriansky kraj	85 438	81 910	70 460	55 562	44 241	43 491
NUTS II Západné Slovensko	172 726	158 882	137 208	110 695	91 210	89 646

Zdroj: ŠÚ SR

Poznámka - r. 2006 (I. kvartál)

 Graf 12 *Vývoj evidovaných nezamestnaných v regióne NUTS II Západné Slovensko r. 2001 - 2006*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

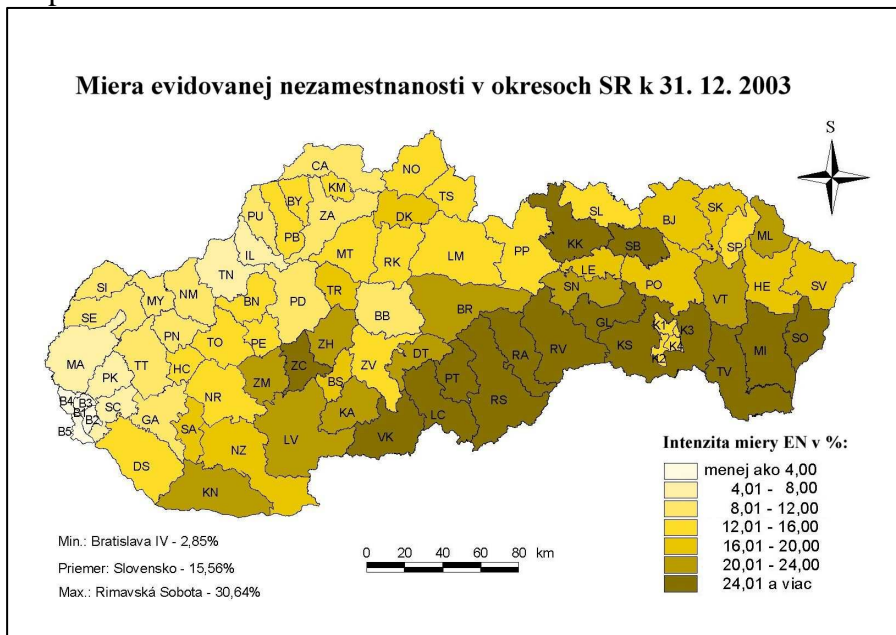
Poznámka- r. 2006 (I. kvartál)

Rizikovými skupinami na trhu práce sú mladí ľudia bez práce, ženy starajúce sa o deti, osoby s nižším vzdelaním, zdravotne postihnuté obyvateľstvo a obyvateľstvo vyšších vekových kategórií. Osobitnú kategóriu tvoria Rómovia a osoby vyžadujúce osobitnú starostlivosť. Tieto skupiny sú často vytlačané z trhu práce a stávajú sa dlhodobo nezamestnanými.

Podľa dĺžky nezamestnanosti v regióne NUTS II Západné Slovensko možno pozorovať značnú vnútornú diferenciaciu. Kým Nitriansky kraj je charakteristický dlhodobokrátkodobou nezamestnanosťou, Trnavský a Trenčiansky kraj zasa krátkodobo-dlhodobou nezamestnanosťou. V Trenčianskom kraji v dvoch okresoch Trenčín a Ilava sa prejavuje dominancia krátkodobej nezamestnanosti (mapa 4, mapa 5).

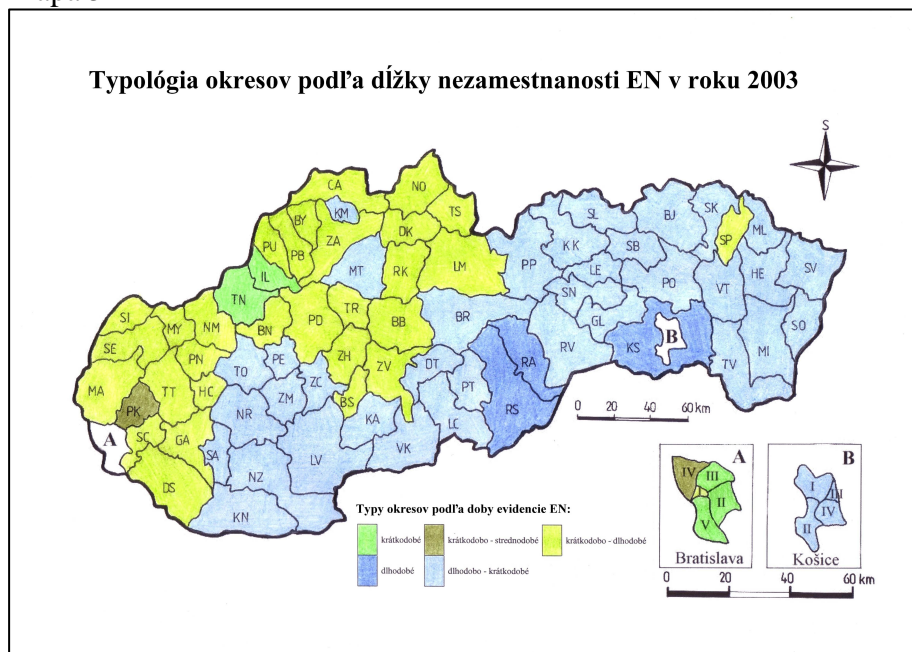
Dlhodobá nezamestnanosť v Nitrianskom kraji dosahuje 39 % podiel, kým v Trnavskom 24 % a Trenčianskom 22 % na celkovej dĺžke nezamestnanosti. V Trenčianskom kraji nezamestnanosť do 3 mesiacov dosahuje 29 % a v Nitrianskom len 21 %. V Trnavskom krátkodobá nezamestnanosť dosahuje 28 % (tab. 6, graf 13).

Mapa 4

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Mapa 5

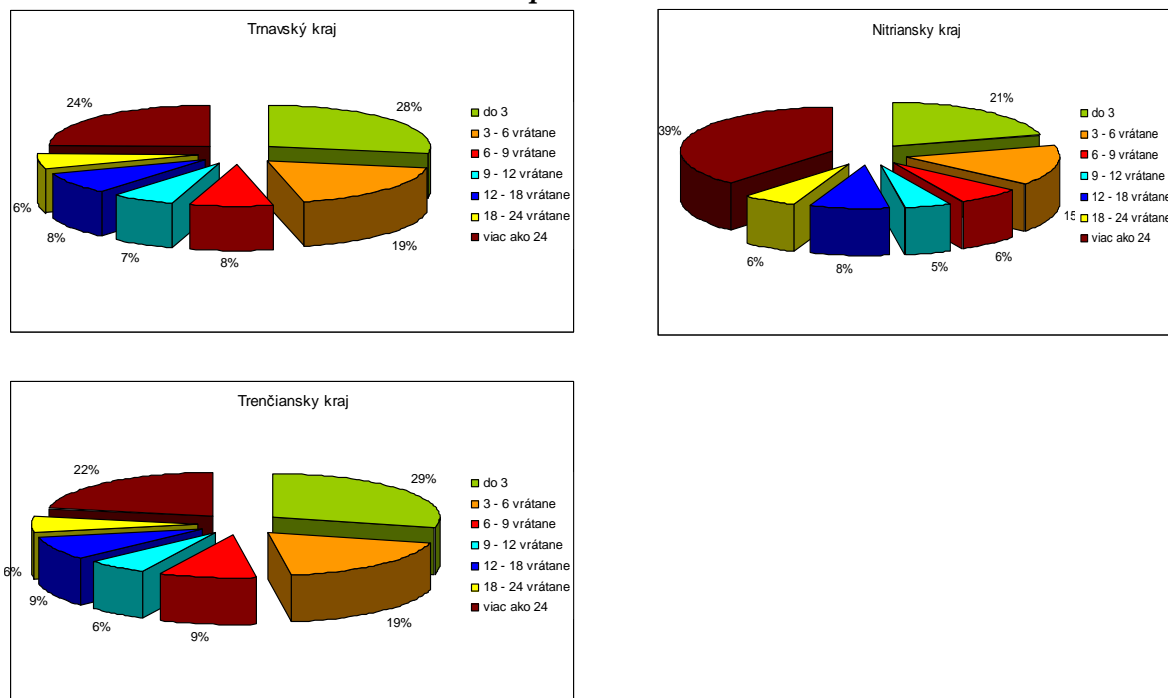

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Tabuľka 6 *Nezamestnanosť v NUTS II Západné Slovensko v r. 2005*

Regióny	do 3	3 - 6	6 - 9	9 - 12	12 - 18	18 - 24	viac ako 24
Trnavský kraj	11 217	7 336	4 712	5 714	5 461	3 090	8 827
Trenčiansky kraj	10 480	7 606	4 447	4 933	4 771	2 534	6 160
Nitriansky kraj	16 736	12 193	7 696	10 511	11 453	6 669	20 180
NUTS II Západné Slovensko	38 433	27 135	16 855	21 158	21 685	12 293	35 167

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 13 *Nezamestnanosť v NUTS II Západné Slovensko v r. 2005*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Rizikovú skupinu z hľadiska uplatnenia sa na trhu práce tvoria osoby s nižším vzdelaním. V evidencii úradov práce v regióne NUTS II Západné Slovensko je najvyšší podiel evidovaných nezamestnaných zo stredoškolským neúplným vzdelaním 38,58 % a osôb so základným, resp. nedokončeným základným vzdelaním – 30,59 %. Evidovaní nezamestnaní týchto vzdelanostných skupín predstavujú 69,17 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných k 31. 12. 2005 (tab. 7, graf 14).

Najnevýhodnejšiu vzdelanostnú štruktúru má Nitriansky kraj, kde podiel najnižších vzdelanostných skupín dosahuje 72 %. Podiel nezamestnaných s vysokoškolským vzdelaním v jednotlivých krajoch je vyrovnaný (3 – 4 %).

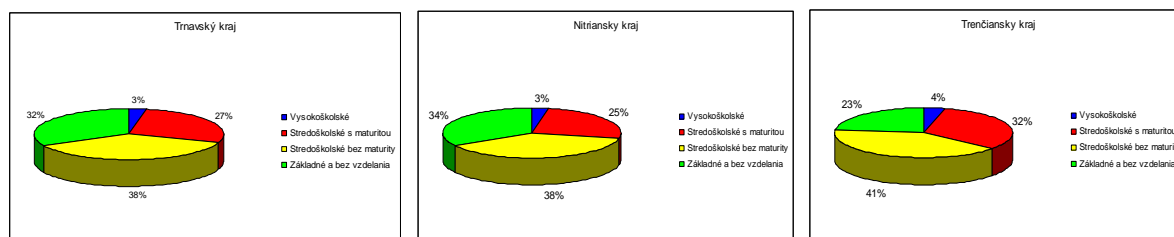
Uplatnenie na trhu práce ovplyvňuje aj vek. Najviac evidovaných nezamestnaných (30,35 %) je vo vekových kategóriách 45-49 rokov a 50-54 rokov, z ktorých obyvateľstvo po strate zamestnania málokedy nachádza uplatnenie na trhu práce. Za nimi nasleduje mladé obyvateľstvo do 25 rokov s podielom 17,48 % počtu osôb evidovaných na úradoch práce. Situácia v jednotlivých krajoch je podobná (tab.8, graf 15).

 Tabuľka 7 *Vzdelanostná štruktúra evidovaných nezamestnaných k 31. 12. 2005*

Regióny	Vzdelanie			
	VŠ	SŠ úplné	SŠ neúplné	Základné
Trnavský kraj	691	6 431	8 834	7 603
Trenčiansky kraj	903	7 538	9 531	5 438
Nitriansky kraj	1 378	11 177	16 827	14 859
NUTS II Západné Slovensko	2 972	25 146	35 192	27 900

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 14 Vzdelanostná štruktúra evidovaných nezamestnaných k 31.12. 2005

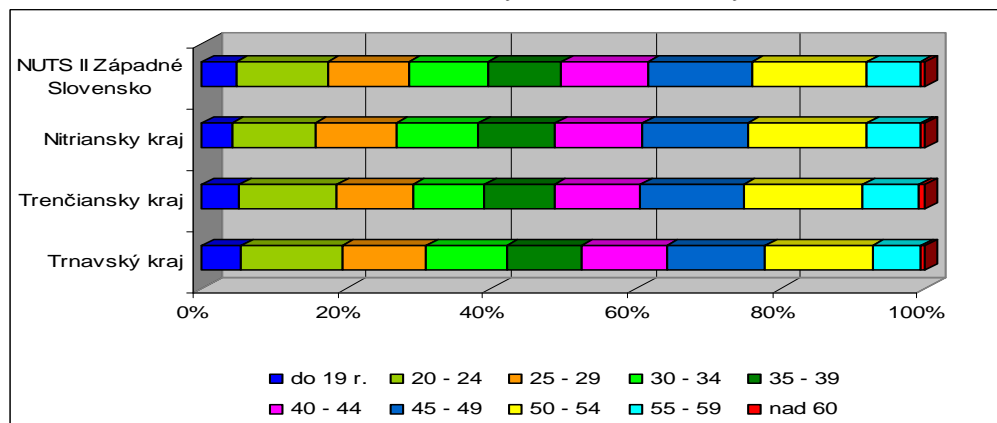
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Tabuľka 8 Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných k 31.12. 2005

Regióny	do 19	20 – 24	25 – 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	nad 60
Trnavský kraj	1 282	3 309	2 719	2 624	2 437	2 747	3 228	3 495	1 557	161
Trenčiansky kraj	1 214	3 168	2 443	2 322	2 272	2 759	3 344	3 878	1 799	211
Nitriansky kraj	1 828	5 142	4 949	5 004	4 672	5 322	6 472	7 274	3 284	294
NUTS II Západné Slovensko	4 324	11 619	10 111	9 950	9 381	10 828	13 044	14 647	6 640	666

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 15 Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných k 31.12. 2005

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

2.2.2 INFRAŠTRUKTÚRA A REGIONÁLNA DOSTUPNOSŤ

Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim konkurencieschopnosť regiónu je vybavenosť územia efektívne fungujúcou infraštruktúrou. Z hľadiska typológie rozlišujeme dopravnú, technickú, environmentálnu a sociálnu infraštruktúru.

Vybavenosť územia dopravnou infraštruktúrou vytvára podmienky pre celý rad sociálno-ekonomických aktivít. Záujem zahraničných investorov o rozvoj priemyselnej výroby je silne podmienený kvalitnou dopravnou infraštruktúrou.

2.2.2.1 Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Sieť cestných komunikácií SR sa skladá z ciest I., II. a III. triedy, zo siete diaľnic, siete miestnych a účelových komunikácií. Súčasťou siete ciest sú aj rýchlostné komunikácie. Na

území regiónu NUTS II sú diaľnice D1 (prechádza západným okrajom územia a umožňuje prepojenie s Českou republikou) a D2 (Bratislava – Košice so svojim dobudovaným úsekom Bratislava – Trnava – Trenčín – Beluša). Sieť rýchlostných komunikácií (splňajúce niektoré parametre diaľnic) vychádza z existujúcej siete 1. triedy, dopĺňa diaľničnú sieť v smere západ – východ. Vo vymedzenom území je vybudovaná časť rýchlostnej komunikácie R1 na úseku Trnava – Nitra (43 km) v smere Zvolen – Banská Bystrica, plánované sú R2 (totožná so štátnou cestou I/5 Drietoma, štátna hranica - Prievidza – Zvolen - Lučenec – Rožňava – Košice) sčasti prechádzajúca Trenčianskym krajom a R3 v smere sever – juh (Šahy, štátna hranica – Zvolen – Banská Bystrica – Ružomberok – Dolný Kubín – Trstená – štátna hranica).

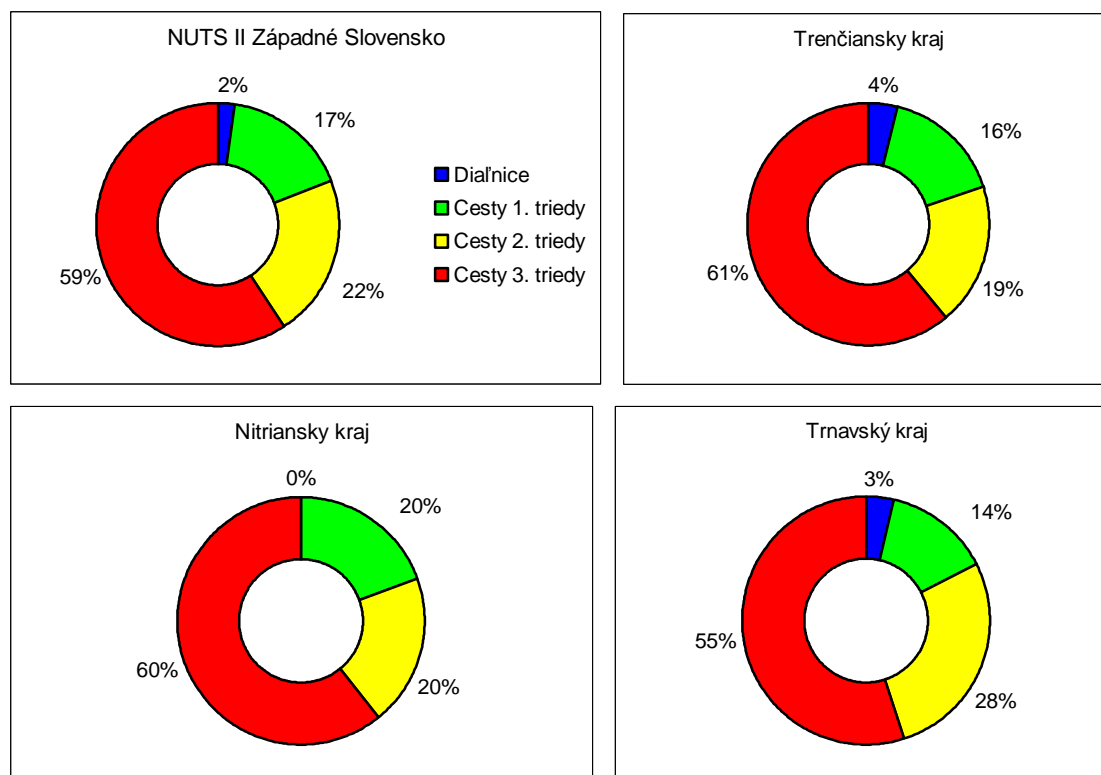
V regióne Západné Slovensko je okrem diaľnic (137 km) celkom 1 066 km ciest I. triedy, 1 381 km II. triedy a 3 737 km ciest III. triedy (tab. 9, graf 16).

Tabuľka 9 *Cestná sieť v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Cestná sieť	Jednotka	SR spolu	NUTS II Západné Slovensko	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj
Diaľnice	km	322	137	67	70	-
Cesty 1. triedy	km	3 263	1 066	268	302	496
Cesty 2. triedy	km	3 729	1 381	532	350	500
Cesty 3. triedy	km	10 394	3 737	1 058	1 138	1 541
Cesty 1. triedy	%	18,8	17,2	14,4	27,7	19,6
Cesty 2. triedy	%	21,4	22,3	28,6	19,6	19,7
Cesty 3. triedy	%	59,8	60,4	56,9	63,6	60,7
Hustota ciest	km/km ²	0,36	0,42	0,46	0,41	0,40

Zdroj: VÚD, a.s. a SSC

Graf 16 *Cestná sieť v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Diaľnice Západného Slovenska sa podieľajú 42,55 % na celkovej dĺžke diaľnic v SR. Najlepšie vybavených krajom diaľnicami v rámci NUTS II Západné Slovensko je Trenčiansky kraj (51,09 %), za ním nasleduje Trnavský kraj (48,91 %). Územím regiónu Západné Slovensko vedie diaľnica D1, ktorá je ukončená v plnom profile od Bratislavy po Ladce. Vo výstavbe je jej pokračovanie v smere na Žilinu.

SR patrí ku krajinám s najnižšou hustotou diaľnic v rámci EÚ. V roku 2005 predstavovala hustota diaľnic 6,6 km/tis. km², zatiaľ čo priemer EÚ bol 16 km/tis. km². Hustota siete vo všetkých troch krajoch, ako aj v rámci celého regiónu NUTS II Západné Slovensko je väčšia, ako je údaj za celú Slovenskú republiku. To zodpovedá zrejme väčšej rozlohe regiónu. V regionálnom porovnaní hustoty cestnej siete na 1 km² vykazuje najnižšie hodnoty Nitriansky kraj (0,40 km/km²). Uvedený stav je spôsobený predovšetkým nedobudovaním siete diaľnic a rýchlostných ciest.

Vzhľadom na polohu regiónu NUTS II je potrebné pozornosť venovať aj hraničným prechodom. Na hraniciach regiónu s Maďarskou republikou je prevádzkovaných celkom 5 hraničných prechodov, z ktorých najvýznamnejší je prechod v Komárne určený pre železničnú, cestnú a riečnu dopravu. Na úseku s Českou republikou je to v prípade Trnavského a Trenčianskeho kraja 9 prechodov.

Za účelom získania informácií o celkovom stave cestnej siete sa v roku 2004 uskutočnilo meranie priečnej a pozdĺžnej nerovnosti vozoviek v rozsahu 614,2 km meraných jazdných pásov na diaľniciach a 3 506,5 km ciest I. triedy. Výsledný stav vozoviek diaľnic a ciest I. triedy v roku 2004 je prezentovaný v tab. 10. V diaľničnom systéme je takmer 3 % stav vozoviek v nevyhovujúcom stave, kedy vozovka nespĺňa podmienky na bezpečnú, plynulú a hospodárnu jazdu motorových vozidiel a vozovku je potrebné opraviť. Z celkovej dĺžky ciest I. triedy je 22,3 % v nevyhovujúcom technickom stave a 2,9 % v havarijnom stave.

Tabuľka 10 *Technický stav vozoviek diaľnic a ciest I. triedy v SR v r. 2004*

Stav	Jednotka	Veľmi dobrý	Dobrý	Vyhovujúci	Nevyhovujúci	Havarijný
Diaľnice	Km	297,5	234,9	64,3	16,5	1,0
	%	48,4	38,3	10,5	2,7	0,2
Cesty I. triedy	Km	350,5	1 099,1	1 173,8	782,3	101,0
	%	10,0	31,3	33,5	22,3	2,9

Zdroj: Slovenská správa ciest

Aj existujúci technický stav väčšiny ciest II. a III. triedy a miestnych komunikácií je poznamenaný zlým stavom povrchu ciest. Väčšinou boli rekonštruované cesty I. triedy na hlavných dopravných ťahoch a cesty s nevyhovujúcimi technickými parametrami. Dopravné komunikácie prevedené štátom na samosprávne kraje boli tak zaťažené deficitom investícií na ich rekonštrukciu a modernizáciu. Súčasné reálne možnosti krajských rozpočtov sú značne obmedzené a preto je potrebné ku krajským finančným prostriedkom zaistiť spolufinancovanie z európskych a štátnych zdrojov.

V rámci vyhodnotenia strategických dokumentov krajov a na základe konzultácií s odborníkmi v oblasti dopravy je možné vytypovať v oblasti cestnej infraštruktúry nasledovné problémy:

- nedokončená sieť rýchlostných komunikácií a ciest I. triedy,
- nevyhovujúci stav povrchov komunikácií,
- zlá dopravná dostupnosť niektorých častí regiónu NUTS II.

Železničná doprava

Infraštruktúra železničnej dopravy v SR je charakterizovaná pomerne vysokou hustotou siete, ale v porovnaní so štátmi EÚ–15 naj nízkou výkonnosťou železníc spôsobenou nedostatočnou obnovou, nízkou technickou úrovňou a nízkou kvalitou technickej základne.

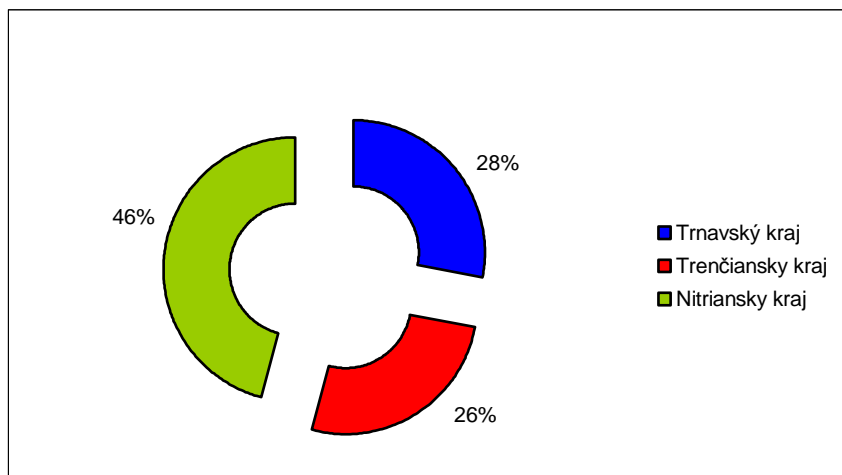
Hustota železničnej siete SR so 0,075 km/km² výrazne preyšuje priemer v EÚ–15 (0,047 km/km²). V tomto kontexte región NUTS II Západné Slovensko priemer SR mierne preyšuje, hneď po Bratislavskom regióne má druhú najväčšiu hustotu železničnej siete. Najväčšou hustotou železničnej siete v rámci regiónu NUTS II Západné Slovensko disponuje Nitriansky kraj (0,090 km/km²), najnižšiu hustotu má Trenčiansky kraj. Situáciu v oblasti železničnej siete dokumentuje tab. 11 a graf 17.

Tabuľka 11 *Železničná sieť v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Ukazovateľ	Jednotka	SR spolu	NUTS II Západné Slovensko	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj
Dĺžka železničnej siete	Km	3 660	1 242	347	327	568
Hustota železničnej siete	km/km ²	0,075	0,083	0,084	0,073	0,090

Zdroj: VÚD, a.s.

Graf 17 *Podiel krajov regiónu NUTS II Západné Slovensko na železničnej sieti v r. 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Z pohľadu zvyšujúcich sa prepravných nárokov obyvateľov nadobúda na význame otázka integrácie verejnej železničnej osobnej dopravy na úrovni regiónov a jej vzájomná koordinácia s nadregionálnou, celoštátnou a cezhraničnou železničnou osobnou dopravou. Základnú kostru siete infraštruktúry železničnej dopravy SR tvorí tzv. trojuholník, ktorého ramená tvoria trate: Košice – Žilina, Žilina – Bratislava a Bratislava – Zvolen – Košice. V tomto trojuholníku ležia aj železničné trate regiónu NUTS II Západné Slovensko. Ostatné trate sú doplňujúce, resp. spájajúce základné koridory, miestne trate a regionálne trate.

V súčasnosti najmodernejšiu technológiu v riadení železničnej dopravy má železničný uzol Trnava, ktorá spĺňa najvyššiu úroveň bezpečnosti definovanú európskym úradom pre normalizáciu v elektrotechnike (GENELEC). V súčasnosti prebieha i modernizácia železničných tratí v úseku Trnava - Nové Mesto nad Váhom, čím sa rýchlosť vlakov zvýši na 160 km/h.

Do európskej železničnej siete patrí na Slovensku 863,9 km železničných tratí podľa AGC, 1033 km železničných tratí podľa AGTC, 916,4 km železničných tratí zaradených do

siete transeurópskych multimodálnych koridorov. Medzi medzinárodné dopravné koridory podľa dohôd AGC a AGTC, ktoré prechádzajú územím regiónu NUTS II Západné Slovensko patria:

- C – E 52: štátna hranica Rakúsko/SR – Devínska Nová Ves – Bratislava – Nové Zámky – Štúrovo – štátna hranica SR/MR,
- C – E 61: Praha – štátna hranica ČR/SR – Kúty – Bratislava – Nové Zámky – Komárno – štátna hranica SR/MR – Komárom,
- C – E 63: Žilina – Leopoldov – Galanta/Bratislava – štátna hranica SR/Rakúsko – Parndorf.

Osobná železničná doprava v NUTS II Západné Slovensko je charakterizovaná:

- nízkou kvalitou osobnej dopravy,
- nízkou dostupnosťou moderných mobilných prostriedkov,
- negatívnymi dopadmi na životné prostredie,
- zvýšenou energetickou náročnosťou,
- obmedzením dostupnosti mobility obyvateľstva so zníženou pohyblivosťou.

Vodná doprava

Transeurópska vodná magistrála Rýn-Mohan-Dunaj umožňuje prepojenie územia Slovenskej republiky atým aj regiónu NUTS II Západné Slovensko so siedmimi podunajskými štátmi a popri tom umožňuje jej napojenie na integrované vodné cesty západnej Európy.

Na medzinárodnej vodnej ceste Dunaj sa v rámci regiónu NUTS II Západné Slovensko v súčasnosti nachádzajú prístavy Komárno a Štúrovo - využitie prístavných kapacít je však veľmi nízke. Pri budovaní nového prístavu v Štúrove v súlade s návrhom územného plánu mesta je potrebné využiť najmä disponibilné priestory nákladnej železničnej stanice a zohľadniť zámer vybudovania obchvatu Štúrova na ceste I/76 s predpokladom jej predĺženia do Maďarska a premostením Dunaja. V súvislosti s možnosťami prepojenia riečnej, železničnej, resp. cestnej nákladnej dopravy je potrebné v priestoroch prístavu rezervovať priestor aj pre umiestnenie logistického centra uvedených druhov dopravy. Poloha regiónu NUTS II na európskej vodnej ceste predstavuje významný polohový faktor, ktorý však nie je adekvátne využitý.

Rieka Váh je ďalšia významná vodná komunikácia. Projekt Vážska vodná cesta (VVC) je dlhodobá investícia strategického významu. V širších súvislostiach je významnou alternatívou prepojenia integrovanej siete európskych vodných ciest v koridore Balt-Odra-Dunaj, z geopolitického hľadiska tak umožňuje priame prepojenie sever - juh. Jednotlivé etapy budú ukončené prístavom, zabezpečujúcim prekládku a následný transport tovarov kombinovaným spôsobom prepravy až do miesta určenia. Pri stanovení jednotlivých etáp VVC sa za hlavné dopravné a prekládkové uzly v rámci považského dopravného koridoru vymedzili prístavy Sereď, Púchov a Žilina. V rámci Trnavského kraja sa uvažuje so splavnením Váhu (v súčasnosti je Váh od svojho zaústenia splavný na sever až po Sereď) so všetkými návaznosťami na príľahlé územie a ostatné dopravné subsystémy (nakladacie, prekladacie činnosti, technické podporné služby, pripojenie na pozemné komunikácie vyšších rádov) a s umiestnením riečnych prístavov v Sereďi a v Hlohovci a prekladísk v Piešťanoch a v Šoporni(úž vybudované).

Letecká doprava

Veľký význam pre hospodársky rast regiónu NUTS II Západné Slovensko má zlepšovanie jeho dostupnosti aj pomocou leteckej dopravy.

Najvýznamnejším letiskom v Nitrianskom kraji je letisko Nitra – Janíkovce, ktoré má charakter medzinárodného verejného letiska s rozvojovými možnosťami. Toto letisko

vzhľadom na svoju výhodnú polohu má predpoklady pre prevádzkovanie pravidelnej vnútroštátnej a medzinárodnej prepravy osôb a tovarov nízko kapacitnými lietadlami. Druhým významným letiskom v Nitrianskom kraji je letisko v Nových Zámkoch, ktoré má športový charakter.

V Trnavskom kraji sa nachádza letisko pri Piešťanoch s jednou betónovou vzletovou a pristávacou dráhou. Letisko má štatút medzinárodného letiska a je využívané na osobnú prepravu návštevníkov medzinárodných kúpeľov v Piešťanoch. Terminál a jeho ostatná vybavenosť zodpovedajú požiadavkám menšieho regionálneho letiska, ktoré rozvoj mesta Piešťany neobmedzuje. Priestory letiska sú využívané aj pre potreby motoristického športu. V kraji pôsobia ešte 3 miestne letiská na výkon agrochemických služieb pre poľnohospodárov, resp. na športové účely.

V Trenčianskom kraji je vybudované letisko v meste Trenčín, ktoré má štatút medzinárodného letiska a z hľadiska vnútroštátneho plní funkciu regionálneho letiska. Pôvodne vojenské letisko, sčasti prebudované na civilné a športové letisko, je využívané na nepravidelnú vnútroštátnu a medzinárodnú dopravu, letecké práce a výcvik leteckého personálu. Pre leteckú dopravu je možné využívať letisko v Prievidzi, taktiež so štatútom medzinárodného letiska. V súčasnosti je zamerané na civilnú prevádzku športového charakteru. Letisko patrí do kategórie letísk regionálneho významu s rozvojovými možnosťami. V rámci kraja sa ďalej nachádzajú dve malé regionálne letiská: Dubnica nad Váhom - Slávnica (letisko športového charakteru) a letisko Malé Bielice, ktoré okrem športového využitia poskytuje pristávaciu plochu aj pre poľnohospodársku leteckú techniku.

Okrem hospodárskeho využitia leteckej dopravy je možné jej zhodnotenie aj v rámci aktivít cestovného ruchu - to si však vyžaduje vybudovanie kvalitnej infraštruktúry tak v rámci samotných letísk, ako aj s tým súvisiacich služieb.

Intermodálna (kombinovaná) preprava

Jedným zo základných predpokladov efektívnej výmeny tovarov je vytváranie dopravnó-komunikačných uzlov, ktoré slúžia na sústreďovanie a prerozdeľovanie tovarov medzi výrobcami, obchodníkmi a spotrebiteľmi v rámci logistického prepravného reťazca. Tieto uzly (logistické centrá) vytvárajú základné body dopravnej siete intermodálnej prepravy a komunikačnú kostru tovarových a informačných tokov v rámci celej EÚ.

Terminály kombinovanej dopravy (TKD) na území Slovenska sú zastarané a nespĺňajú ani základné parametre stanovené dohodou AGTC, pretože väčšinou boli vybudované pred vznikom Slovenskej republiky, a preto nie sú schopné poskytovať služby požadované súčasným trhom.

V súčasnosti je na území regiónu NUTS II v prevádzke len TKD Sládkovičovo, ktorý je najmladším terminálom na Slovensku. Ide o neverejný TKD dvoch firiem v priestoroch cukrovaru so zameraním len na obsluhu firmy Samsung v Galante pravidelnými vlakmi z Bremerhavenu a Rotterdamu. Ďalší TKD v Nových Zámkoch vybudovaný na križovatke tratí AGTC(C-E52 a C-E61) sa v súčasnosti nevyužíva a je mimo prevádzky.

Na území Trenčianskeho kraja sa uvažuje s terminálom kombinovanej dopravy v lokalite Trenčianska Teplá o celkovej rozlohe 10 ha, severozápadne medzi železničnou traťou a Nosickým kanálom. Projektovaná kapacita prekládky terminálu predstavuje 800 tisíc ton tovarov ročne. Jeho poloha voči územiu Českej republiky vytvára predpoklad vzniku tovarových tokov, ktorých realizácia by vo výhľadovej dopravnej infraštruktúre zvýšila dopravný význam tohto terminálu.

2.2.2.2 Technická infraštruktúra

Technická infraštruktúra je tvorená energetickými sieťami (na rozvod elektrickej energie, zemného plynu a tepla) a environmentálnou infraštruktúrou (vodovodmi, kanalizáciami a čistiarnami odpadových vôd).

Energetická infraštruktúra

Región NUTS II Západné Slovensko má z hľadiska zásobovania energiou v rámci Slovenska významné postavenie.

Na území Trnavského kraja sú sústredené najväčšie zdroje na výrobu elektrickej energie v areáli jadrových elektrární Jaslovské Bohunice (inštalovaný výkon 4x440MW), vodných elektrární Gabčíkovo (inštalovaný výkon 720 MW) a Madunice (inštalovaný výkon 43,2 MW). Cez územie Trnavského kraja prechádzajú trasy hlavných plynovodov, ktoré sa pri Plaveckom Petri rozdeľujú v smere na Brodské do ČR - DN 1400, 2xDN 900, DN 800 PN 64, DN 1200 PN 75 a v smere na Vysokú pri Morave do Rakúska - 2xDN 700, DN 900.

Trenčiansky kraj je na energetické siete Slovenskej republiky napojený sústavou 110 KV vedení odvinutých z nadradených uzlov Križovany, Bystričany, Považská Bystrica, Senica. Spôľahlivosť zásobovania sa ešte zvýši dostavbou trafostanice 400 kV/110 v Bošáci a plánovanou trafostanicou 400/110 KV Považská Bystrica spolu s prívodmi 400 KV. Z hľadiska zásobovania plynom sú najdôležitejšie plynovody 500-64 a 300-25 prechádzajúce územím. Územie kraja je v prevažnej miere zásobované teplom z veľkých zdrojov, ktoré patria priemyselným podnikom alebo bytovému hospodárstvu. Palivová základňa je prevažne zemný plyn.

Nitriansky kraj sa v prípade dobudovania všetkých štyroch blokov Jadrovej elektrárne Mochovce môže stať vo výrobe elektrickej energie prebytkový. Ekonomickú výhodnosť dokončenia všetkých blokov Elektrárne Mochovce potvrdili viaceré štúdie. Cez kraj prechádzajú tranzitný plynovod, medzištátny plynovod Bratstvo a VVTL plynovod Šaľa - Zlaté Moravce DN 500. Uvedené trasy plynovodov umožňujú realizovať plošnú plynofikáciu územia kraja prostredníctvom siete VTL plynovodov. Časť územia kraja je zásobovaná teplom z veľkých zdrojov, ktoré patria priemyselným podnikom alebo bytovému hospodárstvu.

V teplárenstve sa pripravuje inovácia existujúcich tepelných zdrojov a výstavba nových zdrojov s účinnejšou združenou výrobou elektriny a tepla s aplikáciou moderných paroplynových cyklov.

Environmentálna infraštruktúra

Vybavenosť územia environmentálnou infraštruktúrou je vnímaná ako dôležitý predpoklad pre ekonomický a spoločenský rozvoj každého územia. Počet obyvateľov SR zásobovaných vodou z verejných vodovodov (VV) dosiahol v r. 2004 celkom 4 562 592 obyvateľov, čo predstavuje 84,7 % z celkového počtu obyvateľov SR (tab. 12, graf 18). Tento podiel je v regióne NUTS II Západné Slovensko prekročený o 2,1 boda.

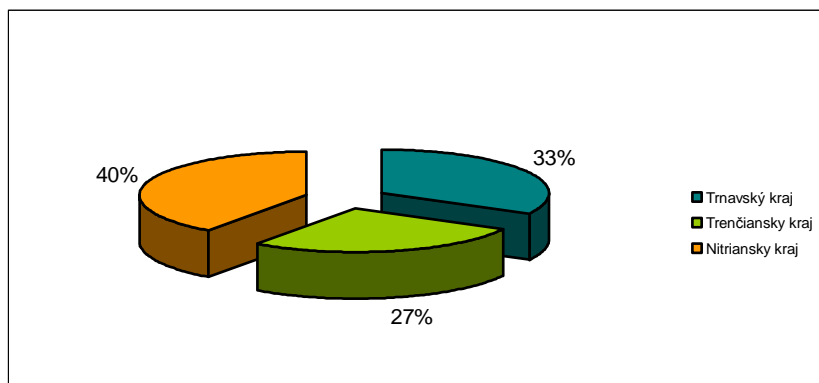
Tabuľka 12 *Vybrané ukazovatele prevádzky vodovodov v r. 2004¹*

Ukazovateľ	Jednotka	SR spolu	NUTS II Západné Slovensko	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj
Obyvatelia zásobovaní vodou z VV	osoby	4 562 592	1 608 560	528 060	439 297	641 203
	podiel v %	84,7	86,8	95,2	72,5	89,4
Dĺžka vodovodnej siete	km	25 185	8 507	1 862	2 200	4 445

¹ vodovody a kanalizácie v správe vodárenských spoločností a v správe obcí

Zdroj: ŠÚ SR – ROP 2004

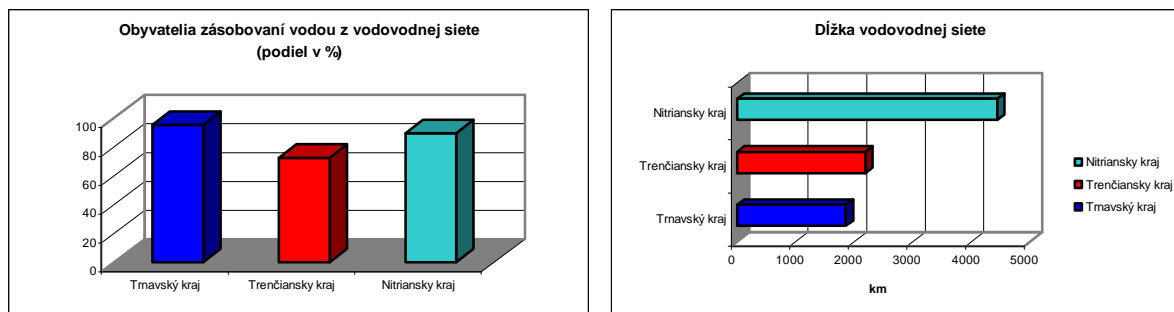
Graf 18 *Podiel krajov regiónu NUTS II Západné Slovensko na vodovodoch v r. 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Stav v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov sa z pohľadu jednotlivých krajov pohybuje od 72,5 % do 95,2 %. Najpriaznivejšia je situácia v Trnavskom kraji s podielom napojenia obyvateľstva na verejné vodovody 95,2 %. Vyššie napojenie obyvateľstva, ako je priemer v SR, má aj Nitriansky kraj (89,4 %). Podpriemerný stupeň napojenia obyvateľstva vykazuje Trenčiansky kraj (72,5 %). Podiel krajov na vodovodoch regiónu NUTS II vyjadruje graf 18. Zásobovanie obyvateľstva vodou z vodovodnej siete a dĺžka vodovodnej siete v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004 dokumentuje graf 19.

Graf 19 *Zásobovanie obyvateľstva vodou z vodovodnej siete a dĺžka vodovodnej siete v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

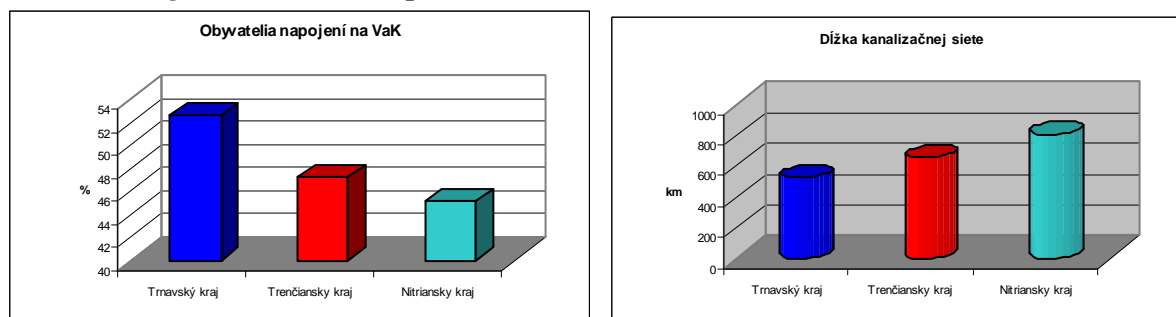
Počet obyvateľov SR napojených na verejnú kanalizáciu (VK) dosiahol v r. 2004 celkom 3 030 429 obyvateľov, čo predstavuje 56,3 % z celkového počtu obyvateľov SR a na území NUTS II Západné Slovensko 48,3% (tab. 13).

Podiel obyvateľov pripojených na sieť VK (graf 20) v jednotlivých krajoch regiónu NUTS II Západné Slovensko je pod priemerom SR (v rozmedzí 3,7 – 11,2 %). V Nitrianskom a Trenčianskom kraji bola v roku 2004 pripojená na verejnú kanalizáciu ani nie polovica obyvateľov. Množstvo vypúšťaných a čistených odpadových vôd v regióne NUTS II dokumentuje graf 21.

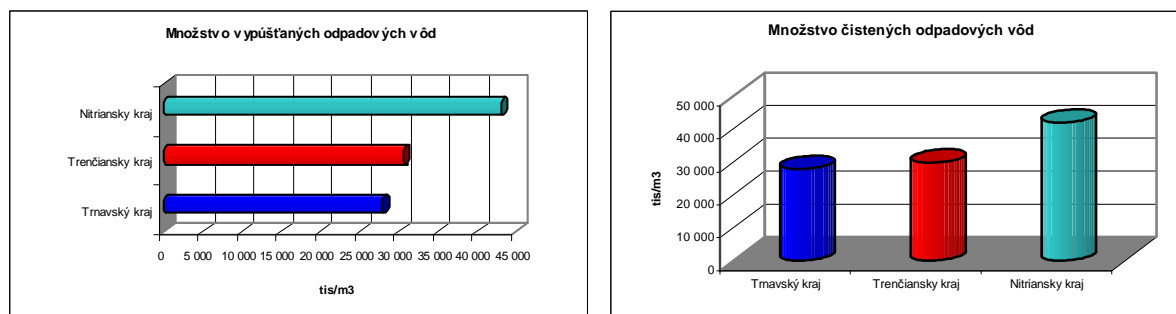
Tabuľka 13 *Vybrané ukazovatele prevádzky kanalizácií v r. 2004*

Ukazovateľ	Jednotka	SR spolu	NUTS II Západné Slovensko	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj
Obyvatelia napojení na VK	osoby	3 030 429	897 220	287 303	282 237	327 680
	podiel v %	56,3	48,3	52,6	47,2	45,1
Dĺžka kanalizačnej siete	km	7 018	1 990	529	654	807
Množstvo vypúšťaných odpadových vôd	tis/m ³	438 009	101 564	27 891	30 604	43 069
Množstvo čistených vôd	tis/m ³	725 961	99 480	27 891	29 695	41 894

^{1/} vodovody a kanalizácie v správe vodárenských spoločností a v správe obcí
Zdroj: ŠÚ SR – ROP 2004

 Graf 20 *Obyvatelia napojení na vodárne a kanalizácie a dĺžka kanalizačnej siete v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

 Graf 21 *Množstvo vypúšťaných a čistených odpadových vôd v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Za nepriaznivý jav z environmentálneho hľadiska možno považovať vysoký rozdiel medzi ukazovateľmi stupňa napojenia obyvateľstva na verejné vodovody (VV) a stupňa napojenia na vodárne a kanalizácie v prospech VV v rámci celého regiónu NUTS II Západné Slovensko.

Informačná a komunikačná infraštruktúra

Termín informačná spoločnosť v užšom slova zmysle je používaný v súvislosti so zavádzaním, rozvojom a šírením nových informačných a komunikačných technológií (počítač, internet a pod.), umožňujúcich rýchly prenos dát a informácií v podobe dátovej, zvukovej a audiovizuálnej. V širšom slova zmysle sa pod týmto pojmom rozumie spoločnosť efektívne využívajúca informácie ako najefektívnejší produkt či službu.

Pretože informačné a komunikačné technológie (IKT) sú kľúčom k úspechu v novej globálnej ekonomike, Slovenská republika potrebuje „vytvoriť informačnú spoločnosť prístupnú bez rozdielu všetkým, a to na základe rozšíreného používania informačných a komunikačných technológií vo verejných službách, malých a stredných podnikoch a domácnostiach“.

Analýza súčasného stavu v SR a regióne NUTS II Západné Slovensko poukázala na nedostatočný rozsah a nevhodnú štruktúru podpory využívania IKT obyvateľmi a podnikmi, nevhodné využívanie IKT a nedostatočnú kvalitu týchto technológií pri stále relatívne vysokej cene, nedostatočné poskytovanie verejných služieb on-line a pod. Závažným problémom je aj nedostatok dát v potrebnom územnom členení, preto analýza tejto oblasti vychádza z dát, ktoré sa týkajú využívania IKT v domácnostiach podľa výsledkov SOBD v r. 2001.

Z tabuľky 14 a grafu 22 je zrejmé, že v rámci NUTS II Západné Slovensko len Trenčiansky kraj dosahuje vyššiu úroveň (70,7 %) vo vybavenosti pevnými telefónnymi linkami ako je priemer Slovenska. Najnižšiu vybavenosť v tomto smere vykazoval Nitriansky kraj (63,6%). Iná je situácia vo vybavenosti mobilnými telefónmi, kde Trnavský a Nitriansky kraj presahuje úroveň SR a NUTS II Západné Slovensko. Výrazne nižšiu úroveň vybavenosti mobilnými telefónmi vykazoval Trenčiansky kraj (menej o 4,5 % ako bol priemer SR).

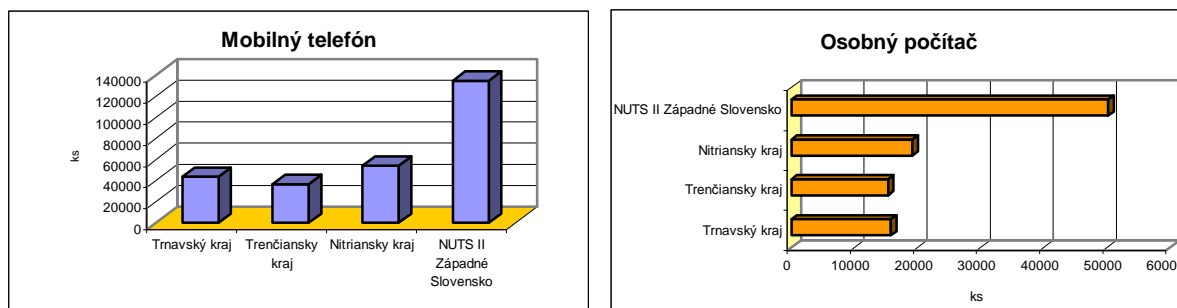
V porovnaní s krajinami EÚ sú slovenské domácnosti slabo vybavené osobnými počítačmi a tým aj pripojením na internet. Z tabuľky 14 je tiež zrejmé zaostávanie Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja v oblasti vybavenosti domácností počítačom za úrovňou SR. Výnimku v počte osobných počítačov s pripojením na internet na domácnosť tvorí Trnavský kraj, ktorý prekračuje priemer NUTS II Západné Slovensko o 0,1 %.

Tabuľka 14 *Vybavenosť domácností regiónu NUTS II Západné Slovensko informačnými technológiami v r. 2001*

Región	Telefón v byte		Mobilný telefón		Osobný počítač		Osobný počítač s internetom	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Trnavský kraj	110 677	66,1	43 681	26,1	15 779	9,4	4 822	2,9
Trenčiansky kraj	133 604	70,7	36 938	19,5	15 280	8,1	5 242	2,8
Nitriansky kraj	145 464	63,6	54 235	23,7	19 187	8,4	6 099	2,7
NUTS II Západné Slovensko	389 745	66,6	134 854	23,0	50 246	8,6	16 163	2,8
SR spolu	1 156 94	70,3	388 400	23,6	150 754	9,2	52 837	3,2

Zdroj: SOBD, 2001

Graf 22 *Vybavenosť domácností regiónu NUTS II Západné Slovensko mobilným telefónom a osobným počítačom v r. 2001*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

2.2.2.3 Sociálna infraštruktúra

Školstvo

Oblasť školstva a úroveň vzdelávania je zabezpečovaná predovšetkým sieťou základných, stredných a vysokých škôl, predškolských a školských zariadení. Zriaďovateľmi sú kraje, obce, cirkev a Ministerstvo školstva SR.

Na 812 základných školách v celom regióne NUTS II Západné Slovensko navštevuje povinnú školskú dochádzku 183 499 žiakov (tab. 15). Širokú škálu 64 gymnázií, 71 stredných odborných škôl a 74 stredných odborných učilíšť (tab. 16) dopĺňa 6 vysokých škôl s 28 fakultami (tab. 17), ktoré zabezpečujú vzdelávanie pre 21 677 študentov denného štúdia a 15 217 študentov študujúcich popri zamestnaní.

Nevykonávaním rekonštrukcií školských budov a ďalších školských zariadení (telocvične, stravovacie zariadenia a pod.) dochádza k narastaniu nákladov na ich rekonštrukciu v budúcom období. V rámci údržby sa vykonávajú len nevyhnutné opravy. Dlhodobý nedostatok finančných zdrojov sa prejavuje aj v nedostatku učebných pomôcok a vybavenia učební a v prvom rade školských jedální.

Tabuľka 15 *Materské a základné školy k 30. 9. 2004*

Región	Materské školy		Základné školy	
	Školy	Deti	Školy	Ziaci
Trnavský kraj	325	15 289	261	54 236
Trenčiansky kraj	305	16 126	216	61 252
Nitriansky kraj	431	18 527	335	68 011
NUTS II Západné Slovensko	1 061	49 942	812	183 499
SR spolu	3 046	149 232	2 342	557 328

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania 2004

Tabuľka 16 *Gymnázia, stredné odborné školy a stredné odborné učilišťa k 15. 9. 2004*

Región	Gymnázia		Stredné odborné školy		Stredné odborné učilišťa	
	Školy	Absolventi	Školy	Absolventi	Školy	Absolventi
Trnavský kraj	20	1 715	23	2 693	28	2 286
Trenčiansky kraj	19	1 871	15	1 851	19	2 409
Nitriansky kraj	25	2 016	33	3 039	27	2 381
NUTS II Západné Slovensko	64	5 602	71	7 583	74	7 076
SR spolu	234	19 143	262	25 875	233	21 007

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania 2004

Tabuľka 17 *Vysoké školy k 31. 10. 2004*

Región	Školy	Fakulty	Absolventi		Študenti denného štúdia	Štujúci popri zamestnaní
			Denné štúdium	Externé štúdium		
Trnavský kraj	2	12	921	941	5 772	5 455
Trenčiansky kraj	2	5	570	411	3 233	1 715
Nitriansky kraj	2	11	2 150	1 729	12 672	8 047
NUTS II Západné Slovensko	6	28	3 641	3 081	21 677	15 217
SR spolu	24	107	19 186	9 783	107 022	53 018

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania 2004

Aj v oblasti vysokého školstva stúpajú nároky na kvalitné personálne, technické a infraštruktúrne zabezpečenie podmienok vysokoškolského štúdia, ktoré dnes nedosahuje požadovanú úroveň.

Zdravotníctvo

Na zdravotný stav obyvateľov nepriaznivo pôsobí životný štýl, stres, stav životného prostredia a ďalšie faktory.

Pre sieť zdravotníckych zariadení v SR je charakteristický pokles lôžok. V rámci regiónu NUTS II Západné Slovensko je v zdravotníckych zariadeniach vytvorených spolu 5 810 lekárskeho miest, čo predstavuje 29,01% podiel na celkovom počte lekárskeho miest v zdravotníckych zariadeniach na Slovensku. Pacienti majú k dispozícii 15 454 lôžok, čo v porovnaní s celoslovenským počtom lôžok predstavuje 30,87 % zastúpenie. Nemocnice s pôrodnicami sú vybavené 9 776 lôžkami (30,70% na celoslovenskom počte lôžok) a ďalších 5 608 lôžok sa nachádza v odborných liečebných ústavoch a prírodných liečebných kúpeľoch (31,08%).

Najvyššie zastúpenie lekárov v zdravotníckych zariadeniach je v Nitrianskom kraji, čo predstavuje 38,51% podiel na počte lekárskeho miest v NUTS II Západné Slovensko, nižšie je zastúpenie lekárov v Trenčianskom kraji (32,27%) a najnižšie v Trnavskom kraji (29,25%). Najväčšiu vybavenosť lekárskeho miestami v odborných liečebných ústavoch má Nitriansky kraj (53,81%) a najnižšiu (0,47%) Trenčiansky kraj. Na území Nitrianskeho kraja sa nenachádzajú prírodné liečebné kúpele. Ich najväčší počet je lokalizovaný v Trenčianskom kraji (71,43%), ale najväčší počet lôžok je evidovaný v Trnavskom kraji (59,66%).

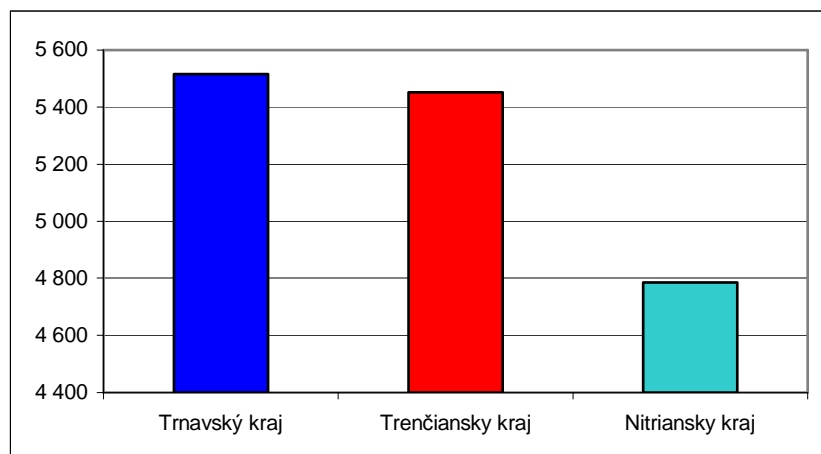
Základné údaje o zdravotnej starostlivosti prináša tab. 18 a graf 23.

Tabuľka 18 **Základné údaje o zdravotnej starostlivosti v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004**

Ukazovateľ	SR spolu	NUTSII Západné Slovensko	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj
Počet lekárskeho miest v zdravotníckych zariadeniach					
Zdravotnícke zariadenia spolu	20 023,95	5 809,93	1 699,17	1 872,34	2 238,42
z toho					
nemocnice a pôrodnice	7 572,82	1 953,47	488,66	689,96	774,85
zariadenia ambulantnej starostlivosti	10 167,78	3 247,23	1 006,66	1 028,02	1 212,55
odborné liečebné ústavy*	878,26	84,97	38,85	0,40	45,72
prírodné liečebné kúpele	143,22	58,96	36,00	22,96	-
Počet zdravotníckych zariadení					
Nemocnice a pôrodnice	91	29	6	12	11
Zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti	10 327	3 409	993	1 130	1 286
Odborné liečebné ústavy	47	7	4	1	2
Prírodné liečebné kúpele	28	7	2	5	-
Počet lôžok v zdravotníckych zariadeniach					
Zdravotnícke zariadenia spolu	50 058	15 454	5 515	5 453	4 786
z toho					
nemocnice a pôrodnice	31 820	9 776	2 138	3 451	4 187
odborné liečebné ústavy	5 968	744	455	40	249
prírodné liečebné kúpele	12 081	4 864	2 902	1 962	-

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania 2004

Graf 23 *Počet lôžok v zdravotníckych zariadeniach v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Kultúra

V regióne NUTS II Západné Slovensko je evidovaných 2 010 nehnuteľných a 6 015 hnuteľných kultúrnych pamiatok. Ďalej sa tu nachádzajú 4 pamiatkové rezervácie, 11 pamiatkových zón a 6 ochranných pásiem.

V regióne pôsobia tri profesionálne divadlá na vysokej umeleckej úrovni a patrí im v oblasti kultúry osobitné postavenie. Každá z profesionálnych scén je špecifická v prezentácii divadelných diel.

Divadlo A. Bagara v Nitre svojou tvorbou prekračuje hranice nielen regiónu, ale i Slovenska. Bábkové divadlo v Nitre je divadlom, ktorého tvorba je určená detskému divákovi. Jókaiho divadlo v Komárne je divadlom s celoslovenskou pôsobnosťou orientujúce sa na prezentáciu divadelných hier v maďarskom jazyku.

Stálou kultúrnou inštitúciou na území Trnavského kraja je Divadlo Jána Palárika, ktoré sídli v Trnave. Jeho poslaním je zabezpečovať verejné šírenie divadelných diel so zameraním na tvorbu pre deti a mládež, ako aj dramatických diel určených najširšiemu okruhu divákov.

Nevyhnutnou súčasťou kultúrneho dedičstva sú zbierkové fondy múzeí a galérií, ktoré predstavujú vzácne kultúrne dedičstvo nášho národa a štátu, ktorého ochrana, prezentácia a ďalšie zveľaďovanie musí byť súčasťou a prioritou kultúrnej politiky aj regionálnej samosprávy. Spoločným znakom múzeí a galérií v regióne je ich dlhoročná tradícia, bohaté zbierkové fondy a dostatočný počet odborných pracovníkov. Nezanedbateľná je aj ich medzinárodná spolupráca s múzeami a galériami susedných európskych krajín.

V regióne NUTS II Západné Slovensko aktívne pracujú osvetové strediská (Trnava – 4, Trenčín – 4, Nitra – 3). V rámci uvedenej siete kultúrnych zariadení sa osvetové strediská venujú voľnočasovým záujmovým aktivitám obyvateľov najmä formou klubovej činnosti.

Aj ďalšie kultúrne ustanovizne, ako napr. knižnice, kiná a amfiteátre, kultúrne domy, hvezdárne (Hurbanovo, Levice, Partizánske) poskytujú občanom zaujímavé služby v oblasti kultúry.

Vybrané ukazovatele z oblasti kultúry dokumentuje tab. 20.

Tabuľka 20 *Vybrané ukazovatele z oblasti kultúry v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Región	Divadlá	Návštevníci (tis.) ¹	Galérie	Múzeá	Verejné knižnice	Registrovaní požívatelia verejných knižníc (tis.)
Trnavský kraj	2	41	2	7	247	60
Trenčiansky kraj	-	-	1	7	276	78
Nitriansky kraj	4	168	2	7	356	69
NUTS II Západné Slovensko	6	209	5	21	879	207
SR spolu	49	1 302	21	84	2 677	602

1 - na predstaveniach na domácej a cudzej scéne spolu

Zdroj: ŠÚ SR 2005

Nadalej v regióne funguje pomerne bohaté zázemie záujmových skupín, ktoré či už formou občianskych združení alebo inou formou pracujú na vysokej profesionálnej úrovni.

Sociálne zabezpečenie

Rozvoj sociálnych služieb je potrebné rozvíjať v súlade najmä s potrebami seniorov, podiel ktorých neustále rastie.

Sociálne služby v regióne NUTS II Západné Slovensko zabezpečuje spolu 254 poskytovateľov sociálnych služieb (34,79% na celoslovenskom počte zariadení) s celkovým počtom 13 851 miest (37,32%). Tieto služby sú prevažne zabezpečované samosprávnymi krajinami, obcami a neštátnymi subjektmi.

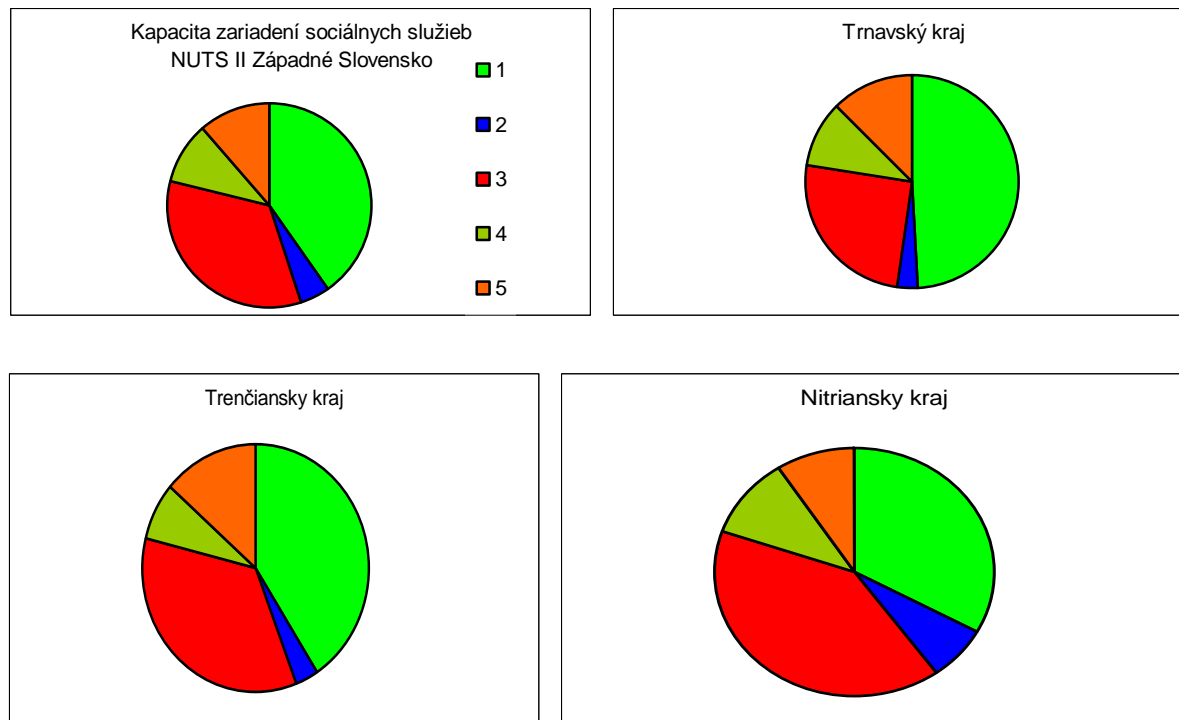
Rozloženie počtu zariadení je v rámci jednotlivých krajov pomerne vyrovnané (tab. 20, graf 24). Z pohľadu kapacít zariadení najvyšší počet miest je v rámci Nitrianskeho kraja (39,3 % podiel na celkovom počte miest v rámci regiónu NUTS II Západné Slovensko).

Tabuľka 20 *Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Ukazovateľ	SR spolu	NUTS II Západné Slovensko	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj
Počet zariadení	730	254	80	84	90
Počet miest	37 111	13 851	4 035	4 371	5 445
z toho					
v domovoch dôchodcov	13 214	4 968	1 798	1 549	1 621
v penziónoch	1 853	592	112	132	348
v domovoch soc. služieb pre dospelých telesne, mentálne a zmyslovo postihnutých	9 902	4 201	916	1 314	1 971
v domovoch soc. služieb pre deti telesne a mentálne postihnuté	3 659	1 182	370	280	532
v detských domovoch	3 769	1 418	454	520	444

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania 2004

Graf 24 *Kapacity sociálnych zariadení v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

1 – domovy dôchodcov, 2 – penzióny, 3 – domovy soc. služieb pre dospelých telesne, mentálne a zmyslovo postihnutých, 4 – domovy soc. služieb pre deti telesne a mentálne postihnuté, 5 – detské domovy Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

V rámci regiónu NUTS II Západné Slovensko, na základe dostupných informácií, možno konštatovať nedostatok a nízku dostupnosť niektorých druhov zariadení sociálnej starostlivosti. Väčšina sociálnych služieb je umiestnená v starších budovách, ktoré si vyžadujú značné finančné zdroje na ich rekonštrukciu a modernizáciu. Je to dôsledok dlhodobého deficitu zdrojov na ich obnovu a rozvoj materiálno-technickej základne.

2.2.2.4 Životné prostredie

Zložky životného prostredia a ich ochrana

Ovzdušie

Medzi základné vyhodnocované znečisťujúce látky, ktoré vznikajú predovšetkým pri spaľovaní tuhých a kvapalných látok v uhoľných elektrárnach, teplárnach, niektorých priemyselných prevádzok, automobilmi, individuálnym vykurovaním a pod., patria tuhé znečisťujúce látky (TZL), oxid siričitý (SO_2), oxidy dusíka (NO_x) a oxid uhoľnatý (CO).

V roku 2003 sa na produkcii TZL a SO_2 podieľali hlavne stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia - v prípade TZL je to hlavne lokálne vykurovanie v obytných domoch a bytoch, na produkcii SO_2 sa najviac podieľajú veľké zdroje znečisťovania (spravidla najväčšie priemyselné podniky). Najväčším producentom emisií NO_x a CO, tak ako v minulosti, je cestná automobilová doprava. Ďalším značným problémom v oblasti znečisťovania ovzdušia sú emisie pachových látok z technológií a chovu hospodárskych zvierat.

V nasledujúcej tab. 21 je uvedené porovnanie celkových emisií v oblasti znečisťovania ovzdušia emisiami TZL, SO_2 , NO_x a CO v rámci regiónu NUTS II a Slovenskou republikou v roku 2003. Z tabuľky vyplýva, že oproti priemeru SR podiel dvoch krajov (Trnavského a Nitrianskeho) na celkových emisiách je pod priemerom Slovenska. Trnavský kraj v oblasti emisie tuhých látok, oxidu siričitého a oxidu uhoľnatého je značne nad priemerom SR.

Tabuľka 21 *Emisie základných znečisťujúcich látok v r. 2003 (v tis.t/rok/km²)*

Región	Tuhé emisie (TE)	Oxid siričitý (SO ₂)	Oxidy dusíka (NO _x)	Oxid uhoľnatý (CO)
Trnavský kraj	0,32	0,26	0,40	0,82
Trenčiansky kraj	0,96	10,24	2,27	1,73
Nitriansky kraj	0,39	0,58	0,63	0,89
SR spolu	0,85	2,15	1,19	3,76

Zdroj: ŠÚ SR 2005

Na najväčších znečisťovateľov ovzdušia v regióne NUTS II Západné Slovensko poukazuje tab. 22.

Tabuľka 22 *Najvýznamnejšie zdroje znečistenia ovzdušia v NUTS II Západné Slovensko a ich podiel na emisiách znečisťujúcich látok v SR v r. 2003*

Prevádzkovateľ	TZL (%)	SO ₂ (%)	NO _x (%)	CO (%)
Duslo, a.s., Šaľa	1,10	1,21	1,30	-
KVARTET, a.s., Partizánske	0,50	0,54	-	-
Kappa, a.s., Štúrovo	0,42	1,62	2,18	-
Kameňolom a vápenka, a.s., Žirany	-	-	-	0,45
Wienerberger Slovenské tehelne, s.r.o., Zlaté Moravce	-	-	-	0,31

Zdroj: MŽP SR – Správa o stave ŽP SR v roku 2004

Voda

Keďže podstatná časť povrchového fondu SR priteká zo susedných štátov a jeho využiteľnosť je tak ohrozená, problematika ochrany vody aj v súvislosti s jej značnými odbermi nadobúda na význame čoraz viac.

Do povodia Dunaja sú zaradené čiastkové povodia (ČP) Morava, Malý Dunaj a Dunaj. ČP Morava bolo hodnotené ako významne znečistené v IV. – V. triede kvality. Týka sa to najmä prítoku Teplica, ktorý je znečisťovaný vplyvom Slovenského hodvábu a.s., Senica. V ČP Dunaj a Malý Dunaj (III. – V. trieda kvality) sa negatívne prejavuje vplyv priemyselných odpadových vôd zo Slovaftu a komunálnych odpadových vôd z Bratislavy, Pezinka, Senca, Modry a Dunajskej Stredy.

V povodí Váhu je jeho hlavný tok charakterizovaný III. – IV. triedou kvality. Kým na hornom úseku Váhu je najviac znečistená rieka Orava, na jeho dolnom úseku sú najviac znečistenými prítokmi Horný a Dolný Dudvák a Trnávka, kde prevláda IV. – V. trieda kvality v dôsledku odpadových vôd z Trnavskej vodárenskej spoločnosti a.s., ČOV Trnava a cukrovaru Trnava. Rieka Nitra je vďaka antropogénnej činnosti hodnotená tiež ako silne až veľmi silne znečistená v III. – V. triede kvality. Najviac znečistená je Nitra v mieste odberu Chalmovej a v Čechynciach vplyvom Nováckych chemických závodov a ZVS a.s., ČOV Nitra.

V povodí Hrona patria k najväčším znečisťovateľom povrchových vôd odpadové vody z priemyselnej a poľnohospodárskej výroby a komunálne odpadové vody. Výsledná kvalita vody sa pohybuje v III. – V. triede kvality.

Podzemná voda je nenahraditeľnou zložkou životného prostredia, pretože predstavuje dominantný zdroj pitnej vody v SR. Napriek priaznivým podmienkam pre jej tvorbu, obchod a akumuláciu je nevýhodou ich nerovnomerné rozmiestnenie. V regióne NUTS II Západné Slovensko sú ich najvýznamnejšie zásoby evidované v Trnavskom (hneď po Bratislavskom kraji najviac na Slovensku), potom v Trenčianskom a najmenšie množstvo v Nitrianskom kraji. Z celoeurópskeho hľadiska významným je na území NUTS II výskyt Žitného ostrova,

kde sú evidované aj najväčšie odbery vody pre pitné účely, pričom voda z tejto oblasti zásobuje obyvateľov prostredníctvom diaľkovodov až na strednom Slovensku a na Záhorí. K najvýznamnejším odberateľom podzemných vôd na území NUTS II Západné Slovensko v r. 2004 patrili Diaľkovod Jelka, Ponitriansky skupinový vodovod (SV), SV Dechtice-Dobrá Voda-Trnava, SV Trenčín, SV Nové Mesto n/Váhom-Čachtice-Stará Turá, Diaľkovod Šamorín, KOMVAK Komárno, SV Považská Bystrica, SV Prievidza. Z hľadiska kvality podzemných vôd pre pitné účely však oblasť pri riečnej zóne Dolného Váhu od Galanty po Komárno patrí medzi najviac znečistené.

Značne znečistené sú i riečne sedimenty na rieke Nitra (Chalmová, Lužianky) najmä kadmíom a ortuťou.

Pôda

Antropogénnou činnosťou dochádza ku degradácii pôd chemickej (ťažké kovy, acidifikácia, alkalizácia, salinizácia) i fyzikálnej (erózia, zhutňovanie pôdy, zamokrenie).

Pre zvýšenie produktivity pôdy bolo značne preferované hnojenie priemyselnými hnojivami pred hnojením prirodzeným maštalným hnojom. Ťažkými kovmi (najmä Pb, Zn, Cu, Ni, Cr, Cd, As) sú tak postihované predovšetkým poľnohospodárske pôdy v ornici a v podornici, v poslednom období je možné v tejto oblasti sledovať v podstate klesajúci trend. V SR je takmer 46% poľnohospodárskej pôdy potenciálne ovplyvnenej vodnou a 8,5% veternou eróziou. Štruktúra pôdneho fondu regiónu NUTS II Západné Slovensko je vyjadrená v tab. 23.

Podiel ornej pôdy na celkovej ploche regiónu NUTS II Západné Slovensko predstavuje 51,4 %. Najkvalitnejšie poľnohospodárske pôdy celého regiónu NUTS II sú eróziou ohrozované najmä v Trnavskom a Nitrianskom kraji, ktoré zároveň vysoko prekračujú aj celoslovenský priemer zornenia SR. Zastúpené sú všetky hlavné poľnohospodárske plodiny, významné miesto však zaujímajú aj ovocné sady, vinice a v Trenčianskom kraji aj chmeľnice.

Tab. 23 *Štruktúra pôdneho fondu regiónu NUTS II Západné Slovensko v r. 2004*

Región	Poľno- hospodárska pôda (ha)	- z toho orná pôda (ha)	Stupeň zornenia (%)	Nepoľno- hospodárska pôda (ha)	- z toho lesná pôda
Trnavský kraj	293 850	263 833	89,8	120 865	65 202
Trenčiansky kraj	186 440	99 055	53,1	263 745	220 661
Nitriansky kraj	469 641	407 127	86,7	164 700	96 131
NUTS II spolu	949 931	770 015	76,5	549 310	381 994
Slovenská republika	2 434 749	1 430 594	58,8	2 468 631	2 004 924

Zdroj: ŠÚ SR 2005

Ohrozený je aj lesný pôdny fond, ktorý znehodnocujú devastačné tlaky kyslých dažďov, čo spôsobuje zníženie prírastku drevnej hmoty a zhoršuje zdravotný stav lesných porastov. Lesná pôda je v celom regióne NUTS II najviac zastúpená v Trenčianskom kraji. Lesníctvo sa popri ťažbe dreva zameriava najmä na obnovu lesných porastov, lesné semenárstvo a škôlkárstvo, rozšírené je i poľovníctvo.

Ochrana prírody a krajiny

Významné alebo ohrozené časti prírody a krajiny sú vyhlasované za chránené územia. Zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny zabezpečuje celoplošnú ochranu prírody a krajiny a rozlišuje nasledovné kategórie chránených území:

- veľkoplošné - národný park (NP), chránená krajinná oblasť (CHKO),
- maloplošné - chránený areál, prírodná rezervácia, národná prírodná rezervácia, prírodná pamiatka, chránený krajinný prvok a chránené vtáčie územie.

V regióne NUTS II Západné Slovensko veľkoplošné chránené územia zaberajú 12,4 % územia (180 572,47 ha), celková výmera maloplošných chránených území tvorí 0,74 % z územia regiónu NUTS II Západné Slovensko (11 084,43 ha – tab. 24).

Tabuľka 24 **Počet a výmera chránených území v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2005**

Kategória chráneného územia	Počet	Výmera chránených území (v ha)	Výmera ochranného pásma (v ha)
Národné parky	-	-	-
Chránená krajinné oblasti	12	180 572,5	-
Spolu VCHÚ	12	180 572,5	-
Prírodné rezervácie	118	3 778	57,1
Národné prírodné rezervácie	34	4 160,8	133,4
Prírodné pamiatky	100	655,2	43,8
Národné prírodné pamiatky	4	3,1	-
Chránené areály	95	2 486,6	95,2
Spolu MCHÚ	351	11 084,5	329,5

Pozn.: Prírodnými pamiatkami je aj 4 957 jaskýň a 179 prírodných vodopádov.

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľky 25, 26 a 27 poukazujú na počet a výmeru chránených oblastí v Trnavskom, Trenčianskom a Nitrianskom kraji.

Tabuľka 25 **Počet a výmera chránených území v Trnavskom kraji (stav k 31.12.2005)**

Kategória chráneného územia	Počet	Výmera chráneného územia (v ha)*	Výmera ochranného pásma (v ha)*
Národné parky	-	-	-
Chránená krajinné oblasti	4	49 913,9	-
Spolu VCHÚ	4	49 913,9	-
Prírodné rezervácie	23	602,3	-
Národné prírodné rezervácie	8	1 146,5	-
Prírodné pamiatky	20	240,9	3,5
Národné prírodné pamiatky	1	-	-
Chránené areály	25	792,2	95,2
Spolu MCHÚ	77	2 781,9	98,7

* niektoré CHÚ zasahujú do Trnavského kraja len časťou svojej výmery

Tabuľka 26 *Počet a výmera chránených území v Trenčianskom kraji (stav k 31.12.2005)*

Katégoria chráneného územia	Počet	Výmera chráneného územia (v ha)*	Výmera ochranného pásma (v ha)*
Národné parky	-	-	-
Chránená krajinné oblasti	5	101 174,3	-
Spolu VCHÚ	5	101 174,3	-
Prírodné rezervácie	52	2 238,7	30,5
Národné prírodné rezervácie	12	1 578,9	78,1
Prírodné pamiatky	62	306,1	40,3
Národné prírodné pamiatky	3	3,1	-
Chránené areály	9	31,7	-
Spolu MCHÚ	138	4 158,5	148,9

* niektoré CHÚ zasahujú do Trenčianskeho kraja len časťou svojej výmery

Tabuľka 27 *Počet a výmera chránených území v Nitrianskom kraji (stav k 31.12.2005)*

Katégoria chráneného územia	Počet	Výmera chráneného územia (v ha)*	Výmera ochranného pásma (v ha)*
Národné parky	-	-	-
Chránená krajinné oblasti	3	29 484,3	-
Spolu VCHÚ	3	29 484,3	-
Prírodné rezervácie	43	937,7	26,5
Národné prírodné rezervácie	14	1 435,4	55,3
Prírodné pamiatky	18	108,2	-
Národné prírodné pamiatky	-	-	-
Chránené areály	61	1 662,6	-
Spolu MCHÚ	136	4 143,5	81,8

* niektoré CHÚ zasahujú do Nitrianskeho kraja len časťou svojej výmery

Hlavným faktorom ovplyvňujúcim ďalšie smerovanie ochrany prírody v SR (a teda aj v regióne NUTS II Západné Slovensko) je realizácia princípov ochrany prírody EÚ. Ide o realizáciu sústavy NATURA 2000, ktorá predstavuje súvislú európsku ekologickú sieť osobitne chránených území. Táto sieť zahŕňa vybrané druhy rastlín, živočíchov a typy biotopov. Okrem území európskeho významu sú sem zaradované aj chránené vtáčie územia – v Trnavskom kraji 8, v Trenčianskom kraji 3 a v Nitrianskom kraji 7.

Základ historických sídelných štruktúr v krajine predstavujú nehnuteľné kultúrne pamiatky (NKP), ktoré sú zložené z pamiatkových objektov a hnutelných NKP, zložených z pamiatkových predmetov. Okrem ochrany pamiatok – objektov ako solitérov je pamiatkový fond chránený aj plošne v pamiatkových územiach – pamiatkových rezerváciách (PR) a pamiatkových zónach (PZ). V regióne NUTS II Západné Slovensko je evidovaných 1 PR ľudovej architektúry (Plavecký Peter), 3 mestské PR (Nitra, Trenčín, Trnava) a 13 Ako spoločný návrh s Maďarskom bolo medzi lokality do Zoznamu svetového dedičstva navrhnuté Komárno so svojou protitureckou pevnosťou.

Rizikové faktory v životnom prostredí

K najvýznamnejším rizikovým faktorom v životnom prostredí (popri napr. fyzikálnych a chemických faktoroch, resp. haváriách a živelných pohromách) patria odpady.

V regióne NUTS II Západné Slovensko bolo v roku 2004 vyprodukovaných 573 148 ton odpadu (tab. 28). Najväčším zdrojom znečistenia pôsobiacim na všetky zložky životného prostredia sú tzv. staré zátáže. Ide o neriadené, neodizolované skládky odpadov, ktoré

Tabuľka 28 *Množstvo komunálneho odpadu v regióne NUTS II Západné Slovensko v roku 2004*

Región	Komunálny odpad spolu (t)	V tom				
		Separované, zbierané zložky KO	Z toho nebezpečný odpad	Odpady zo záhrad a parkov	Iné komunálne odpady	Drobné stavebné odpady
Trnavský kraj	200 003	7 360	497	12 664	150 877	29 903
Trenčiansky kraj	161 684	6 834	368	8 618	141 448	4 784
Nitriansky kraj	211 461	6 025	262	17 686	181 499	6 251
NUTS II Západné Slovensko	573 148	20 219	1 127	38 967	473 824	40 138
SR spolu	1 475 123	51 178	2 535	81 968	1 266 886	75 091

Zdroj: ŠÚ SR - Regionálne porovnania 2004

kontaminujú okolie (napr. skládka lúženca pri Sereďi). Celkovo však možno konštatovať, že množstvo komunálneho odpadu oproti predošlému obdobiu kleslo v rámci všetkých troch krajov regiónu NUTS II Západné Slovensko (platí to aj na úrovni SR). Zvyšuje sa aj podiel separovaného odpadu (okrem Nitrianskeho kraja – 2 % pokles množstva vyseparovaných zložiek oproti roku 2003). Problémom je aj kvalita triedenia komunálneho odpadu - možnou cestou ku zlepšeniu situácie je osвета vedúca ku správne mu prístupu občanov.

Prevažujúcim spôsobom likvidácie odpadu je jeho skládkovanie. Je to spôsobené nízkou kapacitou a dostupnosťou zariadení pre využívanie, úpravu a odstraňovanie odpadov (napr. spaľovne, skládky, prevádzky na demontáž autovrakov, na spracovanie plastov, recykláciu stavebného odpadu, triediace linky a priestory na výrobu kompostov).

2.2.3 VÝSKUM, VÝVOJ, INOVÁCIE A EKONOMICKÝ ROZVOJ

Prebiehajúci proces ekonomickej transformácie SR a proces globalizácie svetovej ekonomiky vytvárajú tlak na realizáciu takých štrukturálnych zmien v ekonomike SR, ktoré prostredníctvom zvyšovania podielu pridanej hodnoty, vytvárania nových pracovných miest a zvyšovania ekonomickej efektívnosti, vedú k rastu výkonnosti a konkurencieschopnosti výroby a služieb na domácom a zahraničnom trhu.

Konkurencieschopnosť regiónu je daná nielen kvalitnými ľudskými zdrojmi, ale aj kvalitou výskumu a vývoja, ktoré spolu predstavujú základ inovačného potenciálu územia. Vytváranie znalostnej ekonomiky však vyžaduje aj široké využívanie informačných technológií, ktoré taktiež významnou mierou prispievajú k realizácii inovácií, resp. k využívaniu výsledkov výskumu a vývoja v praxi.

Pod inováciou sa rozumie výsledok výskumných, vývojových a iných činností podnikateľského subjektu, smerujúcich k vytvoreniu nových alebo rozšíreniu existujúcich výrobkov či služieb alebo zlepšeniu ich úžitkových vlastností, vstupu na nové trhy, zavedeniu nových postupov či zmien vo výrobe, distribúcii, riadení, organizácii práce alebo kvalifikácii pracovnej sily.

Informatizácia spoločnosti je proces spejúci k maximálnemu využitiu potenciálu ponúkaného modernými IKT vo všetkých relevantných oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života.

Znalostná ekonomika je ekonomika zameraná na inovácie a vytváranie unikátnych hodnôt, je schopná, použitím moderných technológií a vyspelých technologických postupov, vytvárať inovatívne produkty (tovary aj služby), ktoré sú umiestňované na svetových trhoch

2.2.3.1 Výskum, vývoj a inovácie

Oblasť výskumu, vývoja a inovácií patrí k tým oblastiam, ktoré z hľadiska štrukturálnej a celkovej konvergencie SR k EÚ-15 zohrávajú kľúčovú úlohu - ich rozvoj podmieňuje v rozhodujúcej miere rýchlosť a kvalitu procesov reštrukturalizácie existujúcej produkčnej štruktúry a ekonomickej transformácie na ekonomiku založenú na poznatkoch.

V oblasti výskumu a vývoja sa uskutočňuje transformácia štruktúr jednotlivých sektorov, ktoré majú napomáhať urýchlenému transferu výsledkov výskumu a vývoja v rámci rozvojového a reštrukturalizačného procesu hospodárstva a spoločnosti.

Organizácie výskumu a vývoja je možné podľa metodiky OECD rozčleniť do nasledujúcich sektorov:

- podnikateľský sektor – organizácie a inštitúcie, ktorých hlavná činnosť je zameraná na výrobu výrobkov a poskytovanie služieb pre trh s cieľom dosiahnutia zisku, zárobkové výskumné a vývojové organizácie,
- štátny sektor – orgány a inštitúcie, ktoré poskytujú verejné služby, ktoré nemôžu z ekonomických dôvodov poskytovať iné štátom spravované organizácie a neziskové organizácie, spravované a prevažne financované štátom, t.j. rozpočtové organizácie, v štátnom sektore podstatnú časť pracovísk výskumu a vývoja tvoria ústavy SAV,
- súkromný neziskový sektor – netrhové, neziskové inštitúcie a neziskové súkromné osoby,
- sektor vysokých škôl – vysoké školy, univerzity a ďalšie organizácie pomaturitného vzdelávania bez ohľadu na zdroj ich financovania a ich právny štatút.

Pre Slovensko je charakteristická nízka výkonnosť a výrazne nižšia efektívnosť inovácií, vedy a výskumu v porovnaní s EÚ-15, v rozvoji výskumu a vývoja prevládajú silné medziregionálne rozdiely, čo sa prejavuje v regióne NUTS II Západné Slovensko.

Vedecko-výskumné kapacity sú sústredené do západnej časti SR, pričom sa vytvárajú priestorové zoskupenia po osi Bratislava – Trnava – Piešťany, Trenčín – Ilava – Prievidza – Žilina koncentrácie VV pracovníkov sú však aj v ďalších mestách (Banská Bystrica – Zvolen, Nitra, Košice, Poprad...). V súčasnosti však až takmer polovica zamestnancov výskumu a vývoja pracuje v Bratislavskom kraji.

Počet organizácií výskumu a vývoja podľa krajov (tab. 29) v regióne NUTS II Západné Slovensko poukazuje na kolísavý trend počtu organizácií, čo je v súlade s celoslovenským trendom. Najviac organizácií výskumu a vývoja je dlhodobo sústredených v Trenčianskom kraji, najmenej v Nitrianskom kraji.

Tabuľka 29 *Počet organizácií výskumu a vývoja v regióne NUTS II Západné Slovensko*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	24	24	22	22
Trenčiansky kraj	31	36	34	33
Nitriansky kraj	23	18	19	20
NUTS II Západné Slovensko	78	78	75	75
Slovensko	326	270	265	272

Zdroj: Regionálne porovnania v SR, 2001 – 2004

V oblasti počtu zamestnancov výskumu a vývoja (tab. 30) je však situácia opačná, najviac zamestnancov je sústredených v Nitrianskom kraji a najmenej v Trenčianskom kraji.

Z nerovnomerného rozloženia výskumu a vývoja zariadení v rámci SR vyplýva aj nerovnomerné smerovanie výdavkov na vedu a výskum, keď napr. do Bratislavského kraja plynie 48% týchto výdavkov a do Prešovského kraja len 2%. Do regiónu NUTS II smerovali 19,11% výdavkov SR, pričom rozpätie krajov sa pohybuje od 4,5% do 8,6% SR. Situáciu

Tabuľka 30 *Zamestnanci výskumu a vývoja vo fyzických osobách k 31. 12. v regióne NUTS II Západné Slovensko*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	1 414	1 117	1 126	1 341
Trenčiansky kraj	1 245	1 262	1 113	992
Nitriansky kraj	1 985	1 887	1 856	1 913
NUTS II Západné Slovensko	4 644	4 266	4 095	4 246
Slovensko	21 997	21 025	20 928	22 217

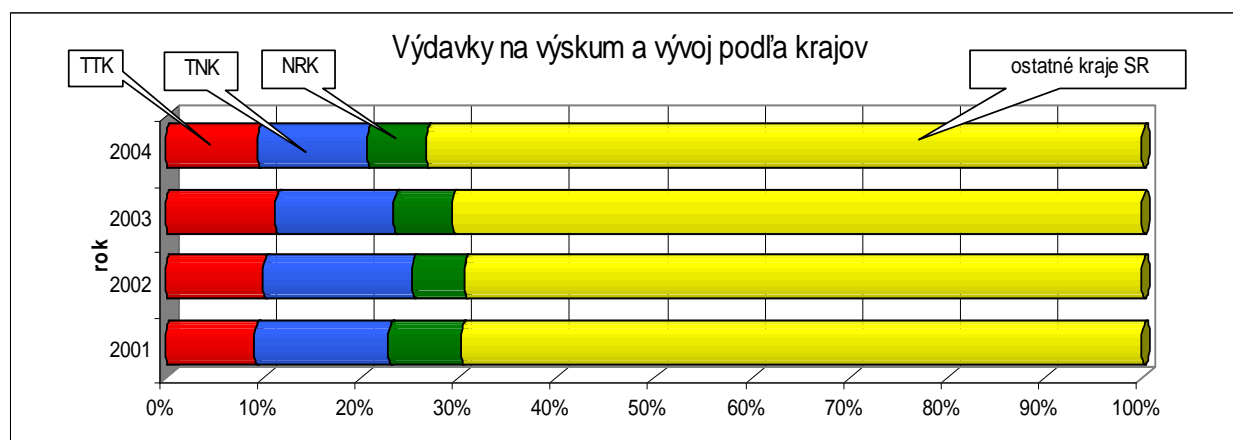
Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

v regióne NUTS II Západné Slovensko dokumentuje tab. 31, z ktorej je zrejmé, že trend výdavkov na výskum a vývoj je kolísavý. Porovnanie rokov 2003 – 2004 však hovorí o poklese, s výnimkou Nitrianskeho kraja. Celkove sa však podiel NUTS II Západné Slovensko na výdavkoch na výskumu a vývoja vo vzťahu k Slovensku znižuje na menej ako 1/3 (graf 25).

 Tabuľka 31 *Výdavky na výskum a vývoj v regióne NUTS II (v tis. Sk, v bežných cenách)*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	590 622	634 103	791 392	657 811
Trenčiansky kraj	888 646	961 368	849 457	776 376
Nitriansky kraj	474 388	344 992	419 110	425 476
NUTS II Západné Slovensko	1 953 656	1 940 463	2 059 959	1 859 663
Slovensko	6 466 807	6 332 267	7 016 275	6 965 430

Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

 Graf 25 *Výdavky na výskum a vývoj podľa krajov NUTS II Západné Slovensko*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Nepriaznivá situácia sa prejavuje aj v oblasti bežných výdavkov na výskum a vývoj, keďže sa nedarí dosiahnuť rastúci trend – naopak, vývoj je opäť kolísavý, pri porovnaní rokov 2003 - 2004 dochádza či už na úrovni krajov regiónu NUTS II alebo Slovenska k ich poklesu, s výnimkou Nitrianskeho kraja (tab. 32). Potvrďuje to aj tab. 33 o financovaní projektov výskumu a vývoja.

Dôsledkom vyššie uvedených trendov je aj vývoj výdavkov na výskum a vývoj na 1 obyvateľa SR, resp. na 1 zamestnanca výskumu a vývoja, ktoré dokumentuje tab. 34.

Tabuľka 32 *Bežné výdavky na výskum a vývoj podľa činností výskumu a vývoja v regióne NUTS II Západné Slovensko (v tis. Sk, v bežných cenách)*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	556 096	607 913	670 521	530 669
Trenčiansky kraj	845 451	917 820	805 983	740 581
Nitriansky kraj	426 349	318 244	379 718	397 931
NUTS II Západné Slovensko	1 827 896	1 843 977	1 856 222	1 669 181
Slovensko	5 964 153	5 804 604	6 239 125	6 223 096

Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

Tabuľka 33 *Financovanie projektov výskumu a vývoja v regióne NUTS II Západné Slovensko*

Regióny	2003	2004
Trnavský kraj	679 186	305 791
Trenčiansky kraj	494 071	428 661
Nitriansky kraj	261 137	323 814
NUTS II Západné Slovensko	1 434 394	1 058 266
Slovensko	5 271 627	5 110 271

Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

Tabuľka 34 *Vývoj výdavkov*

Región	Výdavky	2001	2002	2003	2004
Slovensko	Výdavky na VV na 1 obyvateľa (v Sk)	1 202	1 177	1 304	1 294
Slovensko	Výdavky na 1 zamestnanca VV (v tis. Sk)	294	301	335	314

Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

Rozdiely medzi jednotlivými krajinami NUTS II Západné Slovensko sú aj v zdrojoch financovania (tab. 35). Kým v Trnavskom a v Trenčianskom kraji prevláda ako zdroj výdavkov na výskum a vývoj podnikateľské prostredie, v Nitrianskom kraji je to zo štátnych a verejných zdrojov. V Trnavskom i Trenčianskom kraji je pozoruhodný aj nárast zahraničných zdrojov financovania výskumu a vývoja.

Tabuľka 35 *Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj podľa zdrojov financovania v regióne NUTS II Západné Slovensko*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	590 622	634 103	791 392	657 811
Výdavky na výskum a vývoj	590 622	634 103	791 392	657 811
- v tom zo zdrojov				
štátnych a verejných	191 084	201 202	250 452	237 208
podnikateľských	393 822	427 082	501 997	415 661
- v tom vlastných	340 095	356 007	445 485	323 794
- od iných podnikov v tej istej skupine podnikov	-	-	-	87 638
- od iných podnikov	-	-	-	4 229
vysokých škôl	2 182	370	78	2 296
súkromných nezisk. organizácií	0	103	0	0
zahraničných	3 534	5 346	38 865	2 646
Trenčiansky kraj	888 646	961 368	849 457	776 376
Výdavky na výskum a vývoj	888 646	961 368	849 457	776 376
- v tom zo zdrojov				
štátnych a verejných	177 137	127 673	112 300	116 350

podnikateľských	706 588	826 248	734 194	639 187
- v tom vlastných	489 271	687 213	619 453	562 671
- od iných podnikov v tej istej skupine podnikov	-	-	-	4 882
- od iných podnikov	-	-	-	71 634
vysokých škôl	0	0	0	0
súkromných nezisk. organizácií	0	0	0	0
Zahraničných	4 921	7 447	2 963	20 839
Nitriansky kraj	474 388	344 992	419 110	425 476
Výdavky na výskum a vývoj	474 388	344 992	419 110	425 476
- v tom zo zdrojov				
štátnych a verejných	181 900	210 669	263 078	246 324
Podnikateľských	289 030	129 451	147 473	169 726
- v tom vlastných	279 072	119 129	123 339	102 806
- od iných podnikov v tej istej skupine podnikov	-	-	-	6 789
- od iných podnikov	-	-	-	60 131
vysokých škôl	0	0	0	1 735
súkromných nezisk. organizácií	0	1 013	600	640
Zahraničných	3 458	3 859	7 959	7 051
NUTS II Západné Slovensko	1 953 656	1 940 463	2 059 959	1859 663
Slovensko	6 466 807	6 332 656	7 016 275	6 965 430

Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

Štrukturálnym problémom výskumu a vývoja je ich nedostatočné prepojenie s dopytom na trhu. V súčasnosti najmä malé a stredné podniky čelia vážnym bariéram pri nadviazaní styku s výskumnou sférou.

Z hľadiska efektívnosti *procesu inovácie* patrí SR k najslabším krajinám v celej Európe – priemyselná štruktúra SR (región NUTS II Západné Slovensko nevynímajúc) bola jednostranne rozvinutá s vysokým podielom ťažkého priemyslu sprevádzaného problémom konverzie, priemyselné podniky dosahovali nízku efektívnosť a inovatívnosť, okrem toho boli a sú energeticky a surovinovo náročné, rast podielu malých a stredných podnikov bol pomalší v dôsledku nedostatočnej podpory pre zavádzanie inovatívnych postupov.

V súčasnosti dôsledkom reštrukturalizácie výroby aj s pomocou moderných technológií dochádza k tvorbe produktov s vyššou pridanou hodnotou. Potenciál ekonomického pokroku na základe nových technológií je ale obmedzený kvôli nedostatočnému dopytu po výsledkoch výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore, aj napriek tomu, že sa výdavky na výskum a vývoj postupne zvyšujú, podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP má od roku 2001 mierne klesajúcu tendenciu a dosahuje tretinovú úroveň priemeru EÚ 15.

Istými ukazovateľmi inovačných aktivít regiónu môže byť aj analýza certifikovaných výrobkov a certifikovaných systémov manažérstva kvality.

V prípade výrobku certifikát potvrdzuje zhodu vlastností certifikovaného typu výrobku s určenými technickými normami, technickými dokumentmi, príp. právnymi predpismi, a že je v danej organizácii predpoklad trvalého dodržiavania akosti certifikovaných výrobkov vo výrobe. Vývoj počtu certifikovaných výrobkov v regióne NUTS II Západné Slovensko je kolísavý (tab. 36), v rámci regiónu je dominantný Trenčiansky kraj.

Tabuľka 36 *Druhy a počet certifikovaných výrobkov v regióne NUTS II Západné Slovensko (nové v sledovanom roku)*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	508	209	187	275
- v tom certifikované: podľa slov. predpisov	134	173	77	22
medzinár. alebo zahr. predpisov v tom certifikované:	374	36	110	253
slovenskými certif. orgánmi	28	28	35	16
zahraničnými organizáciami	346	8	75	237
Trenčiansky kraj	577	1 112	2 049	933
- v tom certifikované: podľa slov. predpisov	333	706	1899	673
medzinár. alebo zahr. predpisov v tom certifikované:	244	406	150	260
slovenskými certif. orgánmi	145	266	114	95
zahraničnými organizáciami	99	140	36	165
Nitriansky kraj	805	916	536	969
- v tom certifikované podľa slov. predpisov	319	251	230	164
medzinár. alebo zahr. predpisov v tom certifikované:	486	665	306	805
slovenskými certif. orgánmi	208	47	20	228
zahraničnými organizáciami	278	618	286	577
NUTS II Západné Slovensko	1 890	2 237	2 772	2 177
Slovensko	8 741	6 142	6 158	9 172

Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

Hodnota certifikovaných výrobkov nielen v regióne ale aj na Slovensku klesá (tab. 37).

Tabuľka 37 *Hodnota certifikovaných výrobkov v regióne NUTS II Západné Slovensko (tis. Sk - nové v sledovanom roku)*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	970 711	736 260	3 885 183	1 292 254
Trenčiansky kraj	1 144 538	906 555	2 057 609	2 027 652
Nitriansky kraj	1 085 559	1 159 905	920 627	1 908 074
NUTS II Západné Slovensko	3 200 808	2 802 720	6 863 419	5 227 980
Slovensko	19 994 251	21 619 815	21 797 473	17 114 874

Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

Certifikované systémy manažérstva kvality sú systémy zabezpečovania kvality v produkčnej organizačnej zložke pri navrhovaní, vývoji, výrobe, montáži, uvádzaní do prevádzky a servise, certifikované slovenským certifikačným orgánom a oprávnenou zahraničnou organizáciou. Vývoj počtu certifikovaných systémov manažérstva kvality v regióne je progresívny (tab. 38).

Z hľadiska hodnotenia inovatívnosti patrí v roku 2005 SR v rámci všetkých krajín EÚ medzi najslabšie krajiny - spolu s Portugalskom je na poslednom mieste tohto rebríčka. Zásadnými príčinami tohto stavu je viacero faktorov - na Slovensku je umiestnených veľmi málo nadnárodných korporácií, v ktorých celosvetovo sústredený najvýznamnejší inovačný potenciál, neexistencia významných inovačných klastrov v priemysle a službách, ktoré by využívali a rozvíjali inovačný potenciál z domácich zdrojov a dokázali by si v konkurenčnom

prostredí nájst' svoj trhový priestor, veľmi nízka výkonnosť podnikov v oblasti výskumu a vývoja a s ním súvisiaci problém nízkej zamestnanosti v odvetviach high-tech služieb.

Tabuľka 38 *Certifikované systémy manažérstva kvality v regióne NUTS II Západné Slovensko (nové v sledovanom roku)*

Regióny	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	14	9	10	13
Trenčiansky kraj	15	15	13	20
Nitriansky kraj	13	11	6	16
NUTS II Západné Slovensko	42	35	29	49
Slovensko	122	124	105	139

Zdroj: Ročenka výskumu a vývoja, 2005

V strednodobom horizonte môže byť výkonnosť krajov SR v inováciách pozitívne stimulovaná prostredníctvom relatívne dynamicky rastúcim výdavkom na IKT, rastúcim počtom zamestnancov v stredne/high-tech odvetviach priemyselnej produkcie, výrazným nárastom verejných výdavkov na výskum a vývoj...

Kvalitou inovačného potenciálu je v rozhodujúcej miere podmienené urýchlenie reštrukturalizácie a rozvoj znalostnej ekonomiky.

2.2.3.2 EKONOMICKÝ ROZVOJ

Umiesťovanie slovenskej produkcie na globálnom trhu je podmienené trvalým rastom konkurencieschopnosti. Rozvoj a implementácia inovácií v produkčnej sfére pôsobí ako významný faktor urýchľujúci proces reštrukturalizácie v priemysle a na druhej strane významným spôsobom ovplyvňuje vznik nových typov ekonomických aktivít založených vo vysokej miere na využívaní poznatkov. Napriek vysokému rozdielu v jednotkových nákladoch práce v SR a EÚ-15, je evidentný trend postupného vyrovnávania rozdielu v jednotkových nákladoch na prácu, s dôrazom na disponibilné, mobilné, zručné a vzdelané pracovné sily. Vysoká intenzita priamych zahraničných investícií súvisí s rastom atraktívnosti SR (i regiónu NUTS II Západné Slovensko) pre zahraničných investorov, okrem iného ovplyvnenej aj poskytnutými netrhovými výhodami pre veľkých investorov, na druhej strane však nízky podiel pridanej hodnoty (v priemyselnej produkcii dosahovala SR v roku 2002 iba 76% priemeru EÚ-15) naznačuje vážne problémy vo fungovaní inovačných procesov v podnikovej sfére.

Vývoj hlavných ukazovateľov regionálnej ekonomiky

V roku 1999 dosahoval podľa údajov ŠÚ SR podiel regiónu NUTS II Západné Slovensko na tvorbe celorepublikového HDP 32,9 %, čo bola najvyššia hodnota zo všetkých regiónov. Aj v roku 2003 zostal región NUTS II Západné Slovensko najvýznamnejším regiónom čo sa týka podielu na celorepublikovom HDP, pričom výška podielu mierne poklesla o 0,7 %. Vývoj ekonomiky regiónu NUTS II Západné Slovensko zaznamenal v rokoch 2001 až 2002 pokles o -1,6 % oproti roku 2000, v roku 2003 zaznamenáva medziročný rast o 0,9 %.

Hrubý domáci produkt (HDP) prepočítaný na jedného obyvateľa je jedným zo základných ukazovateľov hospodárskej úrovne daného regiónu. V tab. 39 možno sledovať podiel vytvoreného HDP na obyvateľa v regióne NUTS II Západné Slovensko v porovnaní so štátmi európskej 15 v parite kúpnej sily.

Tabuľka 39 *Podiel vytvoreného HDP na obyvateľa (EÚ15 = 100) v parite kúpnej sily (%)*

Regióny	1999	2000	2001*	2002*	2003*
Trnavský kraj	45,6	46,5	44,6	46,1	49,6
Trenčiansky kraj	40,0	40,6	41,0	42,5	43,1
Nitriansky kraj	37,6	38,6	37,3	38,8	41,2
NUTS II Západné Slovensko	40,7	41,5	40,9	42,5	44,6
SR spolu			44,4	46,8	47,7

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania v SR 2004, NSRR SR 2007-2013 (*predbežné údaje)

V roku 1999 dosahoval na 1 obyvateľa v prepočte podľa parity kúpnej sily 40,7 % priemeru EÚ. Podľa údajov ŠÚ SR v roku 2003 v regióne NUTS II Západné Slovensko dosahoval HDP na 1 obyvateľa v PPS hodnotu 44,6 %, pričom hodnota za SR predstavovala 47,7 %. Pri porovnaní tohto ukazovateľa v rámci regiónu, že v roku 2004 Trnavský kraj dosiahol 49,6 % (hodnota vyššia o 1,9 % ako je hodnota za SR), Trenčiansky kraj 43,1 % (hodnota nižšia o -4,6 % ako je hodnota za SR) a Nitriansky kraj 41,2 % priemeru EÚ (-6,5 %).

Vývoj sektorov hospodárstva

Úroveň dosiahnutej konvergenie sektorov hospodárstva SR v porovnaní s priemerom EÚ-15 je poznačená prebiehajúcim procesom transformácie ekonomiky. Nevýhodou štruktúry ekonomiky SR je z pohľadu konkurencieschopnosti produkcie a trvalej udržateľnosti rastu vysoký podiel materiálovo a energeticky náročných „tradičných odvetví“ priemyselnej výroby, nízky podiel výroby s vysokým podielom pridanej hodnoty a nízky podiel exportu high-tech výrobkov na porovnateľnej úrovni s EÚ-15. Výrazným charakterom ekonomiky SR je vysoká konkurencieschopnosť (vyjadrená podielom pridanej hodnoty) výrob, ktorých konkurencieschopnosť je postavená na využívaní nižších výrobných nákladov hlavne nákladov na prácu - podiel pridanej hodnoty v týchto výrobách je však zvyčajne relatívne nízky. Konkurencieschopnosť výrob náročných na poznatky a moderné technológie, kde podiel pridanej hodnoty je vysoko nadpriemerný, je v porovnaní s EÚ 15 výrazne nižšia - čo svedčí iba o veľmi malom pokroku v transformácii ekonomiky SR na ekonomiku založenú na poznatkoch.

Zamestnanosť v regióne NUTS II Západné Slovensko podľa jednotlivých sektorov hospodárstva vyjadruje tab. 40 a podľa vybraných odvetví hospodárstva tab. 41.

Tabuľka 40 *Štruktúra zamestnanosti podľa sektorov NH (v %)*

Regióny	2001			2004			Index zmeny 2001 = 100		
	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.
Trnavský kraj	11,0	39,5	5,1	8,4	42,9	6,0	76,4	108,6	117,6
Trenčiansky kraj	5,8	53,4	5,1	4,5	54,7	5,9	77,6	102,4	115,7
Nitriansky kraj	11,3	40,9	5,8	8,8	38,3	7,2	77,9	93,6	124,1
NUTS II Západné Slovensko	9,3	42,9	5,4	7,1	45,5	6,4	76,3	106,1	118,5
SR spolu	7,0	43,4	5,8	4,8	37,4	7,0	68,6	86,2	120,7

Zdroj: Regionálne porovnania v SR 2001 - 2004

Do primárneho sektoru (I.) zaraďujeme poľnohospodárstvo, do sekundárneho sektoru (II) priemysel a stavebníctvo a do terciálneho sektoru (III.) cestovný ruch, obchod, služby... – ostatné odvetvia sú analyzované v časti infraštruktúra.

Tabuľka 41 *Zamestnanosť podľa vybraných odvetví hospodárstva v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 - 2004*

	Zamestnanci v hospodárstve SR spolu			
	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	123 836	126 837	124 756	121 878
Trenčiansky kraj	150 410	151 728	148 370	147 513
Nitriansky kraj	152 128	152 080	147 978	142 302
NUTS II Západné Slovensko	426 374	430 645	421 104	411 693
SR spolu	1 287 081	1 284 936	1 249 652	1 224 357
	Priemysel			
	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	44 089	48 723	49 353	48 333
Trenčiansky kraj	74 163	77 213	76 095	75 982
Nitriansky kraj	49 092	50 546	51 716	51 007
NUTS II Západné Slovensko	167 344	176 482	177 164	175 322
SR spolu	422 333	432 930	428 466	412 648
	Poľnohospodárstvo			
	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	13 606	12 885	11 442	10 201
Trenčiansky kraj	8 691	8 343	7 687	6 640
Nitriansky kraj	17 258	15 936	14 348	12 582
NUTS II Západné Slovensko	39 555	37 164	33 477	29 423
SR spolu	89 778	82 383	71 333	59 362
	Stavebníctvo			
	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	4 835	4 304	4 148	3 926
Trenčiansky kraj	6 125	5 600	4 932	4 695
Nitriansky kraj	4 472	4 719	4 318	3 510
NUTS II Západné Slovensko	15 432	14 623	13 398	12 131
SR spolu	44 733	48 064	47 096	40 352
	Obchod			
	2001	2002	2003	2004
Trnavský kraj	6 368	6 932	6 638	7 293
Trenčiansky kraj	7 638	8 452	8 313	8 754
Nitriansky kraj	8 868	9 376	10 113	10 254
NUTS II Západné Slovensko	22 874	24 760	25 064	26 301
SR spolu	74 015	81 649	81 816	85 466

Zdroj: Regionálne porovnania v SR 2001 - 2004

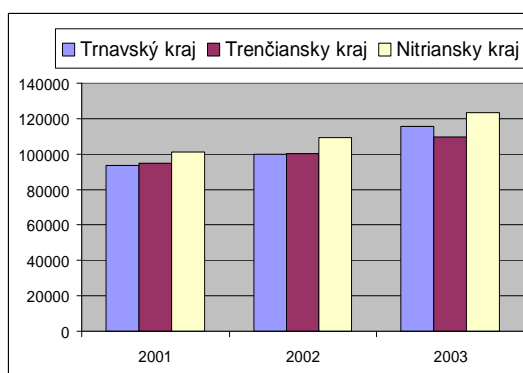
Vývoj regionálnej pridanej hodnoty podľa krajov je vyjadrený v tab. 42 a v grafe 26 a vývoj hrubej pridanej hodnoty podľa odvetví hospodárstva v tab. 43.

Tabuľka 42 *Regionálna pridaná hodnota v regióne NUTS II Západné Slovensko (mil. Sk, v bežných cenách)*

Regióny	Regionálna hrubá pridaná hodnota (mil. Sk. v bežných cenách)		
	2001	2002	2003
Trnavský kraj	93 428	99 674	115 498
Trenčiansky kraj	94 649	100 219	109 844
Nitriansky kraj	101 333	109 178	123 544
NUTS II Západné Slovensko	289 410	309 071	348 886
Slovenská republika	909 425	986 415	1 084 664

Zdroj: ŠÚ SR

 Graf 26 *Regionálna pridaná hodnota v regióne NUTS II Západné Slovensko (mil. Sk, v bežných cenách)*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

 Tabuľka 43 *Hrubá pridaná hodnota v regióne NUTS II Západné Slovensko podľa odvetví v r. 2002 a 2003 (v mil. Sk. v základných cenách)*

Regióny	Spolu		V tom:					
			Pôdohospodárstvo, poľovníctvo, rybolov, chov rýb A + B		Priemysel, stavebníctvo C + D + E + F		Služby G až P	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Trnavský kraj	101 151	117 645	5 982	6 555	43 629	56 238	51 540	54 852
Trenčiansky kraj	102 089	111 994	3 851	4 142	43 085	51 085	55 153	56 767
Nitriansky kraj	109 938	125 835	9 229	10 251	41 596	53 319	59 113	62 265
NUTS II Západné Slovensko	313 178	355 474	19 062	20 948	128 310	160 642	165 806	173 884
Slovenská republika	1 002 053	1 105 445	44 637	49 158	313 288	378 277	644 128	678 010

Zdroj: Štatistická ročenka, 2004, Regionálne porovnania v SR, 2004

Poľnohospodárstvo

Výrazné regionálne disproporcie v ekonomickom a sociálnom rozvoji sú výsledkom prírodno-geografických, historických a spoločensko-ekonomických podmienok - ovplyvňujú ekonomiku štátu cez rozdielne využívanie a zhodnocovanie výrobných zdrojov (práce, pôdy a kapitálu).

Medzi najproduktívnejšie poľnohospodárske oblasti Slovenska, ale aj NUTS II Západné Slovensko patrí Nitriansky a Trnavský kraj. Vo všetkých troch krajoch sa realizuje rastlinná a živočíšna výroba. Rastlinná výroba sa sústreďuje predovšetkým na pestovanie hustosiatych obilovín (pšenica a jačmeň), kukurice, cukrovej repy, slnečnice a repky. V Trnavskom kraji sa postupne zvyšuje pestovateľská plocha zemiakov. Priaznivé podmienky sú vytvorené aj pre pestovanie rýchlejšej a poľnej zeleniny, vinohradníctva a sadovníctva, v Trenčianskom kraji chmeliarstva. Živočíšna výroba je orientovaná na produkciu mäsa i mlieka a chov hydiny.

Tržby z predaja poľnohospodárskych výrobkov boli v roku 2004 na Slovensku 41 006 tis. Sk, z toho podiel NUTS II Západné Slovensko bol 61,96 %

Tržby za predaj výrobkov rastlinnej výroby za obdobie rokov 2001 až 2004 zaznamenali rast vo všetkých troch krajoch (NUTS II 116,34%). Najvýraznejší rast bol zaznamenaný v Trnavskom kraji (130,94 %), najnižší v Nitrianskom kraji (106,89 %). Na tržbách z predaja výrobkov rastlinnej výroby v SR sa podniky NUTS II Západné Slovensko v roku 2004 podieľali 69,28 %.

Kým u tržieb za živočíšne výrobky v SR bol v roku 2004 v porovnaní s rokom 2001 zaznamenaný pokles o 5,86 %, tak v NUTS II Západné Slovensko rast o 0,22 %. Na tomto pozitívnom vývoji sa podieľal Trnavský kraj. Najväčším producentom výrobkov živočíšnej výroby v rámci NUTS II Západné Slovensko je Nitriansky kraj, ktorý však v roku 2004 zaznamenal pokles o 3,43 %.

Na tržbách za živočíšne výrobky v NUTS II Západné Slovensko mal najvyšší podiel Nitriansky (43,23 %) a Trnavský kraj (35,05 %). Trenčiansky kraj sa na tržbách za živočíšne výrobky podieľal iba 21,72 %.

Zmeny, ktoré nastali v priebehu transformácie slovenskej ekonomiky, sa prejavili v poklese, resp. stagnácii podielu poľnohospodárstva na tvorbe HDP a v poklese zamestnanosti v tomto odvetví hospodárstva (tab. 44).

Tabuľka 44 *Vývoj poľnohospodárstva v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004*

Regióny	Hrubá poľnohospodárska produkcia z hrubého obratu					
	Spolu		v tom			
	2001	2004	rastlinná		živočíšna	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Trnavský kraj	11 623	13 014	5 745	19 602	5 878	17 096
Trenčiansky kraj	6 657	6 413	2 252	2 387	4 405	4 026
Nitriansky kraj	16 537	17 271	9 048	10 292	7 489	6 979
NUTS II Západné Slovensko	34 817	36 698	17 045	19 602	17 772	17 096
SR	62 440	63 029	28 002	31 960	34 438	31 069

Tržby za predaj poľnohospodárskych výrobkov z prvovýroby					
Spolu		v tom			
2001	2004	rastlinné		živočíšne	
2001	2004	2001	2004	2001	2004
7 717	8 960	3 235	4 236	4 482	4 724
3 785	4 030	853	1 103	2 932	2 927
12 200	12 418	6 166	6 591	6 034	5 827
23 702	25 408	10 254	11 930	13 448	13 478
40 322	41 006	15 054	17 219	25 268	23 787

Zdroj: Regionálne porovnania v SR 2001, 2004

Z analýzy situácie v poľnohospodárstve regiónu NUTS II Západné Slovensko vyplýva pokles podielu živočíšnej výroby okrem Trnavského kraja a rastu rastlinnej výroby na všetkých úrovniach – krajskej, NUTS II Západné Slovensko i republikovej.

Priemysel

Priemysel prechádza len postupne od materiálovo náročných výrobkov k materiálovo menej náročným, ktoré vyžadujú prechod k odborom pracujúcich s modernými technológiami.

V súčasnosti väčšina odvetví slovenského priemyslu zaznamenáva rast, pričom objem produkcie – výroba motorových vozidiel vzrástol v porovnaní s rokom 2001 o 224% - toto odvetvie sa na celkovej produkcii už podieľa 19% a zastáva dominantné postavenie v štruktúre priemyselnej výroby.

Medzi odvetvia, ktoré v roku 2004 dosiahli vysoko nadpriemernú produktivitu práce z tržieb za vlastné výkony a tovary na jedného pracovníka patrí predovšetkým: výroba ropných produktov, výroba motorových vozidiel, výroba kovov, výroba celulózy a papierenský priemysel, výroba kancelárskych strojov a počítačov - veľmi zlú pozíciu majú odvetvia s extrémne podpriemernou produktivitou práce: textilná výroba, odevná výroba, výroba kožených výrobkov.

Úroveň produktivity práce podľa jednotlivých krajov je diferencovaná, pričom v porovnaní s EÚ-15 je najvyššia v Bratislavskom (101% úrovne EÚ-15) a Košickom kraji (55,2% úrovne EÚ-15).

Vývoj tržieb za vlastné výkony a zamestnanosť v priemysle regiónu NUTS II dokumentuje tab. 45.

Tabuľka 45 *Tržby a zamestnanosť v priemysle v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004*

Regióny	Tržby za vlastné výkony a tovar (mil. Sk b. c.)	Priemerný evidenčný počet zamestnancov		
		2 001	2 004	2 001
Trnavský kraj	87 107	144 427	48 910	57 941
Trenčiansky kraj	102 836	143 407	86 370	97 077
Nitriansky kraj	76 610	94 892	58 375	62 448
NUTS II Západné Slovensko	266 552	382 726	193 655	217 466
SR spolu	1 081 587	1 475 974	551 919	558 876

Zdroj: Regionálne porovnania v SR 2001, 2004

Z tab. 45 je zrejmé, že pri raste tržieb priemerný evidenčný počet zamestnancov v Trnavskom i Nitrianskom kraji klesá, s výnimkou kraja Trenčianskeho.

Cestovný ruch

Prevládajúcim trendom cestovného ruchu na Slovensku je jeho kolísavý vývoj, pričom sa nedarí dosiahnuť stabilný trvalý pozitívny vývoj. Výdavky slovenských občanov na cestovný ruch v SR majú síce mierne stúpajúcu tendenciu, ale ich dynamika je v porovnaní s výdavkami na CR v zahraničí relatívne nízka. Z hľadiska štruktúry návštevníkov SR taktiež prevláda negatívny trend, v ktorom stále viac dominujú návštevníci z krajín s nižšími príjmami s prevládajúcim podielom turistov z Českej republiky. Stály i keď pomalý rast služieb nastal v celkovej turistickej ponuke - vzniklo mnoho nových podnikateľských subjektov v cestovnom ruchu. Závažným nedostatkom naďalej zostáva nedostatočná koordinácia na miestnej a regionálnej úrovni, nedostatočná integrácia ponuky cestovného ruchu a v neposlednom rade nedostatočný marketing, propagácia na všetkých úrovniach.

Región NUTS II Západné Slovensko s ponukou prírodných daností územia pre rozvoj cestovného ruchu, násobeným výhodnou polohou, nie je doposiaľ dostatočne využívaný z dôvodu nedostatočnej propagácie a propagačných sietí, existujúcej štruktúry a lokalizácii ubytovacích a stravovacích zariadení.

Ďalším významným potenciálom sú mestské pamiatkové zóny, pamiatky ľudovej architektúry, bohatstvo hradov, zámkov a cirkevnej architektúrou. Významným problémom s ktorým sa stretávajú vlastníci a správcovia pamiatok sú vysoké náklady na ich údržbu

a rekonštrukciu. Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov hrozí ďalšie zhoršovanie technického stavu mnohých pamiatok.

Dôležitú úlohu v podpore návštevnosti regiónu hrajú taktiež početné kultúrne, športové a spoločenské podujatia nadregionálneho významu (medzinárodné veľtrhy, folklórne a hudobné festivaly a iné).

Situáciu v regióne NUTS II Západné Slovensko dokumentujú tab. 46, 47 a graf 27.

Tabuľka 46 *Vybrané ukazovatele cestovného ruchu v regióne NUTS II Západné Slovensko v roku 2004*

Regióny	Ubytovacie zariadenia			Počet návštevníkov spolu v ubytovacích zariadeniach		
	Počet	Počet lôžok	Počet lôžok/1000 obyv.	Spolu	Cudzinci	% cudzincov
Trnavský kraj	155	12 422	44,5	236 403	99 865	42,2
Trenčiansky kraj	217	12 951	46,4	251 179	71 267	28,3
Nitriansky kraj	167	13 912	51,0	177 846	63 864	35,9
NUTS II Západné Slovensko	539	39 285	47,4	665 428	234 996	35,3
SR spolu	2 519	177 883	30,3	3 244 485	1 401 189	43,2

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania v SR 2004, Bulletin 2004

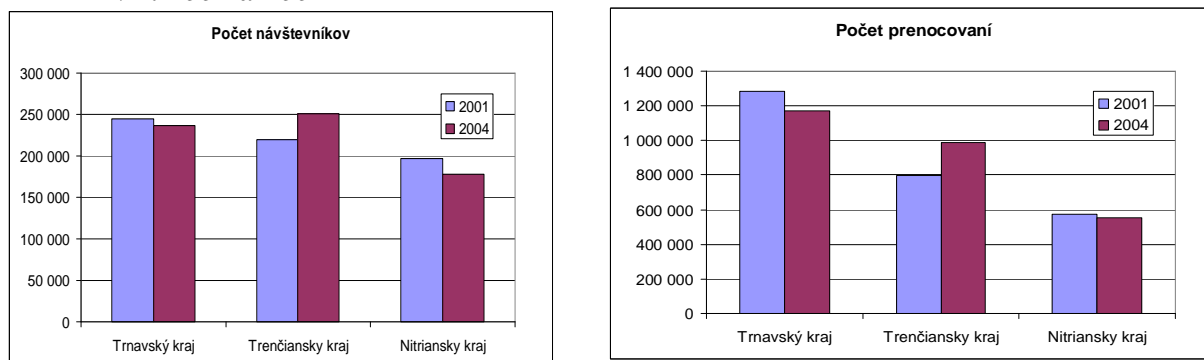
Najlepšie rozvinutý lôžkový fond v ubytovacích zariadeniach poskytuje Nitriansky kraj, ktorý pomerne výrazne predstihuje Trnavský a aj Trenčiansky kraj. Na Nitriansky kraj pripadá 35,4 % (v relatívnom vyjadrení 51,0 lôžok/1000 obyv.) lôžkovej kapacity regiónu NUTS II Západné Slovensko, v Trenčianskom kraji je to 33,0 % (46,4 lôžok/1000 obyv.) a v Trnavskom kraji 31,6 % (44,5 lôžok/1000 obyv.).

Región NUTS II Západné Slovensko sa podieľal 21,0 % na celkovom počte ubytovaných hostí v hromadných ubytovacích zariadeniach SR a 35,3 % na počte ubytovaných zahraničných návštevníkov v roku 2004. V prípade Trenčianskeho kraja 7,8 % (z toho 28,3 % zahraničných návštevníkov), Trnavského kraja 7,3 % (z toho 42,2 % zahraničných návštevníkov) a Nitrianskeho kraja to bolo 5,9 % (z toho 35,9 % zahraničných návštevníkov) podiel na celkovom počte ubytovaných hostí v hromadných ubytovacích zariadeniach SR. S výnimkou Trenčianskeho kraja je vývoj počtu návštevníkov a vývoj počtu prenocovaní súlade s negatívnym republikovým vývojom (tab.47).

Tabuľka 47 *Počet návštevníkova počet prenocovaní v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004*

Regióny	Počet návštevníkov spolu		Počet prenocovaní návštevníkov spolu	
	2001	2004	2001	2004
Trnavský kraj	244 300	236 403	1 282 963	1 171 840
Trenčiansky kraj	219 590	251 179	796 987	986 509
Nitriansky kraj	196 812	177 846	572 362	551 754
NUTS II Západné Slovensko	660 702	665 428	2 652 312	2 710 103
Slovenská republika	3 160 748	3 244 485	11 319 092	10 748 537

Zdroj: Regionálne porovnania v SR 2001, 2004

Graf 27 *Počet návštevníkov a počet prenocovaní v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

Intenzívnejšie využívanie potenciálu cestovného ruchu v regióne môže generovať nové možnosti získania finančných prostriedkov využiteľných v náraste ponuky trhu práce a malého podnikania subregiónov a jeho obcí. Cestovný ruch regiónu NUTS II Západné Slovensko je potrebné zamerať na kvantitatívne dobudovanie infraštruktúry zariadení cestovného ruchu a dobudovanie s tým súvisiacej technickej infraštruktúry. Zásadnou podmienkou zatriktívnenia regiónu pre potreby cestovného ruchu je poskytovanie služieb, ktoré sa kvalitou a prístupnosťou vyrovnávajú európskym štandardom. V regióne je potrebné vybudovať okrem už existujúcej služobnej vybavenosti v hlavných okresných rekreačných centrách dostatočne prístupnú a atraktívnu sieť ubytovacích, športových a rekreačných kapacít v obciach a vidieckych sídlach, ktoré sú charakteristické pre dané územie a nachádzajú sa pozdĺž cyklotrás resp. vínných ciest. V rámci regiónu NUTS II Západné Slovensko je potrebné posilniť aktívny cestovný ruch projektmi umožňujúcimi predĺženie turistickej sezóny, zvyšovanie sortimentu a kvality služieb, projektmi na budovanie lokálnych zariadení pre aktívny oddych, projektmi na obnovu a rozvoj kúpeľníctva a náučných chodníkov.

Aktívnou propagáciou a podporou marketingu regionálneho cestovného ruchu je možné prispieť k obnove a rekonštrukcii pamiatok, historických a kultúrnych zariadení a k revitalizácii ľudových tradícií a kultúrneho dedičstva regiónu.

Cestovný ruch sa v súčasnosti radí medzi najprogressívnejšie a najdynamickejšie sa rozvíjajúce ekonomické aktivity s možnosťou posilnenia hospodárskych aktivít, zvýšenia jeho príjmov a s priaznivým dopadom pre vytváranie pracovných príležitostí.

Podnikateľská štruktúra

Situácia v SR sa z hľadiska vývoja podnikateľského sektora za posledných 15 rokov podstatne zmenila, v súčasnosti sú už podiel a štruktúra malých a stredných podnikov (MSP) v slovenskej ekonomike porovnateľné s vyspelými krajinami.

V roku 1996 bol podiel veľkých podnikov na celkovej zamestnanosti vyšší ako podiel MSP (zamestnávali až 45,8% pracujúcich), pričom ich pozícia sa do roku 2003 významne oslabil - celkove v r. 1998 - 2004 znížili veľké podniky počet svojich pracovníkov a ich podiel na zamestnanosti klesol na 30,5% - v tom istom období narástol počet zamestnaných v MSP a ich podiel na zamestnanosti sa zvýšil z 35,4% v roku 1996 na 39,4% v roku 2004.

Najviac nových pracovných miest vytvorili živnostníci - ich podiel na zamestnanosti narástol z 18,7% v roku 1996 na 30% v roku 2004. Potvrďuje sa tak globálny trend, že sektor MSP je tvorcom väčšiny pracovných miest a dokázal absorbovať prevažnú časť uvoľnenej pracovnej sily veľkých podnikov. Podiel MSP predstavoval v roku 2004 39,6% na hrubej

produkcii a 45,1% na pridanej hodnote, produktivita práce z pridanej hodnoty MSP dosahovala pritom 63,3% z produktivity práce veľkých podnikov.

V zaostávajúcich regiónoch, ktoré nie sú zatiaľ schopné vytvoriť dostatočný počet podnikateľských aktivít, je úloha štátnej intervencie v prospech tvorby MSP a podpory podnikateľského prostredia nespochybniteľná a môže priniesť významné výsledky napr. aj v riešení vysokej miery nezamestnanosti.

Uvedené trendy potvrdzuje aj vývoj počtu fyzických osôb – podnikateľov a podnikov podľa vybraných právnych foriem v r. 2001 a 2004 v regióne NUTS II je vyjadrený v tab. 48 a 49.

Tabuľka 48 *Fyzické osoby – podnikatelia v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004*

Regióny	Spolu		Živnostníci		Slobodné povolania		SHR	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Trnavský kraj	33 223	39 079	30 469	36 497	1 091	1 197	1 663	1 385
Trenčiansky kraj	31 845	40 039	30 079	38 262	1 282	1 410	484	367
Nitriansky kraj	39 548	44 932	35 411	41 005	1 596	1 673	2 541	2 254
Záp. Slovensko	104 616	124 050	95 959	115 764	3 969	4 280	4 688	4 006
SR spolu	303 506	360 378	279 597	336 640	12 187	13 683	11 722	10 055

Zdroj: ŠÚ SR - Regionálne porovnania v SR 2001, 2004

Tabuľka 49 *Podniky podľa vybraných právnych foriem v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 a 2004*

Regióny	Spolu		Obchodné spol.		Štátne podniky		Družstvá		Ostatné podniky	
	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004	2001	2004
Trnavský kraj	7 142	9 766	4 312	6 009	3	1	144	152	2 683	3 604
Trenčiansky kraj	9 007	11 427	5 337	6 915	6	4	132	130	3 532	4 378
Nitriansky kraj	8 345	10 821	4 648	5 977	4	3	212	209	3 481	4 632
NUTS II Západné Slovensko	24 494	32 014	14 297	18 901	13	8	488	491	9 696	12 614
SR spolu	93 072	114 285	55 338	67 143	74	35	1 682	1 564	35 978	45 543

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania v SR - 2001, 2004

Zahraničný kapitál

Stav priamych zahraničných investícií v SR stabilne narastá - vďaka priaznivému investičnému prostrediu, ktoré sa vyznačuje dostupnosťou kvalifikovanej pracovnej sily, nízkymi nákladmi na prácu, nízkym daňovým zaťažením, netrhovými výhodami pre investorov, strategickou polohou v Európe ako i priemyselnou tradíciou.

Vo vývoji priamych zahraničných investícií (PZI) možno dlhodobo pozorovať prehlbujúci sa trend koncentrácie prílevu priamych zahraničných investícií do Bratislavského kraja a ostatných krajov západného Slovenska a znižovanie podielu krajov východného Slovenska. Objem investícií do Trnavského kraja stúpol od roku 2000 do roku 2004 takmer dvojnásobne na vyše 21 mld. Sk.

Objemy investícií do ostatných krajov na západe Slovenska stúpili v priemere o 8 mld. Sk, pričom napr. výsledný stav takmer 12 mld. Sk v Nitrianskom kraji predstavoval takmer trojnásobok východiskovej hodnoty z roku 2000 (najmenší nárast investícií v rokoch 2000-2004 bol v Banskobystrickom a Prešovskom kraji). Ak neberieme do úvahy najväčšie centrá (Bratislavský a Košický kraj), rozdiely medzi ostatnými kraji sú minimálne.

Z pohľadu prílivu zahraničných investícií je v rámci regiónu NUTS 2 Západné Slovensko najúspešnejší Trnavský kraj. Naopak najmenej atraktívnym regiónom je Nitriansky kraj s výnimkou roku 2001, kedy predstihol Trenčiansky kraj o 0,4 % priamych zahraničných

investícií. Jedným z dôvodov nízkeho prílivu priamych zahraničných investícií v rámci celého regiónu môže byť nedostatočná ponuka vyhovujúcich plôch pre investorov.

Rozhodujúcimi faktormi pre prílev priamych zahraničných investícií sa tak stále viac stávajú dopravná dostupnosť, obslužnosť územia, kvalita pracovnej sily, lokálna identita a pod. – pod vplyvom týchto trendov sa rozdiely medzi jednotlivými regiónmi predovšetkým v kvalite PZI ešte výraznejšie prehľbujú.

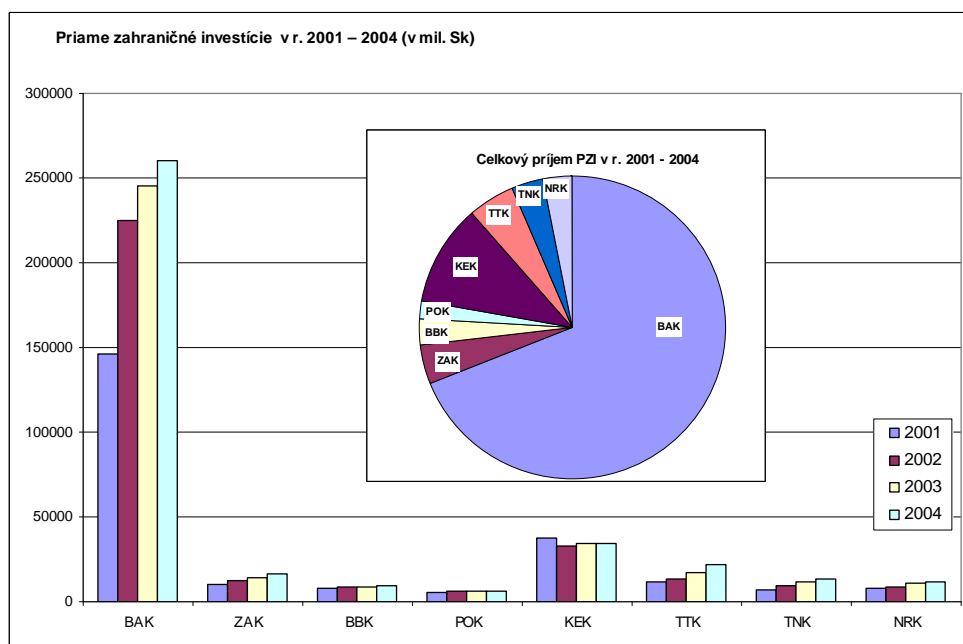
Situáciu v oblasti priamych zahraničných investícií v r. 2001 – 2004 v regióne NUTS II Západné Slovensko dokumentujú tab. 50 a graf 28.

Tabuľka 50 *Priame zahraničné investície v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 – 2004 (v tis. Sk)*

Regióny	2001		2002		2003		2004	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Trnavský kraj	11 569	4,9	13 512	4,3	17 564	5,0	21 850	5,9
Trenčiansky kraj	7 099	3,0	9 137	2,9	11 943	3,4	12 999	3,5
Nitriansky kraj	7 626	3,3	8 606	2,7	10 652	3,1	11 413	3,1
NUTS II Západné Slovensko	26 294	11,2	31 255	9,9	40 159	11,5	46 262	12,4
SR spolu	234 396	100,0	315 163	100,0	348 306	100,0	372 505	100,0

Zdroj: ŠÚ SR – Regionálne porovnania v SR - 2001, 2002, 2003, 2004

Graf 28 *Priame zahraničné investície v regióne NUTS II Západné Slovensko v r. 2001 – 2004 (v tis. Sk)*

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné spracovanie

2.3 SWOT ANALÝZA

Východiskom pre formulovanie rozvojových cieľov, zámerov a stratégie rozvoja územia je SWOT analýza. Predstavuje jednoduchú, a pritom výstižnú, vyčerpávajúcu a objektívnu charakteristiku silných a slabých stránok (vnútorná analýza) skúmanej oblasti a jej možných príležitostí a ohrození (vonkajšia analýza). Svojím obsahom poskytuje SWOT analýza poznatky o faktoroch, ktoré je možné využiť v prospech regiónu a naopak, ktorým je v navrhovanej regionálnej stratégii potrebné čeliť, resp. ich eliminovať.

Silné stránky zahŕňajú komparatívne a konkurenčné výhody pre rôzne typy rozvojových aktivít, slabé stránky sú ohrozujúce, limitujúce. Príležitosti ako možnosti a šance spolu s ohrozeniami ako rizikami vonkajšieho prostredia môžu mať pravdepodobné účinky na strategický rozvoj územia.

SWOT analýza územia NUTS II Západné Slovensko vychádza zo socioekonomickej analýzy členenej do troch základných oblastí:

1. Ľudské zdroje,
2. Infraštruktúra,
3. Výskum, vývoj, inovácie a znalostná ekonomika.

Vo svojej vnútornej štruktúre je členená na dve hierarchické úrovne:

- a) predstavuje selektovaný výber relevantných téz SWOT analýzy Národného strategického referenčného rámca,
- b) predstavuje selektovaný výber relevantných téz komparovaných SWOT analýz programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja.

2.3.1 ĽUDSKÉ ZDROJE

Silné stránky

1. Pozitívny vývoj vzdelanostnej štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov, vysoký podiel stredoškolsky vzdelaných ľudí v populácii 22-ročných a menej
  - dostatok kvalifikovanej pracovnej sily
  - veľký potenciál vysokoškolského vzdelávania v regióne zastúpený univerzitou a ďalšími vysokými školami prostredníctvom detašovaných a konzultačných stredísk
  - pomerne vysoká miera stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov
2. Rast záujmu o vzdelávanie (formálne a neformálne) zo strany občanov, predovšetkým o cudzie jazyky, manažment, využívanie IKT, ale aj o odborné vzdelávanie
  - potenciál rastu odbornosti zručnosti a zamestnateľnosti pracovnej sily
  - dobré skúsenosti a výsledky z realizácie vzdelávacích projektov s pomocou zahraničných projektov
3. Konceptia riešenia problémov marginalizovaných rómskych komunít a skúsenosti s jej implementáciou
  - vzdelávanie pre národnostné menšiny a etnické kultúry
4. Rozsiahla sieť a dobrá dostupnosť vzdelávacích inštitúcií, dostatok zariadení stredného a vysokého školstva
  - rozvinutá sieť a dostupnosť regionálnych stredných škôl s vysokou kvalitou všeobecného a odborného vzdelávania
  - vybudovaná sieť zariadení pre rekvalifikáciu a iné formy celoživotného vzdelávania
5. Nízky podiel ľudí (predčasne) opúšťajúcich vzdelávací systém bez získania kvalifikácie

Slabé stránky

1. Negatívny populačný vývoj, nepriaznivá veková štruktúra
  - vysoký podiel obyvateľov v poproduktívnom veku
  - nepriaznivý zdravotný stav obyvateľstva v dôsledku demografického vývoja a zmeny štruktúry ochorení, podkapitalizovanosť systému zdravotníctva, nevhodná paradigma zdravotníctva
2. Pretrvávajúca veľmi vysoká miera nezamestnanosti v SR, s vysokým podielom dlhodobozamestnaných vo vyšších vekových kategóriách a mladých ľudí

- dlhodobá vysoká miera nezamestnanosti v niektorých regiónoch (Komárno, Nové Zámky, Levice, Zlaté Moravce...)
- 3. Nízka efektívnosť siete vzdelávacích inštitúcií
  - izolovanosť vzdelávania od potrieb trhu práce
- 4. Zlý technický stav objektov infraštruktúry
  - nízky štandard materiálno-technického vybavenia v školskej, zdravotníckej a sociálnej sieti
- 5. Nedostatočná orientácia obsahu vzdelávania na rozvoj kľúčových kompetencií ako predpokladu flexibility a adaptability pracovnej sily
  - nedostatočná kvalita ľudských zdrojov v oblasti strategického plánovania, projektového manažmentu, marketingu a inovačných schopností
- 6. Dlhodobá nízka mobilita pracovnej sily
  - nízka úroveň mobility za prácou a informačného zázemia pracovnej mobility
- 7. Nízky podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva na celoživotnom vzdelávaní vrátane pedagógov a riadiacich pracovníkov vo vzdelávaní
- 8. Pretrvávajúce stereotypy v postavení mužov a žien a ich odmeňovaní
  - pretrvávajúca nerovnosť príležitostí mužov a žien
- 9. Pretrvávajúce stereotypy vo viazanosti na sociálny systém
- 10. Relatívne vysoká miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia predovšetkým rizikových skupín s dôrazom na rómsku komunitu
- 11. Nedostatočná vzdelanostná úroveň marginalizovanej rómskej komunity
- 12. Orientácia na tradičnú školu založenú na odovzdávaní vedomostí, memorovaní, verbálnych metódach a frontálnej výučbe
- 13. Slabá prístupnosť škôl na horizontálnej a vertikálnej úrovni
  - nízka previazanosť stredných odborných škôl, učilíšť a vysokých škôl s dopytom podnikateľskej sféry a požiadavkami trhu práce
  - negatívny vývoj v uplatňovaní absolventov škôl na trhu práce
- 14. Nízka úroveň manažmentu a marketingu škôl a nedostatočne stimulujúce prostredie pre ďalšie vzdelávanie učiteľov
- 15. Nedostatočné využívanie IKT vo vyučovaní a slabá pripravenosť učiteľov na ich využívanie
- 16. Nedostatočná miera počítačovej gramotnosti vo verejnej správe a na celospoločenskej úrovni
- 17. Slabá kooperácia, koordinácia a flexibilita aktérov pracujúcich na integrácii Rómov do spoločnosti

Príležitosti

1. Premena tradičnej školy na modernú a otvorenú vrátane vytvorenia potrebnej legislatívy, lepšie prepojenie vzdelávania a trhu práce
  - intenzívna spolupráca vzdelávacích inštitúcií so zamestnávateľskými inštitúciami s cieľom prispôsobiť obsah a rozsah vzdelávania požiadavkám trhu práce
  - podpora významu celoživotného vzdelávania
2. Zvýšenie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom modernizácie infraštruktúry škôl
  - budovanie informačných kanálov
3. Modernizácia aktívnych opatrení trhu práce a ich prispôsobovanie existujúcim potrebám trhu a lokálnym potrebám jednotlivých regiónov
  - zosúladiť záujem regiónu a trhu práce o požadované vzdelávanie
4. Vytváranie partnerstiev na rozvoj vzdelávania na regionálnej úrovni
5. Rozšírenie prístupu k vzdelávaniu pre znevýhodnené skupiny na trhu práce
  - rozvoj celoživotného vzdelávania
6. Celoplošné zavádzanie počítačovej gramotnosti na školách, pracoviskách a vo verejnej správe
  - zvýšenie počítačovej gramotnosti
7. Potenciál mnohých Rómov vrátane detí a mladistvých integrovať sa do socioeconomickej štruktúry spoločnosti
8. Podporovanie rozvoja sociálnych služieb a iných činností, inovatívnych a rozvojových projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených a vylúčených skupín
  - budovanie inovatívnych kapacít v zdravotníckych zariadeniach

- rekonštrukcia a ochrana historických a kultúrnych pamiatok
  - efektívnejšie využitie kultúrnych pamiatok na propagáciu a výmenu informácií
9. Vysoká penetrácia internetu na školách

Ohrozenia

1. Dlhodobá vysoká nezamestnanosť vedie k sociálnemu a hospodárskemu poklesu
2. Prehlbovanie rozdielu mzdy v typicky mužských a ženských povolaniach
3. Pretrvávajúca rigidita a narastania izolovanosti systému vzdelávania od potrieb ekonomiky
4. Nízky podiel HDP vynakladaný na vzdelávanie
5. Nedostatočná starostlivosť o rozvoj ľudských zdrojov v školstve/pedagogickom procese zapríčiňujúca odliv kvalitných učiteľov zo škôl, ktorý je sprevádzaný nezáujmom absolventov vysokých škôl pedagogického zamerania o výkon učiteľského povolania; t. j. chýba potrebný ľudský potenciál so záujmom o transformáciu školy na modernú a otvorenú
6. Prehĺbenie sociálno-patologických javov v segregovaných, separovaných a koncentrovaných marginalizovaných rómskych komunitách
7. Chýbajúca podpora a odmietanie reálnej integrácie Rómov do spoločnosti na lokálnej úrovni miestnym obyvateľstvom
8. Nevyvážená integrácia Rómov do spoločnosti z dôvodu nekomplexnosti, časovej a vecnej neprepojenosti riešení problému
9. Neriešenie komplexnej údržby existujúceho stavu školských budov, zhoršenie technického stavu a zvýšenie prevádzkových nákladov školskej infraštruktúry
10. Nízka kvalita poskytovaných služieb a výkonu opatrení v sociálnej sfére
11. Odliv mladých vzdelaných obyvateľov z regiónu
12. Regresívny vývoj populácie regiónu

2.3.2 INFRAŠTRUKTÚRA

Silné stránky

1. Strategická geografická poloha SR v dopravnom prepojení západ – východ, sever – juh
  - výhodná geografická poloha kraja na významných dopravných ťahoch a s tým spojený rozvoj dopravnej infraštruktúry nadregionálneho a medzištátneho významu
  - potenciál využiteľných vodných tokov
  - výstavba rýchlostnej komunikácie na trase Trnava – Nitra – Banská Bystrica
2. Existencia rozsiahlej siete občianskej vybavenosti, pamiatkového a stavebného fondu v regionálnych a lokálnych centrách osídlenia, vysoký kultúrno-historický a rozvojový potenciál miest a obcí
  - rozvinutá štruktúra služieb, obchodu a tradícia medzinárodných veľtrhov a výstavníctva
  - rozvinutá sieť profesijných združení, agentúr a poradenských centier
  - dostatočne nevyužitý voľný bytový fond na vidieku – pre trvalé alebo prechodné bývanie alebo na podnikanie
  - dobrá telekomunikačná infraštruktúra
3. Výhodné prírodné a kultúrne podmienky pre rozvoj celoročného cestovného ruchu
  - potenciál kultúrnych, sociálnych, zdravotníckych a kúpeľných zariadení
4. Dopravná infraštruktúra SR ako súčasť európskej dopravnej infraštruktúry
  - rozvinutá cezhraničná spolupráca prihraničných miest a obcí s mestami a obcami z MR a ČR
  - dobrá dopravná infraštruktúra hlavné dopravné koridory SR s napojením na transeurópsky dopravný systém
  - prevažne vyhovujúci systém regionálnej autobusovej dopravy
  - funkčné letiská
5. Hustota existujúcej infraštruktúry železničnej dopravy
  - prevažne vyhovujúci systém regionálnej autobusovej a železničnej dopravy
6. Existencia plánovacieho procesu v oblasti ochrany a využívania vôd a riadenia vodného hospodárstva podľa povodí

- existencia plánovania pri ochrane a racionálnom využívaní vôd podľa povodí riek – hydroekologické plány povodí
- dostatok pitnej vody prevyšujúci požadovanú spotrebu na území
- 7. Využívanie princípu „znečisťovateľ platí“ a princípu „emisii/imisii“ pri povoľovaní vypúšťania odpadových vôd“
  - znižujúci sa trend množstva emisií základných znečisťujúcich látok z ohrozenej oblasti Trnavsko-galantskej
- 8. Pozitívny vývoj v znižovaní množstva znečisťujúcich látok v ovzduší, relatívne nízka produkcia odpadov
  - uzavretie neriadených skládok, vytváranie siete nových skládok, ktoré spĺňajú právne predpisy
  - relatívne dobrá kvalita stavu životného prostredia vylepšená hlavne za posledných 10 rokov transformáciou hospodárstva
- 9. Monitorovanie jednotlivých zložiek životného prostredia, ktoré napomáha predchádzať havarijnemu zhoršeniu ich kvality
  - zvyšovanie informovanosti obyvateľov o stave životného prostredia
- 10. Vysoká diverzita druhov a biotopov, pokrytie 36 % SR chránenými územiami (vrátane NATURA 2000)
  - dobrá kvalita stavu životného prostredia územia (s výnimkou Hornej Nitry)
  - relatívne dobrá kvalita životného prostredia
- 11. Celoplošná dostupnosť do centier osídlenia v rozmedzí 30 minút

Slabé stránky

1. Nedobudovanosť multimodálnych koridorov TEN – T, nedobudovanosť nadradenej dopravnej infraštruktúry v sústave SR (diaľnice a rýchlostné cesty)
  - nedostatok rýchlostných komunikácií
2. Nevyhovujúci technický a kvalitatívny stav dopravnej infraštruktúry a intermodálnej dopravy
  - nedostatočne vybudovaná kombinovaná doprava
  - nedostatočne vybudovaná letisková infraštruktúra pre rozvoj leteckej dopravy v regióne Nitra
3. Zastaraný vozidlový park verejnej železničnej osobnej dopravy
  - nevyhovujúci technický stav ciest a niektorých železničných tratí a železničných staníc
  - nedostatočné železničné spojenie Nitra - Bratislava
4. Chýbajúce cestné obchvaty sídelných útvarov
  - chýbajú cestné obchvaty miest a obcí
5. Nerovnomerná regionálna vybavenosť technickou infraštruktúrou
  - ohrozenia dopravnej obslužnosti okrajových regiónov na území
  - nízka penetrácia užívateľov internetu (v dôsledku vysokých cien)
6. Nerovnomerná regionálna vybavenosť environmentálnou infraštruktúrou
7. Nedostatočné opatrenia na ochranu pred povodňami a s tým súvisiace nedostatočné materiálne zabezpečenie povodňovej záchranej služby (t. j. hasičského a záchranného zboru)
  - nedostatočné protipovodňové opatrenia
8. Nízky podiel využívania obnoviteľných zdrojov energie vzhľadom na extrémne vysokú energetickú náročnosť ekonomiky SR
  - nedostatočné využívanie alternatívnych zdrojov energie
9. Nízka úroveň separovaného zberu a zhodnocovania odpadov
  - nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov
  - nedostatočné recyklačné capacity
10. Environmentálne záťažové ohrozujúce životné prostredie
  - veľké zdroje plošného znečistenia povrchových i podzemných vôd (poľnohospodárstvo, chemický priemysel)
  - neriešenie účinkov „starých“ environmentálnych záťaží na vodné zdroje
11. Nedostatočné prostriedky a capacity na zabezpečenie starostlivosti o chránené územia, najmä NATURA 2000 a priaznivého stavu druhov a biotopov európskeho významu a na ich monitoring

- nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti životného prostredia
12. Zlý technický stav verejnej infraštruktúry miest, infraštruktúry verejných služieb a pamiatkového fondu a regionálnej a miestnej infraštruktúry pamäťových a fondových inštitúcií
- chátrajúce objekty škôl, zdravotníckych a sociálnych zariadení
  - väčšinou majetková nevysporiadanosť voľného bytového fondu na vidieku
  - nízky počet obcí (53 z 276 – 19,2 %) s verejnou kanalizáciou napojenou na ČOV
  - časť rozvodov 22 kV a 0,4 kV nedosahuje technické parametre
  - nevyhovujúci až alarmujúci stav a nízke využitie kultúrnych pamiatok
  - nedostatočné finančné zabezpečenie kultúrnych inštitúcií a kultúrnych činností
13. Nedostatočná koordinácia, marketing a propagácia cestovného ruchu na všetkých úrovniach
- nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nedostupnosť vysokokvalitných informačných služieb verejnými alebo súkromnými operátormi, ktoré by umožňovali informácie o trhu práce, verejnej správe, destináciách cestovného ruchu, kultúrnych, športových a iných podujatiach
  - nedostatočná kvalita a stabilita poskytovaných služieb v cestovnom ruchu
  - málo rozvinutý marketing a kvalita manažmentu cestovného ruchu
  - slabý imidž niektorých častí regiónu
  - nedostatočne motivovaný personál, nízka úroveň orientácie na zákazníka
  - nedostatočná vybavenosť územia rozvinutou turistickou infraštruktúrou
  - nedostatok spoločného marketingu, propagácie a publicity

Príležitosti

1. Rozvoj multimodálnych dopravných koridorov (siete TEN – T) a nadradenej dopravnej infraštruktúry
2. Zlepšenie dostupnosti SR a regiónov k transeurópskym dopravným koridorom a k nadradenej dopravnej infraštruktúre
  - skvalitnenie kapacít hraničných priechodov
  - výstavba obchvatov miest a obcí na komunikáciách s vysokou intenzitou dopravy
  - zlepšenie dopravnej dostupnosti kraja budovaním dopravného koridoru sever – juh a západ – východ
  - integrácia regiónu do cezhraničných i medzinárodných európskych štruktúr
3. Proporcionálny rozvoj jednotlivých zložiek dopravnej infraštruktúry
  - dokončenie prestavby železničných tratí na traťovú rýchlosť 160 km/h
  - dobudovanie, resp. rekonštrukcia cyklotrás a sprievodnej infraštruktúry
4. Zvyšovanie bezpečnosti, kvality a spoľahlivosti dopravy
5. Rozvojom integrovaných dopravných systémov zvyšovať podiel verejnej železničnej osobnej dopravy pri zabezpečovaní dopravnej obsluhy vo vybraných mestských aglomeráciách
6. Zvýšenie počtu obyvateľov pripojených na kanalizáciu, využitie relatívne priamej situácie v množstve a bilancii vôd a preventívne opatrenia pred povodňami a s tým súvisiace materiálne zabezpečenie povodňovej záchranej služby (t. j. hasičského a záchranného zboru)
  - budovanie kanalizačnej siete a ČOV
  - odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd ohrozujúcich zdroje pitnej vody v krasových oblastiach
7. Zvyšovanie podielu využitia nízko emisných a obnoviteľných zdrojov na výrobe energie a tepla
  - využívanie alternatívnych zdrojov energií (biomasa, geotermálna a slnečná energia, malé vodné elektrárne) tam, kde nie je ekonomické budovanie plynofikácie
  - plynofikácia obcí
  - rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby
8. Zvýšenie úrovne separovaného zberu a zhodnocovania odpadov, riešenie environmentálnych záťaží
  - lokálne, resp. regionálne iniciatívy zhodnocovania odpadov jeho recykláciou
9. Dobudovanie/zachovanie priaznivého stavu druhov a biotopov, ich komplexný monitoring, dobudovanie NATURA 2000 a zabezpečenie starostlivosti o chránené územia
  - zlepšenie životného prostredia
  - realizácia programov starostlivosti o chránené územie a záchrany ohrozených častí prírody

10. Rozvoj vzdelávacích (vrátane inštitúcií neformálneho vzdelávania) a sociálnych zariadení zvyšujúcich diverzitu služieb v centrách regiónu a jeho atraktivnosť
  - rozvoj a skvalitňovanie stredoškolského vzdelávania
  - optimalizácia siete stredných škôl
  - rozvoj všetkých foriem celoživotného vzdelávania ako záruky trvalého rozvoja regiónu
  - zabezpečiť rovnomernejšiu sieť zariadení sociálnych služieb
  - sprístupnenie počítačovej siete SANET regionálneho významu pre ďalších užívateľov
  - optimalizácia a skvalitnenie systémov zdravotnej a sociálnej starostlivosti
11. Podpora regenerácie a rozvoja sídiel a hospodárskeho využitia významných pamiatkových objektov
  - riešenie možnosti využitia existujúcich alebo výstavba nových zariadení pre voľnočasové a kultúrne aktivity obyvateľov
12. Existujúci nehmotný potenciál cestovného ruchu, rozsiahla verejná finančná podpora rozvoja cestovného ruchu a rozvoj systémov pre zvýšenie efektívnosti a účinnosti destinačného marketingu a úrovne služieb
  - oživenie remeselných činností vo vidieckych sídlach
  - obnova kultúrneho dedičstva pre zachovanie lokálnej identity v cestovnom ruchu
  - rozvoj služieb na podporu cestovného ruchu
  - vytvorenie nových pracovných miest
  - zlepšenie image regiónu prostredníctvom spoločnej cieľenej propagácie
  - nadviazanie nových partnerských vzťahov miest a obcí regiónu

Ohrozenia

1. Zníženie dopravnej dostupnosti v porovnaní s okolitými štátmi a s tým spojené zníženie atraktivnosti územia SR pre investorov
2. Zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy dopravnej infraštruktúry
3. Znižovanie kvality a bezpečnosti cestných sietí I., II., III. triedy
4. Trvalý rast individuálneho motorizmu s negatívnym dopadom na životné prostredie a kvalitu života v mestách
5. Nedostatočné preventívne opatrenia pred povodňami, a s tým súvisiace nedostatočné materiálne zabezpečenie povodňovej záchranej služby (hasičského a záchranného zboru), nízka miera napojenia obyvateľstva na verejnú kanalizačnú sieť a preťaženie niektorých čistiarní odpadových vôd
  - ohrozená kvalita pitných a povrchových vôd
  - riziká súvisiace s nepredvídateľnými prírodnými katastrofami (záplavy, suchá)
  - nedostatočná úroveň úpravy odpadových vôd
6. Zvýšenie negatívnych vplyvov ekonomických činností na životné prostredie v dôsledku vysokého hospodárskeho rastu, pretrvávajúca vysoká energetická náročnosť ekonomiky a nedostatočný podiel energetickej dodávky z obnoviteľných zdrojov energie
  - znečistenie ovzdušia
  - pretrvávajúce nedostatky v nakladaní s odpadmi
7. Nedostatočné zabezpečenie záväzkov vyplývajúcich z predpisov v oblasti ochrany prírody a krajiny, najmä v územiach NATURA 2000
8. Chátranie, likvidácia existujúcich zariadení regionálnej infraštruktúry a pamiatkového fondu má za následok postupnú devastáciu miest a zánik kultúrnych hodnôt územia
  - finančne náročné opravy chátrajúcich budov sociálneho zamerania, zdravotníctva, školstva
9. Riziko znižovania kvality života obmedzenou dostupnosťou sociálnych služieb a iných opatrení
10. Nedostatočná integrácia urbanistickej, pamiatkovej a environmentálnej praxe, dopravnej a informačnej infraštruktúry pri podpore rozvoja cestovného ruchu

2.3.3 VÝSKUM VÝVOJ, INOVÁCIE A EKONOMICKÝ ROZVOJ

Silné stránky

1. Nárast počtu podnikateľov, nárast priamych investícií, postupne sa mení štruktúra produkcie a rastúci trend podielu pridanej hodnoty na hrubej produkcii, zvyšovanie podielu energetickej dodávky z obnoviteľných zdrojov energie
  - čiastočne zmodernizované vybrané sektory v súlade so štrukturálnymi plánmi potravinárskeho priemyslu zodpovedajúcimi platnej legislatíve vrátane štandardov kvality a hygieny
  - existencia konkurencieschopných výrobkov
  - disponibilná diverzifikovaná odvetvová priemyselná infraštruktúra
  - záujem zahraničných investorov
  - vysoký podiel malého a stredného podnikania
  - vysoký stupeň flexibility malého a stredného podnikania
  - dobré teritoriálne pokrytie energetickej sieťou
2. Existujúca sieť vedeckých a výskumných inštitúcií a potenciál vysoko kvalifikovanej pracovnej sily vhodnej pre rozvoj výskumu vývoja
  - vysoká odborná úroveň pracovníkov vo všetkých oblastiach poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárskeho priemyslu
  - dostatok voľných pracovných miest v celom agrosektore
  - používanie progresívnych biotechnologických metód v chovoch hospodárskych zvierat (inseminácia, embryotransfery a pod.)
  - potenciál v oblasti vývoja, výskumu a inovácií

Slabé stránky

1. Nízka produktivita práce z pridanej hodnoty vo väčšine priemyselných odvetví, nízky podiel vývoz high-tech výrobkov a služieb na celkovom vývoze SR, pretrvávajúce bariéry rýchlejšieho rozvoja MSP
  - nedostatočné využitie existujúcich výrobných kapacít
  - nedostatočná ekonomická výkonnosť a nízka úroveň finančnej disciplíny
  - vysoký podiel produkcie s nízkou pridanou hodnotou
  - nedostatočné kontakty na svetové trhy
2. Existencia regiónov bez vedecko-výskumnej základne, izolovanosť, nízka miera koordinácie a koncentrácie kapacít výskumu a vývoja
3. Nedostatočný dopyt po inováciách v podnikateľskom sektore, slabá motivácia podnikov pre zavádzanie inovácií
  - útlm výskumu a vývoja a jeho previazanosť s výrobnou praxou
  - nedostatočná podnikateľská infraštruktúra pre transfer technológií
4. Nedostatočná miera informatizácie verejnej správy, domácností a firiem
5. Nízky stupeň využitia chrbticových optických štruktúr, v ktorých má štát väčšinový podiel
6. Nedostatočná technická a technologická vybavenosť a národná infraštruktúra pamäťových a fondových inštitúcií/nedostatočná miera zapojenia pamäťových a fondových inštitúcií do podpory rozvoja výchovy a vzdelávania
  - nedostatočná obnova mechanizácií a technológií
7. Nízka penetrácia IKT v domácnostiach, relatívne vysoké náklady na jej obstaranie vo vzťahu k príjmom, rozdiely medzi mestom a vidiekom, nevybavenosť objektov IKT infraštruktúrou
8. Zlý technický stav národnej zdravotníckej technickej infraštruktúry vrátane nízkej miery využívania IKT v službách poskytovaných zdravotníctvom

Príležitosti

1. Vytváranie prostredia pre prílev priamych investícií využívajúcich poznatky sústredené predovšetkým do klastra automobilového priemyslu
2. Aktívne zapojenie pamäťových a fondových inštitúcií do podpory rozvoja výchovy a vzdelávania, vedy a výskumu, rozvoj inovácie a znalostnej ekonomiky, automobilové priemyselné odvetvie,

- ktorého očakávaný rozvoj zaradi Slovensko medzi najväčších výrobcov automobilov v Európe, umožňuje rýchly rozvoj výskumu, vývoja, inovácií, IKT a iných pridružených odvetví
3. Koncentrácia vedeckovýskumných centier v blízkosti univerzít garantuje vysokokvalifikovanú pracovnú silu a prepojenie výskumu a vzdelávania, mierne rastúci podiel výdavkov na vedu a výskum zo súkromného sektora
  4. Vysoká penetrácia internetu na školách, postupná stimulácia rozvoja širokopásmového internetu v regiónoch
  5. Rozsiahle chrbtové optické siete s voľnou kapacitou, v ktorých štát vlastní väčšinový podiel, rozvoj e-služieb efektívne a účinne podporuje rozvoj podnikania a zvyšuje kvalitu života
  6. Dokončenie reformy zdravotníctva a trvalé zvyšovanie kvality služieb zdravotnej starostlivosti
  7. Realizované a plánované rozsiahle verejné investície do informatizácie verejných služieb
  8. Rozvoj znalostnej ekonomiky
    - vstup zahraničných investorov
    - rozvoj odvetví s vyššou pridanou hodnotou
    - budovanie priemyselných a technických zón
    - zvýšenie konkurencieschopnosti priemyslu
    - rozvoj služieb v sektore priemyslu
    - zvyšovanie exportu a jeho informačnej podpory
    - vytvorenie nových pracovných miest najmä v malom a strednom podnikaní a v službách
    - rozvoj služieb na podporu cestovného ruchu
    - zvyšovanie kvality ľudských zdrojov vo všetkých oblastiach ekonomiky

Ohrozenia

1. Presun globálneho investičného kapitálu do teritórií s vyššou cenovou konkurencieschopnosťou ako SR a ich nenahradenie investíciami založenými na znalostiach
  - nedostatok investičného kapitálu
  - nedostatočná reštrukturalizácia priemyslu a ďalších rozhodujúcich odvetví v regióne
  - rastúca konkurencia ostatných regiónov SR a prihraničných regiónov,
2. Málo efektívna a účinná podpora výskumu a vývoja s ohľadom na rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb z dôvodu rozdrobenosti a málo flexibilných foriem podpory
  - nízka úroveň podpory výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore v porovnaní so štandardom v EÚ
3. Neustály úbytok finančných zdrojov na výskum a vývoj spôsobuje devastáciu vedeckovýskumnej základne v SR
  - úbytok vysokokvalifikovanej pracovnej sily do iných regiónov (napr. Bratislava) a do zahraničia
  - nízka mobilita nízkokvalifikovanej pracovnej sily
4. Relatívne vysoké ceny, nízka kvalita a dostupnosť IKT
5. Privatizácia chrbtových, optických infraštruktúr, v ktorých má štát väčšinový podiel
6. Nedocenenie úlohy a inovačného potenciálu IKT ako odvetvie s vysokou účinnosťou a efektívnosťou pre rozvoj hospodárstva a rast kvality života jeho obyvateľov
  - pomalé tempo inovačných procesov
  - pomalé zavádzanie moderných informačných systémov
7. Nedocenenie úlohy pamäťových a fondových inštitúcií pri rozvoji poznatkovo orientovanej spoločnosti, nenahraditeľná strata dát, poznatkov a identity
  - stagnácia v zavádzaní moderných technológií
8. Pretrvávajúca chybná paradigma zdravotníctva, rozmach prenosných a chronických chorôb, prehlbovanie nízkej efektívnosti zariadení zdravotnej starostlivosti z dôvodu zastaraného a nedostatočného vybavenia
9. Znalostná ekonomika
  - korupcia vo verejnom a hospodárskom živote
  - pomalá modernizácia výrobných zariadení
  - nízka úroveň marketingu
  - nízky podiel exportu
  - nekalá hospodárska súťaž.

2.4 KLÚČOVÉ DISPARITY A HLAVNÉ FAKTORY ROZVOJA

Určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja je dané nevyhnutnosťou zabezpečenia čo najvyššej adresnosti dokumentu. Vychádzajú zo SWOT analýzy, zvlášť pre každú strategickú prioritu:

2. 4. 1 Ľudské zdroje

2. 4. 2 Infraštruktúra

2. 4. 3 Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj.

Z metodického hľadiska sú **klúčové disparity** (KD) syntézou slabých stránok a ohrození a **hlavné faktory rozvoja** (HFR) zasa syntézou silných stránok a príležitostí uvedených vo SWOT analýze. Kľúčové disparity i hlavné faktory rozvoja sú uvádzané podľa dôležitosti. Čísla za hlavné faktory rozvoja uvádzajú čísla kľúčových disparít, ktoré budú prostredníctvom využitia daných hlavných faktorov rozvoja riešené.

2. 4. 1 Ľudské zdroje

KLúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ol style="list-style-type: none"> Nízky podiel výdavkov na rozvoj ľudských zdrojov na HDP a s tým súvisiaca nevyhovujúca veková a profesijná štruktúra pedagógov, nedostatočne previazaný obsah vzdelávania na potreby trhu práce, nedostatočné využívanie informačných a komunikačných technológií (IKT) v edukačnom procese a orientácia na tradičnú školu; Nedostatočný počet občanov zapojených do celoživotného vzdelávania; Nedostatočný počet mladých občanov zapojených do rozličných foriem participácie na živote miest a obcí; Vysoká miera nezamestnanosti a vysoký podiel znevýhodnených skupín na celkovej nezamestnanosti v niektorých regiónoch (Komárno, Nové Zámky, Levice, Zlaté Moravce) vedúce k sociálnemu a hospodárskemu poklesu; Nízka mobilita a flexibilita pracovnej sily; Nedostatočná vzdelanostná úroveň, relatívne vysoká miera rizika chudoby a sociálna exklúzia marginalizovaných komunit (napr. rómskej...) s prehĺbovaním sociálno-patologických javov v jednotlivých komunitách; Starnutie obyvateľstva, vysoký podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku, nepriaznivý zdravotný stav obyvateľstva; Zastaranosť školských budov a vnútorného vybavenia škôl; Pretrvávajúce stereotypy (nerovnosť) v postavení mužov a žien a ich odmeňovaní; 	<ul style="list-style-type: none"> Pozitívny vývoj vzdelanostnej štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov, pomerne vysoká miera stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaných, rastúci záujem obyvateľov o vzdelávanie (1, 2, 3, 4, 5, 6, 9); Dobrá dostupnosť všetkých druhov vzdelávacích zariadení, existujúca sieť vzdelávacích inštitúcií neformálneho vzdelávania (1, 2, 3, 4, 5, 6, 9); Rast zamestnanosti indukovaný hospodárskym rastom, prílevom priamych zahraničných investícií (PZI), štrukturálnymi zmenami a zvyšovaním účinnosti aktívnej politiky zamestnanosti (1, 2, 3, 4, 5, 6, 9); Nárast podpory výskumu, vývoja a celoživotného vzdelávania (1, 2, 5, 6, 9); Podpora sociálnej inklúzie marginalizovaných skupín a ich uplatnenia na trhu práce (6); Skúsenosti so vzdelávaním marginalizovaných rómskych komunit (6); Reforma vzdelávacieho systému zvyšujúca efektívnosť a účinnosť vzdelávania v súlade s požiadavkami trhu práce (1, 2, 3, 5, 6, 9); Modernizácia infraštruktúry výchovno-vzdelávacieho procesu (8); Podpora implementácie informačných a komunikačných technológií (IKT) do všetkých sfér spoločnosti (1, 2, 4, 5, 9); Podpora skvalitňovania siete zdravotníckych a sociálnych zariadení s cieľom zlepšenia kvality života ľudských zdrojov (6, 7); Podpora budovania partnerstiev v oblasti vzdelávania ľudských zdrojov (1, 2, 4, 5, 6, 9);

2. 4. 2 Infraštruktúra

Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nízky podiel ciest vyšších tried (diaľnice a rýchlostné komunikácie) a nevyhovujúci technický a kvalitatívny stav infraštruktúry cestnej, železničnej a intermodálnej dopravy; 2. Zlý technický stav regionálnej infraštruktúry, infraštruktúry verejných služieb a pamiatkového fondu; 3. Nerovnomerná regionálna vybavenosť environmentálnou infraštruktúrou; 4. Nízky podiel využívania obnoviteľných zdrojov, nízka úroveň zhodnocovania odpadov; 5. Nedostatočné zabezpečenie starostlivosti o chránené územia (najmä NATURA 2000); 6. Nedostatočná úroveň využitia a nedostatočná kvalita služieb cestovného ruchu; 7. Zlý technický stav, neekologická a neekonomická prevádzka objektov nekomerčných záchranných služieb negatívne vplyvajúca na ich akcieschopnosť a úroveň poskytovaných služieb 	<ul style="list-style-type: none"> • Hustota dopravnej infraštruktúry, dopravná infraštruktúra ako súčasť európskej dopravnej infraštruktúry, rozvoj multimodálnych a nadradených dopravných koridorov, výhodná geografická poloha územia (1); • Existencia rozsiahlej siete občianskej vybavenosti, pamiatkového a stavebného fondu v regionálnych a lokálnych centrách osídlenia, vysoký kultúrno-historický a rozvojový potenciál miest a obcí (2); • Environmentálna politika podporujúca znižovanie negatívnych vplyvov ekonomického rastu na životné prostredie – podpora environmentalizácie každodenného života (1, 2, 3); • Nárast počtu obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov, bývajúcich v domoch pripojených na verejnú kanalizáciu a čistiarne odpadových vôd (3); • Zachovanie druhov a biotopov v územiach NATURA 2000 (5); • Regenerácia územia (3, 4, 5); • Existujúci potenciál celoročného cestovného ruchu, rozsiahla verejná finančná podpora rozvoja cestovného ruchu, rozvoj systémov pre zvýšenie efektívnosti a účinnosti marketingu a úrovne služieb (6); • Podpora budovania partnerstiev v oblasti infraštruktúry (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7); • Optimálne rozmiestnenie a účinné opatrenia na modernizáciu a obnovu objektov nekomerčných záchranných služieb vplyvajúce na zvýšenie ich akcieschopnosti a zabezpečenie vyššej úrovne ochrany zdravia, života a majetku osôb a životného prostredia (7)

2. 4. 3 Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj

Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nízka miera zamestnanosti a jej značná regionálna diferenciácia; 2. Nízka úroveň tvorby pridanej hodnoty na pracovníka najmä v materiálovej výrobe, nedostatočná kvalita a rozvinutosť služieb, nízka produktivita práce, pretrvávajúce bariéry rýchlejšieho rozvoja malého a stredného podnikania; 3. Nedostatočný dopyt po inováciách v podnikateľskom sektore, slabá motivácia podnikov pre zavádzanie inovácií; 4. Nízka informačná, komunikačná, technologická a inovačná úroveň v regióne; 5. Nedostatočný digitálny obsah užitočný pre občanov a firmy; 6. Nedostatočne využívané nosné optické siete, nízka úroveň rozšírenia informačných a komunikačných technológií (IKT) v domácnostiach a relatívne vysoké náklady na jej obstaranie; 7. Nedostatočná podpora znalostnej ekonomiky, pretrvávajúca existencia negatívnych javov v jej fungovaní; 	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilné makroekonomické a atraktívne podnikateľské prostredie podporujúce hospodársky rast a investície (1, 2, 3); • Štrukturálne zmeny zvyšujúce súhrnnú produktivitu práce (1, 2, 5, 4); • Existujúca sieť vedeckých a výskumných inštitúcií a potenciál vysokokvalifikovanej pracovnej sily vhodnej pre rozvoj výskumu a vývoja (2, 1, 4); • Podpora domácej ekonomiky a rozvoja (1, 2, 3, 4, 6, 7); • Sprístupňovanie digitálneho obsahu (5); • Nosné priemyselné odvetvie SR (automobilové) umožňuje rýchly rozvoj výskumu, vývoja, inovácií, informačných a komunikačných technológií (IKT) a iných pridružených odvetví (1, 2, 3, 4); • Koncentrácia vedecko-výskumných centier v blízkosti univerzít garantuje vysokokvalifikovanú silu a prepojenie výskumu a vzdelávania s praxou (2, 3, 4);

- Rozvinutá nosná optická infraštruktúra, vysoká rozšírenosť prostriedkov mobilnej komunikácie a ponuka e-služieb (1, 2, 3, 4, 6);
- Dostatočná vybavenosť všetkých informačných a komunikačných technológií (IKT) a pripojení na internet (1,4);
- Nízke náklady na prácu (1, 2, 3);
- Všestranná podpora znalostnej ekonomiky zo strany štátu (7, 1, 2, 3, 4);
- Podpora medzisektorových partnerstiev v oblasti ekonomického rozvoja (1, 2, 7);

2. 4. 4 Závery

Programové obdobie 2004 - 2006 je spojené s minimálnymi skúsenosťami v strategickom plánovaní štrukturálnych fondov EÚ a s nimi súvisiacou nižšou koordináciou a koncentraciou relevantných politík. V roku 2003 sa dosiahnutá úroveň reálnej konvergenencie, t. j. priemerného HDP na obyvateľa členských štátov EÚ-15, pohybovala na úrovni 47,7% za Slovensko a 44,6% NUTS II Západné Slovensko. Z hľadiska ostatných parametrov, ktoré výraznejšie hovoria o kvalite dosiahnutého hospodárskeho rastu, sú rozhodujúce ukazovatele štrukturálnej konvergenencie. V rokoch 2000 – 2004 dosiahla Slovenská republika v priemere za všetky ukazovatele štrukturálnej konvergenencie (miera konvergenencie udáva pomer daného štrukturálneho ukazovateľa za SR k rovnakému ukazovateľu za EÚ-15) iba približne 30% úroveň krajín EÚ-15.

Najvýraznejší pokrok bol dosiahnutý v oblasti ukazovateľov všeobecného makroekonomického prostredia a ekonomických reforiem.

Na základe výsledkov analýz súčasného stavu ekonomiky SR, ako aj regiónu NUTS II Západné Slovensko boli z pohľadu koncentrácie zdrojov štrukturálnych fondov identifikované nasledujúce súhrnné disparity a faktory rozvoja ovplyvňujúce úroveň udržateľnej celkovej konvergenencie SR a regiónu NUTS II Západné Slovensko k EÚ-15 v programovom období 2007 – 2013 (tab. 51).

Tab. 51 Súhrnné disparity a faktory rozvoja ovplyvňujúce úroveň udržateľnej celkovej konvergenencie SR a regiónu NUTS II Západné Slovensko k EÚ-15 v programovom období 2007 – 2013

Disparity	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nízka konkurencieschopnosť materiálovej výroby a služieb 2. Nedostatočná kvalita ľudských zdrojov 3. Nedostatočná kvalita a dostupnosť verejnej infraštruktúry 4. Nedostatočne rozvinuté partnerstvá
Faktory rozvoja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Technológie a procesy zabezpečujúce lepšie využitie produkčného potenciálu, jeho rozvoj a zvyšovanie inovačnej kapacity regiónov ▪ Rozvoj ľudského potenciálu a efektívne využitie pracovných síl ▪ Infraštruktúra zabezpečujúca zlepšenie dostupnosti regiónov a kvality životného prostredia a verejných služieb ▪ Rozvoj partnerstiev na všetkých úrovniach rozvoja

Detailnejší pohľad na uvedené kľúčové disparity poukazuje na ich úzku prepojenosť s dvoma hlavnými štrukturálnymi problémami.

Prvý problém spočíva v nedostatočnom využití a produktivite existujúcich faktorov ekonomického rastu. Jeho dôsledky sa prejavujú v porovnaní s krajinami EÚ-15 predovšetkým v nízkej výkonnosti, pridanej hodnote, nízkej produktivite práce, vo vysokej energetickej náročnosti ekonomiky, nízkej miere zamestnanosti a vysokej nezamestnanosti.

Nedostatočné využitie produkčného potenciálu je spôsobené predovšetkým s neukončeným procesom ekonomickej transformácie, v ktorého dôsledku je využívanie existujúcich výrobných faktorov nízke alebo málo efektívne. Prostredníctvom dobudovania základnej infraštruktúry, zvyšujúcej dostupnosti existujúcich zdrojov rastu alebo napr. zvýšenia efektívnosti výrobných procesov procesnými a technologickými zmenami je možné zvýšiť mieru využitia a produktivitu tradičných rastových faktorov a zvyšovať ich regionálnu úroveň. V mnohých prípadoch je tento proces nevyhnutným predpokladom pre budovanie a rozvoj nového rastového potenciálu založeného na využívaní poznatkov.

Druhý problém spočíva v nedostatočnej úrovni potenciálu ekonomického rastu založeného na využívaní poznatkov. Jeho dôsledky sa môžu prejaviť v strate konkurencieschopnosti tej časti priemyslu a služieb, ktorá podcení význam znalostí pre trvalý rozvoj svojich ekonomických činností. Rovnako sa dôsledky môžu prejaviť aj nedostatkom vytvárania nových trvalo udržateľných zdrojov ekonomického rastu, ktoré stále intenzívnejšie budú postavené na využívaní kreativity, vzdelania a zručnosti pracovnej sily. Príčina tohto problému spočíva v chýbajúcich podmienkach, na ktorých je možné znalostnú ekonomiku budovať. Ide predovšetkým o oblasti, ktoré súvisia s prvým, vyššie uvedeným problémom. Druhou podstatnou príčinou tohto problému je nízka efektívnosť a účinnosť nástrojov hospodárskej politiky doteraz realizovanej v oblasti podpory transferu technológií a know-how, inovatívosti v podnikoch, vedy, výskumu a vzdelávania. Ide o oblasti, v ktorých sa v priebehu transformácie nepodarilo zatiaľ vytvoriť dostatočne silné trhové mechanizmy, ktoré by prispievali k ich výraznejšiemu rozvoju a naštartovali tak zmeny vedúce k vysokému a trvalo udržateľnému rastu založenému na využívaní poznatkov. Naopak, tieto oblasti budú bez príspevkov zo strany štátu iba veľmi pomaly a oneskorene reagovať na trendy a potreby konkurencieschopnej ekonomiky, ktorou sa chce Slovensko stať.

Pri detailnejšom pohľade na uvedené hlavné faktory rozvoja možno zistiť, že vo väzbe na identifikované disparity ich podpora súvisí s dvoma hlavnými vývojovými trendmi štrukturálneho vývoja v EÚ:

- Prvý trend je charakteristický tým, že vysoká dynamika hospodárskeho rastu sa dosahuje prostredníctvom zvýšenia miery využitia a produktivity existujúceho potenciálu. Hospodárska politika sa orientuje na podporu lepšieho využitia tradičných faktorov ekonomického rastu, postavených predovšetkým na využívaní práce a kapitálu, prostredníctvom stratégie postavenej na nižších fixných nákladoch, nedostatku moderného fixného kapitálu a infraštruktúry, prebytku pracovnej sily, disponibilite a nízkej cene priemyselných plôch, netrhových výhodách (investičné stimuly) a pod. V podmienkach globalizácie ekonomiky a zvyšovania nárokov na trvalo udržateľný rozvoj stratégia postavená iba na využívaní tradičných faktorov ekonomického rastu neumožňuje zabezpečiť vysoký hospodársky rast a primeranú konkurencieschopnosť ekonomiky v dlhšom časovom horizonte.
- Pre druhý trend je charakteristické, že vysoká dynamika hospodárskeho rastu sa dosahuje prostredníctvom podpory rozvoja znalostnej ekonomiky a využívaní vo väčšej miere takých faktorov ekonomického rastu, akými je technologický pokrok. Stratégie hospodárskej politiky sa koncentrujú na zvyšovanie konkurencieschopnosti regiónov prostredníctvom stimulovania domácich a zahraničných investícií, prostredníctvom podpory šírenia inovácií a inovatívosti, prenosu nových technológií a know-how do výrobných odvetví a rozvoja regionálnych, národných a nadnárodných priemyselných klastrov, výskumu a vývoja, vzdelávania, informatizácie spoločnosti a pod. Najväčší rastový potenciál postavený na poznatkoch je koncentrovaný predovšetkým v inovačných póloch rastu. Koncentruje sa v nich potenciál pre rast regiónu a vytváranie regionálnych klastrov, ich postupný rozvoj a prenikanie na národnú úroveň. V podmienkach globalizácie ekonomiky je v dlhodobom časovom horizonte vysoký hospodársky rast možné dosiahnuť iba v podmienkach postupného rozvoja znalostnej ekonomiky, ktorá dynamiku rastu stimuluje prostredníctvom technologického pokroku

koncentrovaného hlavne v inovačných pólach rastu a uplatňovania podmienok trvalej udržateľnosti. Efekty/vplyvy na dynamiku hospodárskeho rastu, rast konkurencieschopnosti, životnú úroveň a kvalitu životného prostredia sa môžu prejaviť až po dlhšom čase a dopad na regióny môže byť rôzne časovo posunutý. Vo všeobecnosti to závisí od štruktúry priemyslu, rozvinutosti služieb a v konečnom dôsledku schopnosti absorbovať poznatky.

3 VÍZIA A STRATÉGIA SOCIÁLNEHO A HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA NUTS II ZÁPADNÉ SLOVENSKO

3.1 Vízia rozvoja

Podstatné zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu, trvalé zlepšovanie životnej úrovne jeho obyvateľstva a zvyšovanie prosperity regiónu pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja.

3.2 Stratégia rozvoja

3.2.1 Východiská stratégie

Stratégia Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko vychádza z dvoch analýz – socioekonomickej analýzy a SWOT analýzy, ktorá poukazuje na silné stránky, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia regiónu. Analytická časť dokumentu je tak zameraná na zhodnotenie vnútorného potenciálu pre naplnenie strategického cieľa.

Východiskami pre formulovanie strategickú časť Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko boli dva základné zdroje informácií.

Nedávne rozšírenie EÚ na 25 členských štátov prinieslo, ako aj predpokladané prístupenie Bulharska a Rumunska v budúcom období prinesie veľké rozdiely medzi krajinami EÚ. Nedávno zverejnená tretia priebežná správa o súdržnosti poskytla obdobné odpovede na otázku konkurencieschopnosti a vnútornej súdržnosti EÚ. V kontexte na tieto ekonomické a politické výzvy navrhla Európska komisia novú politiku súdržnosti na obdobie rokov 2007 – 2013, ktorá umožňuje členským štátom a všetkým regiónom spoluprácu na trvalo udržateľnom rozvoji, väčšej konkurencieschopnosti a zamestnanosti. V Rozvojovom pláne NUTS II sú tak implementované strategické usmernenia EÚ, ktoré definujú základnú stratégiu EÚ budúcej politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti.

Z aspektu národného, resp. regionálneho Rozvojový plán NUTS II vychádza z Národného strategického referenčného rámca SR na r. 2007 – 2013, resp. programov rozvoja zainteresovaných jednotlivých krajov, súčastí NUTS II.

Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko je tak dokument poskytujúci východiská ako postupovať pri čerpaní finančných prostriedkov z fondov EÚ, konkrétne zo štrukturálnych fondov (EFRR, ESF), Fondu súdržnosti (FS), Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EAFRD) a Európskeho rybárskeho fondu (EFF) v rámci budúceho programovacieho obdobia 2007 – 2013.

Pri tvorbe Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko bol uplatnený princíp partnerstva. Do procesu plánovania a koordinácie postupu prác na jeho vzniku boli zapojení všetci budúci príjemcovia pomoci – regióny, mestá, obce, neštátne neziskové organizácie, vzdelávacie inštitúcie, podnikateľské subjekty atď. V rámci troch krajov boli pre vznik Rozvojového plánu vytvorené pracovné skupiny, ktorých prvou úlohou bolo pripomienkovanie jednotlivých pracovných verzií dokumentu. Jednotlivé časti Rozvojového plánu boli postupne zverejňované a pripomienkované, okrem pracovných stretnutí, aj na web stránke www.obceportal.sk.

3.2.2 Strategický cieľ

Využitím vnútorného potenciálu regiónu NUTS II Západné Slovensko urýchliť jeho rozvoj, zvýšiť jeho konkurencieschopnosť investovaním do modernizácie a rekonštrukcie dopravnej, technickej, sociálnej a komunikačnej infraštruktúry, zabezpečovať a zlepšovať

životné podmienky jeho obyvateľov a návštevníkov pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja.

Merateľné ukazovatele strategického cieľa NUTS II Západné Slovensko:	Hodnota v 2013
Hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa v PKS (parite kúpnej sily) vo vzťahu k EÚ	viac ako 55 % úrovne EÚ
Produktivita práce (HDP v PKS na pracujúceho) vo vzťahu k EÚ	viac ako 60 % úrovne EÚ
Miera zamestnanosti (15 - 64) vo vzťahu k EÚ	viac ako 95 % úrovne EÚ

3.2.3 Strategické priority, špecifické priority, ich ciele a ukazovatele

Priority v rámci Rozvojového plánu NUTS II Západné Slovensko (tab. 52) vychádzajú z národného strategického referenčného rámca, ako centrálného integrujúceho strategického dokumentu, ktorý definuje a spája relevantné prvky jednotlivých stratégií EÚ, štátu, sektorov a regiónov prostredníctvom financovania zo štrukturálnych fondov a kohézneho fondu, vrátane prostriedkov na spolufinancovanie, s cieľom dosiahnutia čo najväčšej synergie a efektívnosti pri napĺňaní vízie a dosiahnutí strategického cieľa NSRR (Národný strategický referenčný rámec) do roku 2013, programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotlivých krajov, ďalších relevantných strategických dokumentov krajov a štatistických dát.

Strategická priorita 1

Je zameraná na rozvoj ľudských zdrojov a neustále skvalitňovanie fungovania trhu práce. Rozvoj ľudských zdrojov je zameraný na:

- zvyšovanie kvality vzdelávania (premena tradičnej školy na modernú);
- zvyšovanie kvality celoživotného vzdelávania;
- zvyšovanie konkurencieschopnosti na trhu práce;
- budovanie znalostnej ekonomiky.

Strategická priorita 2

V rámci nej sa dôraz kladie na zlepšenie kvality života v mestách a na vidieku v území NUTS II Západné Slovensko. Orientácia tejto strategickkej priority je zameraná na:

- zlepšenie prostredia miest a vidieckych obcí z hľadiska fyzického a životného prostredia;
- vytváranie podmienok pre skvalitnenie sociálno-ekonomického života obyvateľov zlepšovaním dostupnosti a kvality vzdelávacích a sociálnych služieb;
- zlepšovanie podmienok na výkon nekomerčných záchranných služieb;
- vytváranie podmienok pre podnikateľské prostredie a pod.

Strategická priorita je spojená s podporou modernizácie a zlepšením dostupnosti vzdelávacej, kultúrnej, zdravotnej a sociálnej infraštruktúry na voľnočasové a záujmové aktivity, ako aj podporou budovania a modernizácie infraštruktúry nekomerčných záchranných služieb.

Dostupnosť regiónov vybavených vnútroregionálnymi dopravnými sieťami prepojenými na vnútroštátne dopravné koridory resp. transeurópske dopravné siete umožňuje:

- zabezpečenie fungovania hospodárstva;

- pritiahnutie zahraničného kapitálu;
- odstraňovanie disparít medzi jednotlivými regiónmi.

Aktivity podporované v rámci tejto strategickej priority budú doplnené podporou budovania a modernizácie ciest na regionálnej a miestnej úrovni.

Budovanie environmentálnej infraštruktúry vytvorí lepšie životné podmienky pre obyvateľov, ako nevyhnutný základ pre trvalo udržateľný, hospodársky a spoločenský rast.

Strategická priorita 3

Rast a konkurencieschopnosť podnikov je založená na raste pridanej hodnoty a zamestnanosti na báze zvyšovania inovácií v procese výroby a poskytovania služieb. Tento vývoj je výsledkom prieniku poznatkov a výsledkov výskumu a vývoja do hospodárskej praxe. Z tohto pohľadu je dôležité zabezpečiť dlhodobý rozvoj kvalitného vedeckého potenciálu.

Strategická priorita 3 reaguje na:

- slabšiu ekonomickú výkonnosť regiónov NUTS II Západné Slovensko;
- nižšie zastúpenie progresívnych odvetví a ich hospodárskej základne;
- regionálne rozdiely v sociálno-ekonomickom rozvoji územia NUTS II Západné Slovensko.

Na dosiahnutie cieľov priority je možné využiť dobrý imidž NUTS II Západné Slovensko s diverzifikovanou hospodárskou základňou, vzdelanou a relatívne lacnou pracovnou silou a vhodným prírodným a kultúrnym potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu. Existujúci potenciál bude využitý prostredníctvom rozvoja atraktivít príslušnej infraštruktúry cestovného ruchu a propagácie výsledných produktov.

Tabuľka 52 *Návrh sústavy priorít rozvoja pre NUTS II Západné Slovensko*

Strategická priorita	Špecifická priorita	Ciele špecifických priorít
1. Ľudské zdroje	1.1 Moderné vzdelávanie pre znalostnú spoločnosť	<p>1.1.1 Premena tradičnej školy na modernú (predškolské zariadenia, základné školy a stredné školy) s dôrazom na transformáciu obsahu vzdelávania smerom k nadobudnutiu základných zručností a kľúčových kompetencií tak, aby sa reflektovalo na aktuálne a perspektívne požiadavky znalostnej spoločnosti</p> <p>1.1.2 Akceptovanie vysokých škôl ako motorov spoločenského a ekonomického rozvoja znalostnej spoločnosti</p> <p>1.1.3 Implementácia stratégie celoživotného vzdelávania v učiacej sa spoločnosti</p> <p>1.1.4 Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne mládeže z marginalizovaných rómskych komunít</p>
	1.2 Podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie	<p>1.2.1 Podpora mobility za prácou a cezhraničná integrácia trhov práce</p> <p>1.2.2 Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti</p> <p>1.2.3 Podpora flexibility trhu práce</p> <p>1.2.4 Podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom rozvoja sociálnych a zdravotníckych služieb s osobitným zreteľom na marginalizované komunity</p> <p>1.2.5 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce</p> <p>1.2.6 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života a starostlivosti o malé deti</p>
2. Infraštruktúra	2.1 Dopravná infraštruktúra	<p>2.1.1 Modernizácia a rozvoj infraštruktúry cestnej dopravy</p> <p>2.1.2 Modernizácia a rozvoj infraštruktúry železničnej dopravy</p> <p>2.1.3 Modernizácia a rozvoj infraštruktúry intermodálnej dopravy</p>
	2.2 Technická infraštruktúra	2.2.1 Rekonštrukcia, modernizácia a dostavba energetickej siete
	2.3 Sociálna infraštruktúra	<p>2.3.1 Zvýšenie dostupnosti a kvality sociálnej infraštruktúry miest a obcí</p> <p>2.3.2 Modernizácia a budovanie vzdelávacej infraštruktúry s dôrazom na znalostnú ekonomiku</p> <p>2.3.3 Modernizácia a budovanie zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry s dôrazom na zvyšovanie kvality a efektívnosti ich služieb</p> <p>2.3.4 Modernizácia a budovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry s dôrazom na zvyšovanie kvality a efektívnosti ich služieb</p>

	2.4 Environmentálna infraštruktúra a životné prostredie	2.4.1 Dobudovanie environmentálnej infraštruktúry SR podľa štandardov EÚ a zvýšenie efektívnosti environmentálnej zložky trvaloudržateľného rozvoja (TUR) 2.4.2 Ochrana, racionálne využívanie vôd a protipovodňová ochrana 2.4.3 Ochrana ovzdušia a podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie 2.4.4 Zlepšenie situácie v odpadovom hospodárstve 2.4.5 Ochrana prírody
	2.5 Infraštruktúra nekomerčných záchranných služieb	2.5.1 Modernizácia a budovanie infraštruktúry nekomerčných záchranných služieb s dôrazom na zvyšovanie kvality a efektívnosti ich služieb
3. Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj	3.1 Podpora konkurencieschopnosti podnikov a služieb	3.1.1 Rast konkurencieschopnosti výroby a služieb prostredníctvom technologických a procesných inovácií 3.1.2 Podpora spoločných služieb pre podnikateľov (inkubátorov, priemyselných parkov, klastrov, start-up centier, spin-off centier)
	3.2 Informatizácia spoločnosti	3.2.1 Zvyšovanie konkurencieschopnosti ekonomiky a regiónov prostredníctvom rozvoja informačnej spoločnosti
	3.3 Výskum, vývoj a inovácie	3.3.1 Skvalitnenie systému podpory výskumu a vývoja prispievajúceho k zvyšovaniu konkurencieschopnosti ekonomiky SR a jej regiónov (podpora sietí pracovísk výskumu a vývoja s výstupmi na excelentnej úrovni ako pilierov rozvoja regiónu, v ktorom sa nachádzajú)
	3.4 Znalostná ekonomika	3.4.1 Reštrukturalizácia a modernizácia poľnohospodárstva a priemyslu, podpora rozvoja nových podnikov s cieľom zvýšenia ekonomického rozvoja a využitia zdrojov územia 3.4.2 Podpora multifunkčného poľnohospodárstva/multifunkčnej ekonomiky a integrovaný rozvoj vidieka 3.4.3 Podpora cestovného ruchu ako významného faktora rozvoja územia

1. Strategická priorita: **Ľudské zdroje**

Ciele špecifických priorít boli stanovené tak, aby tvorili prepojenú sústavu cieľov pokrývajúcich široké spektrum oblastí, počnúc zvýšením pružnosti trhu práce, podporou zamestnávania, znižovaním nezamestnanosti s dôrazom na dlhodobú nezamestnanosť a jej prevenciu, znížením počtu osôb ohrozených sociálnou exklúziou (napr. väzni, Rómovia...) prostredníctvom zvyšovania zamestnanosti, zlepšenia prístupu na trh práce, zosúladením pracovného a rodinného života a končiac zvýšením kvalifikačného potenciálu pracovnej sily prostredníctvom rozvoja celoživotného učenia a podporných informačných a poradenských programov.

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
1.1 Moderné vzdelávanie pre znalostnú spoločnosť	1.1.1 Premena tradičnej školy na modernú (predškolské zariadenia, základné školy a stredné školy) s dôrazom na transformáciu obsahu vzdelávania, smerom k nadobudnutiu základných zručností a kľúčových kompetencií tak, aby reflektovalo na aktuálne a perspektívne požiadavky znalostnej spoločnosti
Názov ukazovateľa	Zdroj:
<ul style="list-style-type: none"> • Percento úspešnosti podľa štandardov CIVED, SITES, TIMSS, PIRLS, PISA, Monitor 9, Maturita 	MŠ SR
<ul style="list-style-type: none"> • Percento žiakov (15) s úrovňou gramotnosti v čítaní jeden a menej (PISA štandard) 	OECD, PISA databáza
<ul style="list-style-type: none"> • Percento populácie (18 - 24) s nižším stredným vzdelaním, ktorí sa ďalej nevzdelávajú – „early school leavers“ (benchmark EÚ) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> • Percento populácie (20 - 24) s ukončeným minimálne vyšším stredným vzdelaním 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> • Percento uchádzačov o zamestnanie bez ukončeného ZŠ a SŠ vzdelania 	ŠÚ SR, ÚPSVAR
<ul style="list-style-type: none"> • Monitoring uplatnenia absolventov ZŠ a SŠ na trhu práce 	zriaďovatelia škôl, ÚPSVAR
<ul style="list-style-type: none"> • Počet detí v predškolskej výchove 	zriaďovatelia predškolských zariadení

Rozvoj znalostnej spoločnosti v regióne NUTS II Západné Slovensko si vyžaduje širšie uplatňovanie nového obsahu a procesov vzdelávania, v rozsiahlej a dobrej dostupnosti sieti vzdelávacích inštitúcií, najmä v oblasti cudzích jazykov, manažmentu, odborného vzdelávania a využívania IKT. Nevyhnutnou súčasťou tohto procesu je i zvýšenie aktivity a motivácie učiteľov na ďalšie vzdelávanie a využívanie IKT, ako i vytvorenie adekvátnej školskej infraštruktúry. Žiak/ študent vybavený novými zručnosťami a kľúčovými kompetenciami je nielen lepšie pripravený pre stále sa vyvíjajúci a sofistikovanejší trh práce, ale aj pre vysokoškolské alebo ďalšie vzdelávanie.

Aktivity:

- ✚ podporovať zvyšovanie vzdelávania zavedením nových foriem vzdelávania (od direktívnych a frontálnych foriem vzdelávania treba prejsť k nedirektívnym spôsobom edukácie, heuristikám, alternatívnym, výchovným a vzdelávacím systémom, multimediálnym technológiám s použitím informačno-komunikačných technológií;
- ✚ zmeniť encyklopedicko - memorovacie vzdelávanie na tvorivo-humánnu edukáciu, kde sa kladie dôraz na aktivitu a potenciál osobnosti;
- ✚ zabezpečiť rozsah a kvalitu vzdelania v súlade s európskymi vzdelávacími trendami;
- ✚ skvalitniť prípravu pedagogických pracovníkov/učiteľov, dôraz klásť na ich profesionálny rast formou atestačného vzdelávania;

- ✚ rozvíjať a skvalitňovať stredoškolské vzdelávanie v duchu národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania v SR „Milénium“ a v súlade s Konceptiou rozvoja stredného školstva v SR;
- ✚ podporovať talentovanú mládež;
- ✚ organizovať odborné výmenné vzdelávacie pobyty žiakov/ učiteľov;
- ✚ diverzifikovať stredné školstvo,
- ✚ zabezpečiť lepšie ohodnotenie práce pracovníkov v školstve a postavení v spoločnosti;
- ✚ skvalitniť riadenie školy prostredníctvom vyššej zainteresovanosti miestnych komún, rád škôl a rodičovských združení;
- ✚ podporiť reštrukturalizáciu stredoškolského vzdelávania podľa potrieb regiónu a požiadaviek trhu práce;
- ✚ podporiť zapojenie stredných škôl do programu celoživotného vzdelávania;
- ✚ znížiť percento uchádzačov o zamestnanie bez ukončeného ZŠ a SŠ vzdelania napr. prostredníctvom neformálneho vzdelávania a informálneho učenia;

Potenciálni koneční príjemcovia:

vzdelávacie inštitúcie, orgány štátnej správy v školstve, orgány a subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, občania, podnikateľský sektor, mimovládne organizácie

Cieľové skupiny:

deti materských škôl, žiaci základných a stredných škôl, žiaci škôl odborného vzdelávania a prípravy, pedagogickí pracovníci, rodičia žiakov a študentov

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>	
1.1 Moderné vzdelávanie pre znalostnú spoločnosť	1.1.2 Akceptovanie vysokých škôl ako motorov spoločenského a ekonomického rozvoja znalostnej spoločnosti	
Názov ukazovateľa		Zdroj:
• Podiel výdavkov univerzít na výskume a vývoji financovaných podnikmi (% z celkových výdavkov univerzít na výskum a vývoj)		ŠÚ SR
• Percento populácie (20 - 24) s ukončeným minimálne vyšším stredným vzdelaním		ŠÚ SR
• Obyvateľstvo s vysokoškolským vzdelaním na 100 obyvateľov vo veku 25 - 64		ŠÚ SR
• Podiel študentov vo vysokoškolskom vzdelávaní (ISCED 5,6) z celkového počtu žiakov a študentov		ŠÚ SR
• Počet vysokoškolských absolventov matematiky, prírodných a technických vied na 1000 obyvateľov vo veku 20 – 29 rokov		ŠÚ SR

Vysoké školy v znalostnej spoločnosti majú nezastupiteľné miesto nielen vo vzdelávaní, ale aj v zabezpečovaní predpokladov pre vytváranie produktov a služieb s vysokou pridanou hodnotou, ktorá sa zvyšuje spolupracou s verejným a súkromným sektorom. Nevyhnutnou podmienkou na dosiahnutie tohto cieľa je ich otvorenosť voči externému prostrediu s rešpektovaním záujmov študentov a pedagógov, využiť svoj potenciál. NUTS II Západné Slovensko, ako centrum vysokého školstva, má nezastupiteľnú úlohu v tomto procese.

Aktivity:

- ✚ umožniť prístup všetkých skupín obyvateľstva k vysokoškolskému vzdelávaniu;
- ✚ podporovať zvyšovanie vzdelávania zavedením nových foriem ďalšieho vzdelávania;

- ✚ podporovať tvorbu nových študijných programov bakalárskeho, magisterského, doktorandského štúdia a programov ďalšieho vzdelávania;
- ✚ zabezpečovať rozsah a kvalitu vzdelania vysokých škôl v súlade s európskymi vzdelávacími trendmi;
- ✚ podporovať doktorandov a postdoktorandov ako dôležitého potenciálu rozvoja vysokých škôl;
- ✚ podporovať e - learningové vzdelávanie;
- ✚ výraznejšie využívať nové informačné a komunikačné technológie vo vysokoškolskom vzdelávaní;
- ✚ podporovať rozvoj výskumu a vývoja na vysokých školách a zavádzanie vedecko-výskumných výsledkov do pedagogickej činnosti;
- ✚ podporovať rozvojové zámery výskumu vysokého školstva;
- ✚ organizovať odborné výmenné vzdelávacie pobyty študentov a pedagógov, podporovať medzinárodnú spoluprácu vysokých škôl;
- ✚ dobudovať materiálno-technickú základňu vysokých škôl, dobudovať vedeckú a informačno-komunikačnú sieť;
- ✚ diverzifikovať vysoké školstvo;
- ✚ podporovať spoluprácu vysokých škôl s verejným a súkromným sektorom;

Potenciálni koneční príjemcovia:

vzdelávacie inštitúcie, súkromný a verejný sektor, mimovládny neziskový sektor

Cieľové skupiny:

študenti, doktorandi, postdoktorandi, výskumní a pedagogickí pracovníci vysokých škôl,

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátne rozpočet, zdroje EÚ, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>	
1.1 Moderné vzdelávanie pre znalostnú spoločnosť	1.1.3 Implementácia stratégie celoživotného vzdelávania v učiacej sa spoločnosti.	
Názov ukazovateľa		Zdroj:
<ul style="list-style-type: none"> • Obyvateľstvo zapojené do celoživotného vzdelávania na 100 obyvateľov vo veku 25 – 64 rokov 		ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> • Obyvateľstvo s vysokoškolským vzdelaním na 100 obyvateľov vo veku 25 - 64 rokov 		ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> • Obyvateľstvo so stredoškolským vzdelávaním na 100 obyvateľov vo veku 25 – 64 rokov 		ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> • Výdavky na vzdelávanie 		ŠÚ SR

Zvyšovanie kvality a prístupu k celoživotnému vzdelávaniu je jedným z prvkov kontinuálneho nadobúdania informácií, získavania zručností a kľúčových kompetencií, čím sa reflektuje na aktuálne a perspektívne požiadavky znalostnej spoločnosti a vytvárajú sa možnosti obyvateľstvu v aktívnom veku rozširovať si pôvodné a načerpať nové vedomosti a zručnosti a tým sa lepšie uplatňovať na trhu práce. NUTS II Západné Slovensko širokým spektrom vzdelávacích inštitúcií vytvára adekvátne podmienky na implementáciu stratégie celoživotného vzdelávania. Cieľom opatrenia je zvýšenie rozsahu a kvality celoživotného vzdelávania prostredníctvom budovania jeho systémovej podpory, stimulácie nových programov a financovania realizácie programov ďalšieho vzdelávania.

Aktivity:

- ✚ vytvoriť podmienky pre všeobecný, rovnaký a stály prístup občanov k obnovovaniu a nadobúdaniu nových zručností a kompetencií;
- ✚ podporiť zvyšovanie vzdelávania zavedením nových foriem ďalšieho vzdelávania;
- ✚ zavádzať a podporovať inovácie vo vzdelávaní;
- ✚ podporovať systém celoživotného vzdelávania učiteľov, lektorov a ostatných pracovníkov v rezorte školstva, vzdelávacích inštitúcií a pod.;
- ✚ zvyšovať investície do vzdelávania pre zamestnaných ľudí a ľudí ohrozených nezamestnanosťou v spolupráci so sociálnymi partnermi a regionálnymi samosprávami;
- ✚ zabezpečiť prístup k informáciám a poradenstvu o možnostiach vzdelávania pre každého a počas celého života prostredníctvom komplexného vzdelávacieho systému;
- ✚ podporovať vzdelávanie prostredníctvom informačných a komunikačných technológií pre zdravotne postihnutých občanov;
- ✚ implementovať programy vzdelávania pre zamestnancov v samospráve, vo verejnom, súkromnom a neziskovom sektore;
- ✚ podporovať spoluprácu sociálnych partnerov so zamestnávateľmi pri presadzovaní celoživotného vzdelávania;
- ✚ podporovať vnútrofirémne vzdelávanie;
- ✚ podporovať vzdelávacie aktivity zamerané na zvýšenú adaptabilitu pracovnej sily;
- ✚ podporovať kariérne poradenstvo ako stálu a lokálnu prístupnú službu pre všetkých, ktorého obsahom budú aktuálne informácie o možnostiach vzdelávania a zamestnania a na mieru šité poradenstvo uľahčujúce rozhodovanie klienta celoživotného vzdelávania pri výbere budúceho zamestnania s využitím jeho už nadobudnutého vzdelania.

Potenciálni koneční príjemcovia:

štátne a súkromné vzdelávacie inštitúcie, sociálni partneri, orgány a subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, mimovládne organizácie, orgány štátnej správy v školstve, občania, podnikateľský a súkromný sektor

Cieľové skupiny:

žiaci a študenti, absolventi, zamestnanci, manažéri, štátni úradníci, pedagógovia, občania usilujúci sa o zmenu zamestnania, osoby s nedostatočnou kvalifikáciou, telesne postihnutí občania, zamestnanci, lektori ďalšieho vzdelávania, mimovládne organizácie

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
1.1 Moderné vzdelávanie pre znalostnú spoločnosť	1.1.4 Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne mládeže z marginalizovaných rómskych komunít
Názov ukazovateľa	Zdroj:
• Podiel výdavkov na vzdelávanie rómskych komunít	ŠÚ SR
• Percento rómskych detí v predškolských zariadeniach	ŠÚ SR
• Percento rómskej populácie s ukončenou ZŠ	ŠÚ SR
• Percento rómskej populácie s ukončeným stredoškolským vzdelaním	ŠÚ SR
• Percento rómskych študentov na VŠ	ŠÚ SR

Vzdelávanie marginalizovaných rómskych komunít vedie k ich lepšiemu uplatneniu na trhu práce, zlepšeniu životných podmienok, skvalitneniu ich života a zníženiu patologických javov v tejto komunite. K výchove detí z tejto marginalizovanej komunity treba pristupovať už v predškolskom veku, aby deti získali základné sociálne a spoločenské návyky, čím sa zvyšuje ich možnosť uplatnenia v spoločnosti a vytvára sa motivácia pre ďalšie vzdelávanie.

Aktivity:

- znižovať regionálne rozdiely v úrovni vzdelávania mládeže marginalizovaných rómskych komunít;
- podporovať predškolské vzdelávanie marginalizovaných rómskych detí;
- podporovať vzdelávanie rómskych detí a mládeže na všetkých typov škôl;
- podporovať mimoškolské aktivity rómskej mládeže;
- podporovať výchovu rómskych pedagógov, lektorov zabezpečujúcich vzdelávanie marginalizovaných rómskych detí;
- zabezpečovať rast investícií do vzdelávania pre marginalizované rómske deti;

Potenciálni koneční príjemcovia:

materské školy, základné a stredné školy, voľnočasové inštitúcie, sociálni partneri, orgány a subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, orgány štátnej správy v školstve, inštitúcie zaoberajúce sa rómskou komunitou

Cieľové skupiny:

žiaci a študenti rómskych marginalizovaných skupín, pedagógovia, absolventi stredných a iných typov škôl

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
1.2 Podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie	1.2.1 Podpora mobility za prácou a cezhraničná integrácia trhov práce
Názov ukazovateľa	Zdroj:
• Priemerný evidenčný počet zamestnancov	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie	ŠÚ SR
• Miera evidovanej nezamestnanosti	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – spolu podľa veku	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – ženy podľa veku	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – podľa vzdelania	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – absolventi	ÚPSVAR

Znižovanie regionálnych rozdielov na trhu práce umožňuje mobilita za prácou, ktorá vedie k zvyšovaniu zamestnanosti, ako aj k zníženiu nezamestnanosti. Nezastupiteľnú úlohu v oblasti trhu práce zohráva rozvoj cezhraničnej spolupráce. Prevažná časť pohraničného územia regiónov NUTS II Západné Slovensko patrila k marginalizovaným územiám Slovenska. Z tohto dôvodu nie je v týchto oblastiach adekvátne rozvinuté hospodárstvo, ako i lokálna infraštruktúra, čo sa prejavuje nedostatkom pracovných príležitostí a vyššou mierou nezamestnanosti ako je celoslovenský, resp. krajský priemer. Z tohto pohľadu rozvoj cezhraničnej spolupráce v oblasti trhu práce zohráva nezastupiteľnú úlohu.

Cieľom špecifickej priority je podporovanie prenosu cezhraničných informácií a know-how najmä v oblastiach v súvislosti s trhom práce, podporovanie intenzívnejšej spolupráce medzi inštitúciami trhu práce, podporovanie aktivít vedúcich k zníženiu bariér vyplývajúcich z rôznych právnych systémov a podporovanie prenosu informácií v sociálnej oblasti, poskytovanie pomoci pri tvorbe pracovných miest i pre osoby s nízkou úrovňou vzdelania a kvalifikácie, ako aj zlepšenie podmienok pre cezhraničné spoločenské a hospodárske aktivity, zlepšenie cezhraničných aktivít malého a stredného podnikania a vytváranie väzieb s cieľom zvýšiť i mobilitu za pracovnou príležitosťou.

Aktivity:

- ✚ vytvoriť spoločné cezhraničné monitorovacie a informačné systémy o trhu práce (napr. politika trhu práce, štatistika, voľné miesta);
- ✚ rozvíjať regionálne cezhraničné zamestnávateľské združenia;
- ✚ intenzívnejšie spolupracovať a vytvárať siete medzi regionálnymi aktérmi a sociálnymi partnermi;
- ✚ vytvárať spoločné akcie pre alternatívne pracovné príležitosti;
- ✚ zavádzať projekty týkajúce sa spoločného investovania do rozvoja cezhraničnej spolupráce a tým i vytvárania nových pracovných príležitostí;
- ✚ budovať a prevádzkovať cezhraničné podnikateľské centrá za účelom tvorby pracovných príležitostí;
- ✚ vypracovať spoločné všeobecné a sektorové plány, programy a stratégie regionálneho rozvoja;

Potenciálni koneční príjemcovia:

ÚPSVAR, neštátni poskytovatelia služieb zamestnanosti, VÚC, samospráva v prihraničných regiónoch

Cieľové skupiny:

absolventi, nezamestnaní, nezamestnanosťou ohrozené skupiny obyvateľstva, sprostredkovatelia práce

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
1.2 Podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie	1.2.2 Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti (vrátane podpory samozamestnanosti)
Názov ukazovateľa	Zdroj:
• Priemerný evidenčný počet zamestnancov	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie	ŠÚ SR
• Evidovaná nezamestnanosť	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – spolu podľa veku	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – ženy podľa veku	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – podľa vzdelania	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – absolventi	ÚPSVAR

Územie NUTS II Západné Slovensko patrí k územiám s rozdielnou mierou nezamestnanosti, ktorá v Nitrianskom kraji prekračuje mieru nezamestnanosti Slovenska a v období rokov 1999-2004 zaznamenala najvýraznejší rast zo všetkých krajov Slovenska. Vzhľadom na tento vývoj a vysoký podiel nezamestnaných je potrebné venovať zvýšenú

podporu programom v oblasti podpory zamestnanosti a riešeniam nezamestnanosti s dôrazom na dlhodobú nezamestnanosť. Významnú úlohu tu zohrávajú aktívne opatrenia na trhu práce podľa zákona č. 5 /2004 Z. z o službách, ktoré sa javia ako účinný nástroj na zvyšovanie zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie. Lokálne partnerstvá sociálnej inklúzie umožňujú realizovať projekty šité na mieru konkrétnych území pri realizácii významných aktérov na miestnom trhu práce.

Aktivity:

- ✚ podporovať vzdelávanie a prípravu pre trh práce;
- ✚ podporovať tvorbu nových pracovných miest pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie;
- ✚ podporovať uchádzačov pri začatí vykonávania SZČ;
- ✚ podporovať aktivizáciu uchádzačov o zamestnanie;
- ✚ podporovať absolventskú prax v zmysle aktuálnej legislatívy;
- ✚ podporovať pilotné projekty zamerané na overovanie inovatívnych nástrojov aktívnej politiky na trhu práce;
- ✚ podporovať poradenstvo a sprostredkovateľské aktivity v kombinácií s vybranými cieľovými skupinami;
- ✚ podporovať poradenstvo a ďalšie vzdelávanie pre malé a stredné podniky;
- ✚ podporovať program Fondu sociálneho rozvoja na riešenie zamestnanosti a riešenie sociálnej inklúzie na miestnej úrovni najmä prostredníctvom lokálnych partnerstiev sociálnej inklúzie;
- ✚ zvyšovať konkurencieschopnosť verejných služieb zamestnanosti prostredníctvom investícií do vzdelávania zamestnancov úradov PSVR a do modernizácie služieb;

Potenciálni koneční príjemcovia:

rekvalifikačné, vzdelávacie a poradenské inštitúcie, zamestnávateľa, orgány a subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, zamestnávateľa, mimovládne neziskové organizácie

Cieľové skupiny :

uchádzači o zamestnanie, obyvatelia regiónu, zamestnávateľa

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
1.2 Podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie	1.2.3 Podpora flexibility trhu práce
Názov ukazovateľa	Zdroj:
• Priemerný evidenčný počet zamestnancov	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie	ŠÚ SR
• Evidovaná nezamestnanosť	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – spolu podľa veku	ŠÚ SR
• Uchádzači o zamestnanie – ženy podľa veku	ŠÚ SR
• HDP na obyvateľa v regióne	ŠÚ SR

Cieľom špecifickej priority je pomocou zvýšenia pružnosti trhu práce, podporou zamestnávania je znižovanie nezamestnanosti s dôrazom na dlhodobú nezamestnanosť a jej prevenciu, zlepšenie prístupu na trh práce, života a končiac zvýšením kvalifikačného potenciálu pracovnej sily prostredníctvom rozvoja celoživotného učenia a podporných

informačných a poradenských programov. Prostredníctvom flexibility trhu práce vytvárať nové pracovné príležitosti a tak dosiahnuť zníženie nezamestnanosti, ktorá na území NUTS II Západné Slovensko dosahuje priemerné hodnoty v Trenčianskom a Trnavskom kraji a nadpriemerné v Nitrianskom kraji.

Aktivity:

- ✚ uplatňovať aktivizačný a integrovaný prístup k podpore zamestnania všetkých skupín odkázaných na sociálny systém;
- ✚ rozvíjať efektívny systém poradenstva o povolaniach a zamestnaniach (poskytovať kvalitné informácie o voľných pracovných miestach a rekvalifikačných kurzoch, pomáhať pri hľadaní zamestnania);
- ✚ realizovať programy a projekt v rámci aktívnej politiky trhu práce (vzdelávanie a príprava pre trh práce, využitie informačných a komunikačných technológií v priebehu realizácie činností spojených s aktiváciou uchádzačov o zamestnanie, absolventská prax a pod.);
- ✚ podporovať spoluprácu vzdelávacích inštitúcií so zamestnávateľmi, podporovať vytváranie partnerstiev medzi verejnými službami zamestnanosti, obcami, zamestnávateľmi, v mimovládnych organizáciách a ostatnými zainteresovanými do problematiky aktivačných programov;
- ✚ podporovať programy celoživotného vzdelávania vedúce k lepšiemu uplatneniu na trhu práce;
- ✚ podporovať programy zamerané na samozamestnanie evidovaných nezamestnaných občanov (zameranie sa na konkrétne služby, pomoc s vypracovaním podnikateľského zámeru);
- ✚ organizovať burzy práce;
- ✚ organizovať internetový trh práce;
- ✚ zabezpečiť vývoj a naplnenie databáň nedostatkových služieb v mikroregiónoch a obciach s väzbou na námety pre začatie podnikania vrátane informácií o dostupných finančných zdrojoch;
- ✚ podporovať informačné poradenstvo;
- ✚ podporovať rozvoj poradenstva pre voľbu povolania, preventívne a kariérne poradenstvo na školách;
- ✚ zabezpečiť zvyšovanie konkurencieschopnosti verejných služieb zamestnanosti prostredníctvom investícií do vzdelávania zamestnancov ÚPSVR a modernizácie služieb;

Potenciálni koneční príjemcovia:

rekvalifikačné, vzdelávacie a poradenské inštitúcie, zamestnávatelia, orgány a subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

Cieľové skupiny:

uchádzači o zamestnanie, obyvatelia regiónu, študenti, zamestnávatelia

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority	Zdroj:
1.2 Podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie	1.2. 4 Podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom rozvoja sociálnych a zdravotníckych služieb s osobitným zreteľom na marginalizované komunity	
Názov ukazovateľa		
• Počet marginalizovaných obyvateľov		ŠÚ SR
• Počet zariadení sociálnych a zdravotníckych služieb		ŠÚ SR

Na území NUTS II Západné Slovensko rastie počet obyvateľov v sociálnej núdzi. Na území Nitrianskeho kraja, v jeho južnej a východnej časti, začína pás chudoby, ktorý pokračuje smerom na východ Slovenska. Najviac ohrozené skupiny obyvateľstva sociálnou exklúziou a chudobou sú ľudia s nízkymi príjmami a dlhodobo nezamestnaní, u ktorých spôsobuje riziko sociálneho vylúčenia ich nízka atraktívnosť pre zamestnávateľov, nedostatočná adaptabilita na meniace sa podmienky práce, nedostatočné vzdelanie a kvalifikácia atď. Špecifickým problémom je zamestnanosť a integrácia marginalizovanej rómskej komunity. Chudobou postihnuté skupiny sú zvýšenou mierou ohrozené rôznymi ochoreniami vyvolanými podvýživou a nesprávnou životosprávu, infekčnými ochoreniami a hygienickou absenciou základnej zdravotnej starostlivosti. Sociálne služby sú nedostatočne diferencované, pričom situácia je vylepšovaná zavádzaním efektívnej a metodicky progresívnej komunitnej sociálnej práce, resp. terénnej sociálnej práce. Tieto uprednostňujú poskytovanie sociálnych služieb v prirodzenom rodinnom a širšom sociálnom prostredí a služieb ambulantného charakteru pred sociálnymi službami pobytového charakteru. Cieľ špecifickej priority sa zameriava na zachovanie, obnovu a rozvoj schopnosti osôb a ich rodín viesť samostatný život, podporovať ich integráciu do spoločnosti a predchádzať ich sociálnemu vylúčeniu prostredníctvom sociálnych služieb, ako aj zlepšovať zdravotný stav populácie prostredníctvom zdravotníckych služieb.

Aktivity:

- 🚧 zvyšovať dostupnosť sociálnych a zdravotníckych služieb pre všetky ohrozené a marginalizované sociálne skupiny;
- 🚧 podporovať rozvoj sociálnych služieb;
- 🚧 podporovať zavádzanie nových typov a aktivít sociálnych služieb;
- 🚧 podporovať sociálne služby nízkoprahového charakteru;
- 🚧 podporovať aktivity členov ohrozených a marginalizovaných komunit;
- 🚧 podporovať vzdelávanie a zvyšovanie profesionality sociálnych a zdravotníckych služieb;
- 🚧 podporovať rozvoj terénnych sociálnych a zdravotníckych služieb;
- 🚧 podporovať rozširovanie osvetových služieb na zlepšenie zdravotného stavu populácie s dôrazom na marginalizovanú populáciu;

Potenciálni koneční príjemcovia:

subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, neštátne subjekty a orgány štátnej správy poskytujúce sociálne a zdravotné služby, vzdelávacie a poradenské inštitúcie, zamestnávateľia, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

Cieľové skupiny :

skupiny populácie ohrozené sociálnym vylúčením, sociálne vylúčení jednotlivci a skupiny

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
1.2 Podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie	1.2.5 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované komunity
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Počet marginalizovaných obyvateľov	ŠÚ SR
• Počet pracovných miest ponúknutých príslušníkom znevýhodnených skupín	ÚPSVAR
• Počet programov ponúknutých príslušníkom znevýhodnených skupín	ÚPSVAR

Cieľ špecifickej priority je zameraný na zabezpečenie rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a na podporu zvýšenia účinnosti aktívnej politiky trhu práce ako významného nástroja na dosiahnutie rozvoja trhu práce a tým dosiahnutia rýchlejšieho začlenenia – integrácie znevýhodnených skupín a dlhodobo nezamestnaných na trhu práce. Prostredníctvom komplexného súboru moderných služieb uľahčiť im reintegráciu na trh práce.

Aktivity:

- ✚ podporovať programy vzdelávania a prípravy pre trh práce – poskytovať nezamestnaným vzdelávanie a tým im napomáhať získať zamestnanie v súlade s potrebami trhu práce;
- ✚ podporovať programy rovnosti v prístupe ku kvalitnému vzdelávaniu s dôrazom na znevýhodnené skupiny na trhu práce;
- ✚ podporovať programy druhej šance – umožňujúcej ukončenie základnej resp. strednej školy, získanie odborných zručností formou absolventskej a zamestnaneckej praxe, s osobitným zreteľom na marginalizované komunity;
- ✚ poskytovať vzdelávanie a prípravu pod dohľadom a vedením v rámci normálnych pracovných podmienok a zaťaženíach;
- ✚ podporovať tvorbu nových pracovných príležitostí pre skupiny znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie;
- ✚ podporovať a implementovať metódy regionálnych poradensko-informačných centier (PIC) pre občanov so ZPS;
- ✚ podporovať poradenstvo týkajúce sa vstupujúcich na trh práce, najmä mladých ľudí pri prechode zo školy do zamestnania, poskytovať prípravu pre ľudí s potenciálom samozamestnania, za účelom stimulovať podnikanie a vytvárať pracovné miesta vlastným podnikaním;
- ✚ podporovať poskytovanie príspevku uchádzačovi o zamestnanie so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť;
- ✚ podporovať poskytovanie príspevku zamestnávateľovi na zamestnávanie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, poskytovanie príspevku uchádzačovi o zamestnanie na samostatnú zárobkovú činnosť;
- ✚ podporovať programy na vytváranie chránených dielní a chránených pracovísk pre uchádzačov o zamestnanie so zdravotným postihnutím;
- ✚ podporovať programy na elimináciu počtu žiakov predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém s osobitným zreteľom na žiakov z marginalizovaných komunit;

Potenciálni koneční príjemcovia:

rekvalifikačné, vzdelávacie a poradenské inštitúcie, zamestnávatelia, orgány a subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

Cieľové skupiny:

uchádzači o zamestnanie znevýhodnených skupín, uchádzači o zamestnanie, obyvatelia regiónu, študenti, zamestnávatelia

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>	
1.2 Podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie	1.2.6 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života a starostlivosti o malé deti	
Názov ukazovateľa		Zdroj:
<ul style="list-style-type: none"> Počet nezamestnaných rodinných príslušníkov majúcich v starostlivosti deti do 3 rokov života 		ÚPSVAR
<ul style="list-style-type: none"> Počet programov ponúknutým rodičom vracajúcich sa na trh práce 		ÚPSVAR

Zamestnanci s rodinnými povinnosťami musia čeliť viacerým bariéram nielen pri vstupe na trh práce, ale i pri udržaní si pracovného miesta. Z tohto pohľadu špecifická priorita zameraná na podpora zosúladenia rodinného a pracovného života a starostlivosti o malé deti má nezastupiteľnú úlohu. Jej cieľom je predchádzať k sociálnemu ohrozeniu resp. vylúčeniu z trhu práce tejto skupiny obyvateľstva.

Aktivity:

- podporovať programy na predchádzanie nezamestnanosti rodičov (žien a mužov) vracajúcich sa na trh práce;
- podporovať dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania a jej náležité aplikovanie v praxi, ako aj rešpektovanie princípov rovnosti príležitostí pri prijímaní do zamestnania;
- podporovať rozvoj a realizáciu školiacich programov podporujúcich opätovné začlenenie rodičov najmä žien do pracovného procesu posilnením vzdelávacích aktivít;
- podporovať programy zamerané na zvýšenie adaptability rodičov, najmä žien na nové požiadavky trhu práce - vrátane informačných a komunikačných technológií;
- podporovať programy na motiváciu zamestnávateľov vytvárať podmienky pre zamestnávanie rodičov z deťmi – prostredníctvom pro-rodinnej sociálnej podnikovej politiky, vrátane flexibilných foriem práce;
- podporovať programy na podporu služieb starostlivosti o deti zo strany zamestnávateľov, miest a obcí, mimovládnych organizácií, s cieľom uľahčiť rodičom návrat na trh práce (jasle, materské školy);
- podporovať programy zamerané na poradenstvo a aktivity motivujúce k ďalšiemu vzdelávaniu;
- podporovať rôzne sociálne služby starostlivosti o deti a domácnosť;
- podporovať kvalitné využívanie voľného času detí a mladistvých z rodín, ktorým hrozí - sociálne vylúčenie;

Potenciálni koneční príjemcovia:

rekvalifikačné, vzdelávacie a poradenské inštitúcie, zamestnávatelia, orgány a subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, zamestnávatelia

Cieľové skupiny:

uchádzači o zamestnanie, obyvatelia regiónu, zamestnávatelia, rodičia

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

2. Strategická priorita: **Infraštruktúra**

Nevyhnutným predpokladom pre lepšie využitie ľudských zdrojov a rozvoj aktivít ovplyvňujúcich úroveň technológií a procesov v priemysle, službách a v ďalších odvetviach hospodárstva, ktoré môžu realizovať iba mobilné, zručné a vzdelané pracovné sily, je rozvinutá infraštruktúra, ktorá má priamy dosah aj na hospodársky rozvoj územia napr. prílevom zahraničného kapitálu.

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>
2.1 Dopravná infraštruktúra	2.1.1. Modernizácia a rozvoj infraštruktúry cestnej dopravy
Názov ukazovateľa	zdroj
• Dĺžka vybudovaných diaľnic (km)	MDPT SR
• Dĺžka vybudovaných rýchlostných komunikácií (km)	MDPT SR
• Dĺžka vybudovaných/zmodernizovaných ciest I. triedy (km)	MDPT SR
• Dĺžka vybudovaných/zmodernizovaných ciest regionálnych a miestnych komunikácií (km)	MDPT SR
• Hustota ciest v km/km ²	MDPT SR

Podpora budovania a modernizácie dopravnej infraštruktúry nadregionálneho významu má priamy dosah na prílev zahraničného kapitálu a odstraňovanie disparít medzi jednotlivými regiónmi, ktoré spočívajú najmä v nerovnomernej dostupnosti a v kvalite dopravnej siete. Umožňuje zároveň trvalo udržateľnú mobilitu pracovných síl, a tým aj rozvoj územia NUTS II Západné Slovensko. Adekvátne úroveň vybavenosti územia vnútroštátnymi dopravnými koridorami, najmä rýchlostnými komunikáciami a diaľnicami vytvára základné predpoklady na začlenenie územia NUTS II Západné Slovensko do európskych dopravných sietí a znižovanie negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie. Cieľom špecifickej priority je zabezpečiť kvalitné cestné spojenie v rámci regiónu NUTS II Západné Slovensko s optimálnym prepojením na hlavné dopravné koridory SR a s väzbou na okolité štáty, komplexné dobudovanie diaľnic, najmä D 1, výstavba rýchlostných komunikácií, ako aj rekonštrukcia ciest II. a III. triedy, výstavba nových cestných úsekov, preložiek ciest, nadjazdov, mostov, križovatiek, obchvatov miest a obcí, ako aj ďalších zariadení na zvýšenie bezpečnosti všetkých účastníkov cestnej premávky.

Aktivity:

- ✚ podporiť komplexné dobudovanie diaľnic;
- ✚ podporiť výstavbu rýchlostných dráh, komunikácií;
- ✚ podporiť výstavbu resp. rekonštrukciu ciest I., II. a III. triedy a miestnych komunikácií;
- ✚ podporiť výstavbu obchvatov miest a obcí;
- ✚ podporiť výstavbu nadjazdov a mostov;
- ✚ podporiť preložky ciest, kapacitné a kvalitné zabezpečenie statickej dopravy miest a obcí;
- ✚ podporiť budovanie nemotorickej dopravy (pre bicykle, invalidné vozíky, chodcov);
- ✚ podporiť budovanie bezbariérových komunikácií a prístupov k objektom;
- ✚ podporiť rozšírenie resp. obnovenie mestskej hromadnej dopravy resp. jej prebudovanie na ekologicky menej škodlivú dopravu;
- ✚ obnoviť autobusové stanice, resp. zastávky;

Koneční potenciální příjemcovia:

Slovenská správa ciest, samosprávy krajov, miest a obcí, súkromné organizácie, podnikatelia v cestnej a autobusovej doprave

Cieľové skupiny:

podnikateľské subjekty, obyvatelia regiónu, účastníci cestnej premávky

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
2.1 Dopravná infraštruktúra	2.1.2. Modernizácia a rozvoj infraštruktúry železničnej dopravy
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Dĺžka železničnej siete (km)	MDPT SR
• Hustota železničnej siete (km/km ²)	MDPT SR
• Objem prepravy v t/r	MDPT SR
• Objem prekládky v t/rok	MDPT SR
• Preprava cestujúcich v osobách	MDPT SR

Modernizácia technológií železničných tratí umožňuje nielen zrýchlenie prepravy, mobility pracovných síl, ale najmä dosiahnutie dopravnej bezpečnosti. Napojenie železničnej trate do medzinárodnej siete TEN-T budovaním koridorov a modernizáciou multimodálnych tratí podľa dohôd AGC a AGTC je nevyhnutnou súčasťou rozvoja územia. Cieľom špecifickej priority je pomocou modernizácie (hlavných tratí, zlepšenie nevyhovujúceho technického stavu väčšiny železničných tratí a staníc, transformácia regionálnych tratí) a rozvoja infraštruktúry železničnej dopravy dosiahnuť efektívne využívanie kapacít existujúceho súboru tratí a dosiahnuť bezpečnosť prepravy cestujúcich.

Aktivity:

- dosiahnuť štandardy definované v dohodách AGC a AGTC;
- zvýšiť traťovú rýchlosť konvenčných železničných tratí do 160 km/hod s efektívnou prevádzkou;
- modernizovať peróny a poloperóny s možnosťou bezbariérového prístupu pre cestujúcich, zvýšiť bezpečnosť prevádzky;
- modernizovať technický stav tratí a železničných staníc;

Koneční potenciální příjemcovia:

Železnice Slovenskej republiky, samosprávy krajov, miest a obcí, súkromné organizácie, podnikatelia v železničnej doprave

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu a cestujúci železničnej prepravy

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, vlastné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
2.1 Dopravná infraštruktúra	2.1.3 Modernizácia a rozvoj infraštruktúry vodnej, leteckej a intermodálnej dopravy
Názov ukazovateľa	zdroj
• Dĺžka vodnej cesty (km)	MDPT SR
• Hustota vodnej cesty (km /km ²)	MDPT SR
• Objem prepravy v t/r	MDPT SR
• Objem prekládky v t/rok	MDPT SR
• Preprava cestujúcich v osobách	MDPT SR

Výhodná poloha NUTS II Západné Slovensko na transeurópskej magistrále umožňuje prepojenie územia so siedmimi podunajskými štátmi, ako aj prepojenie na integrované vodné cesty západnej Európy. Z tohto pohľadu je významné venovať zvláštnu pozornosť dvom prístavom regiónu - Komárnu a Štúrovu s vnútroregionálnym napojením na medzinárodnú Vážsku vodnú cestu, ktorá má zatiaľ vybudovanú len prvú etapu po Sereď. Vážska vodná cesta sa má stať súčasťou medzinárodného koridoru Balt-Odra-Dunaj, s kompletne vybudovanou infraštruktúrou.

Pre rozvoj a hospodársky rast územia regiónu NUTS II Západné Slovensko je významné zlepšovanie jeho dostupnosti aj prostredníctvom leteckej dopravy, ktorá bude nadobúdať na význame nielen v podnikateľskej sfére, ale aj v cestovnom ruchu.

Jedným zo základných predpokladov efektívnej výmeny tovarov je vytváranie logistických centier, ktoré vytvárajú základné články intermodálnej prepravy a komunikačnú kostru tovarov a informačných tokov. Vhodná poloha NUTS II Západné Slovensko umožňuje dobudovaním infraštruktúry tohto typu napojenie na európsku sieť.

Cieľom špecifickej priority je zabezpečenie modernizácie existujúcej infraštruktúry, zvýšenie využitia letísk, vodnej prepravy a zvýšenie bezpečnosti, ako aj zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie.

Aktivity:

- ✚ vybudovať bezpečnostný systém monitorovania vstupu a pohybu osôb v priestore letísk;
- ✚ modernizovať terminály pre cestujúcich, ako aj obslužné zariadenia;
- ✚ modernizovať techniku zabezpečujúcu bezpečnosť letísk;
- ✚ modernizovať a rozvíjať letiská pre športové účely a letiská pre agroslužby;
- ✚ budovať Vážsku vodnú cestu a jej dopravnú a prístavnú infraštruktúru;
- ✚ budovať medzinárodnú dunajskú dopravnú vodnú tepnu a jej infraštruktúru;
- ✚ budovať terminály intermodálnej dopravy a ich prepojenie s logistickými centrami nákladnej dopravy pre efektívne zabezpečenie logistických prepravných reťazcov;

Koneční potenciálni príjemcovia:

Slovenské aerolínie, vlastníci letísk, prepravcovia, Slovenská plavba dunajská

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu a pasažieri leteckej a vodnej dopravy, súkromné firmy,

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>
2.2 Technická infraštruktúra	2.2.1 Rekonštrukcia, modernizácia a dostavba energetickej siete
Názov ukazovateľa	Zdroj
<ul style="list-style-type: none"> Prvotné energetické zdroje a konečná spotreba palív, elektrickej energie a tepla (v TJ) 	MDPT SR
<ul style="list-style-type: none"> Výroba elektrickej energie (v mil. kWh) 	MDPT SR
<ul style="list-style-type: none"> Prvotné energetické zdroje a konečná spotreba palív, elektrickej energie a tepla (v TJ)/ obyvateľ 	MDPT SR
<ul style="list-style-type: none"> Výroba elektrickej energie (v mil. kWh/obyvateľ) 	MDPT SR
<ul style="list-style-type: none"> Spotreba čierneho uhlia, hnedého uhlia a koksu vo vybraných odvetviach hospodárstva (t) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Spotreba zemného plynu (1000m³) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Spotreba elektriny (MWh) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Spotreba tepla (GJ) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet alternatívnych druhov energie a ich výkon 	SE

Odstavením zdrojov energie v jadrovej elektrárni v Jaslovských Bohuniciach je potrebné pre Slovensko dobudovať bloky jadrovej elektrárne v Mochovciach a širšie využívať alternatívne zdroje energie.

Aktivity:

- podporovať dobudovanie jadrovej elektrárne Mochovce;
- podporovať budovanie a zavádzanie alternatívnych zdrojov energie (obnoviteľné zdroje, biomasa);
- podporovať projekty zamerané na šetrenie energie;
- podporovať výstavbu malých vodných elektrární;
- podporovať využívanie geotermálnej energie;
- podporovať rekonštrukciu existujúcich tepelných zariadení na rozvod tepla;
- budovať a modernizovať osvetlenie;

Koneční potenciálni príjemcovia:

slovenské elektrárne, samosprávy miest a obcí, súkromní podnikatelia

Cieľové skupiny:

obyvatelia miest a obcí regiónu,

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>
2.3 Sociálna infraštruktúra	2.3.1 Zvýšenie dostupnosti a kvality sociálnej infraštruktúry miest a obcí
Názov ukazovateľa	Zdroj
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených zariadení školskej infraštruktúry spĺňajúcich štandard minimálnej vybavenosti 	MVRR SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených zariadení sociálnej starostlivosti spĺňajúcich štandard minimálnej vybavenosti 	MVRR SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených zariadení zdravotnej starostlivosti spĺňajúcich štandard minimálnej vybavenosti 	MVRR SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet rekonštruovaných objektov slúžiacich na verejnoprospešné, kultúrne a osvetové účely 	MVRR SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených pamäťových a fondových inštitúcií na regionálnej a miestnej 	MVRR SR

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>
úrovni splňajúcich štandardy minimálnej vybavenosti	
• Počet obnovených obcí	MVRR SR
• Počet vypracovaných a aktualizovaných rozvojových dokumentov	MVRR SR
• Saldo zahraničného cestovného ruchu v mil. Sk	ŠÚ SR

Prostredníctvom budovania, rekonštrukcie, adaptácie a zhodnotenia fondov verejnej sociálnej infraštruktúry a dobudovania nevyhnutnej technickej infraštruktúry sa dosiahne revitalizácia a využitie rozhodujúceho rozvojového potenciálu, ako aj zachovanie a obnova kultúrneho dedičstva miest a obcí. Toto môže výrazne napomôcť zlepšeniu kultúrnych a environmentálnych hodnôt územia, využitiu zdrojov pre rast a konkurencieschopnosť regiónu NUTS II Západné Slovensko. Dobudovanie a modernizácia infraštruktúry primárneho, sekundárneho a terciárneho vzdelávania, infraštruktúry sociálnych vecí, zdravotnej starostlivosti, kultúry a ostatnej občianskej vybavenosti v mestách a vidieckych obciach skvalitní a zvýši kvalitu života obyvateľov v nich.

Aktivity:

- ✚ podporovať tvorbu územno-plánovacej dokumentácie miest a obcí, prípravu projektov regenerácie a revitalizácie miest a obcí alebo ich častí územia;
- ✚ podporovať vznik a fungovanie mikroregiónov a združení obcí;
- ✚ podporovať rekonštrukciu a výstavbu občianskych objektov a zariadení,
- ✚ podporiť dobudovanie resp. regenerácie technickej (najmä dopravnej) a environmentálnej infraštruktúry miest a obcí;
- ✚ podporovať budovanie resp. rekonštrukciu sociálnej infraštruktúry (infraštruktúry školstva, zdravotníctva, športu, kultúry a pod.);
- ✚ podporovať obnovu a rekonštrukciu pamiatkového fondu - ako nášho kultúrneho dedičstva (kaštiele, hrady, kúrie, technické pamiatky, sakrálne stavby atď.);
- ✚ podporovať projekty stabilizácie a sprístupnenia torzálnej architektúry hradov a iných významných kultúrno-historických objektov;
- ✚ podporovať tradície a folklórne skupiny;
- ✚ podporovať rozvoj novovznikajúcich kultúrnych, spoločenských a športových akcií;
- ✚ podporovať rozvoj a obnovu tradičných remesiel;
- ✚ podporovať akcie pre vytváranie alternatívnych pracovných príležitostí;
- ✚ podporovať vytváranie spoločenskej činnosti a aktivity spolkov na vidieku;
- ✚ podporovať organizovanie festivalov (folklórnych skupín, v prednese poézie a prózy, estrády, atď.);
- ✚ podporovať vznik a rozvoj regionálnych médií;
- ✚ podporovať rozvoj služieb a malého a stredného podnikania na vidieku;

Koneční potenciálni príjemcovia:

zamestnávateľia, orgány a subjekty regionálnej a miestnej štátnej správy a samosprávy, neziskové inštitúcie

Cieľové skupiny:

obyvatelia miest a obcí, súkromní podnikatelia, spoločenské spolky a organizácie

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>	
2.3 Sociálna infraštruktúra	2.3.2 Modernizácia a budovanie vzdelávacej infraštruktúry s dôrazom na znalostnú ekonomiku	
Názov ukazovateľa		Zdroj
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených zariadení vzdelávacej infraštruktúry spĺňajúcich štandardy minimálnej vybavenosti 		MŠ SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet študentov a žiakov, ktorí majú prospech z kvalitnejšej infraštruktúry vzdelávania 		MŠ SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet pripojených škôl na internet 		MŠ SR

Dobudovanie a modernizácia infraštruktúry vzdelávania a jej vybavenosť je nevyhnutnou podmienkou skvalitnenia vzdelávania, zlepšenia podmienok vzdelávacieho procesu na jednotlivých typoch a stupňoch vzdelávacích inštitúcií smerujúceho k znalostnej a informačnej spoločnosti. Na dosiahnutí tohto cieľa je postavená táto špecifická priorita, spolu s projektmi zameranými na vzdelávanie.

Aktivity:

- + dobudovať materiálno-technickej základňu škôl a školských zariadení v súlade európskymi štandardami;
- + podporovať rekonštrukciu a obnovu budov škôl, školských zariadení a objektov slúžiacich na účely vzdelávania a ich modernizáciu (zatepľovanie objektov, rekonštrukciu striech a fasád, výmenu okien a zastaraného technického vybavenia, vybudovanie bezbariérových prístupov a pod.);
- + znižovať energetickú náročnosť prevádzky budov (opravy a rekonštrukcie kotolní a pod.);
- + podporovať budovanie informačných technológií na stredných školách a ich zavádzanie do vyučovacieho procesu;
- + podporovať budovanie špecializovaných učební, jazykových učební, laboratórií... pomôckami, prístrojmi a inou technikou potrebnou pre kvalitný priebeh vyučovacieho procesu;
- + podporovať optimalizáciu siete stredných škôl realizovanú zlučovaním a združovaním stredných škôl na základe regionálnych špecifík,
- + podporovať modernizáciu vybavenia škôl pre skvalitnenie praktickej prípravy študentov a inováciu sústavy študijných a učebných odborov;
- + zapojiť zamestnávateľov, podniky a živnostníkov do tvorby programov odborného vzdelávania;

Koneční potenciálni prijímatelia:

školy, školské zariadenia, univerzity, vzdelávacie inštitúcie, samosprávy krajov, miest a obcí, centrá voľného času

Cieľové skupiny:

študenti, pedagogickí pracovníci, obyvatelia miest a obcí

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority	
2. 3 Sociálna infraštruktúra	2.3.3 Modernizácia a budovanie zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry s dôrazom na zvyšovanie kvality a efektívnosti ich služieb	
Názov ukazovateľa:		Zdroj:
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrekonštruovaných a plne zmodernizovaných národných špecializovaných zariadení zdravotnej starostlivosti 		MZ SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených zdravotníckych informačných systémov 		MZ SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených projektov e-Health aplikácií 		MZ SR

Na dosiahnutie dobrého zdravotného stavu obyvateľstva je nevyhnutné zavádzať liečby podľa medzinárodných protokolov a usmernení, vytvárať a implementovať národné štandardy v oblasti systému kvality a šíriť informácie o ich praktickej a konštruktívnej aplikácii v praxi. Dôležité je i zvyšovanie informatizácie zdravotníctva. Rozvoj kvality zdravotníckej a sociálnej starostlivosti závisí najmä od vybavenosti zdravotníckych zariadení moderným a dostatočným prístrojovým vybavením. V mnohých prípadoch, najmä u poskytovateľov špeciálnych služieb, potrebné prístrojové vybavenie chýba, prípadne chýbajú, drahé komponenty, ktorých absencia znefunkčňuje celé prístrojové zariadenia. Cieľom špecifickej priority je dosiahnuť čo najvyššiu úroveň zdravotníckej a sociálnej starostlivosti pre obyvateľov regiónu NUTS II Západné Slovensko.

Aktivity:

- podporovať výstavbu a rekonštrukciu zdravotníckych a sociálnych zariadení a iných objektov slúžiacich na účely, zdravotnej a sociálnej starostlivosti (zateplovanie objektov, rekonštrukcie striech a fasád, výmena okien a zastaraného technického vybavenia), a tým zvyšovať kvalitu poskytovaných zdravotníckych a sociálnych služieb;
- podporovať znižovanie energetickej náročnosti prevádzky budov (opravy a rekonštrukcie kotolní a pod);
- zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti všetkým obyvateľom;
- podporovať zvyšovanie štandardu zdravotníckych zariadení dobudovaním špičkovej zdravotníckej techniky, informačných systémov a technológie, zdokonaľovaním riadenia zdravotníckej techniky;
- prispôbovať siete zdravotníckych zariadení reálnym potrebám poskytovania potrebných služieb, s dôrazom na ambulantné zariadenia a preventívnu starostlivosť;
- podporovať orientáciu na preventívne zdravotníctvo s využitím kúpeľných daností kraja;
- zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľuďoch a dlhodobo chorých;
- zlepšiť kvalitu ošetrovateľskej starostlivosti, podporovať rozvoj zariadení a subjektov poskytujúcich ošetrovateľskú starostlivosť;
- zabezpečiť komplexnú holistickú starostlivosť ľuďom nevyliciteľne chorým;
- podporovať rozvoj nových foriem zdravotnej starostlivosti (jednodňová chirurgia, hospice, paliatívna starostlivosť, komunitná starostlivosť, zdravotnícka osveta);

Koneční potenciálni prijímatelia:

samosprávy miest a obcí, vlastníci alebo prevádzkovatelia zdravotníckych a sociálnych zariadení,

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority	
2.3 Sociálna infraštruktúra	2.3.4 Modernizácia a budovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry s dôrazom na zvyšovanie kvality a efektívnosti ich služieb	
Názov ukazovateľa:		Zdroj:
• Počet zrekonštruovaných a zmodernizovaných kultúrnych zariadení		MK SR
• Počet podporených kultúrnych informačných systémov		MK SR
• Počet podporených projektov kultúrnych projektov		MK SR
• Počet zrekonštruovaných a zmodernizovaných športových zariadení		MK SR
• Počet podporených projektov športových projektov		MK SR

Poznanie a zachovanie kultúrno – historického dedičstva vedie k posilneniu človeka k územnej identite, čo sa prejavuje v silnejúcom *genius loci*, ktorý vedie k rozmanitosti a rôznorodosti prejavov v území - k aktivite ľudí, k upevňovaniu humánnych vzťahov a väzieb s ostatnými ľuďmi, ako i schopnosti tvoriť. Cieľ špecifickej priority je zameraný na zachovanie kultúrneho dedičstva, ale najmä na využitie tohto potenciálu pre rozvoj územia, ako aj ďalší rozvoj kultúrnych a športových príležitostí, čím sa vytvárajú podmienky aj na zníženie odlivu mladých obyvateľov, najmä z vidieckych sídel.

Aktivity:

- ✚ podporovať výstavbu a rekonštrukciu kultúrnych, osvetových a športových zariadení iných objektov slúžiacim týmto účelom (zateplovanie objektov, rekonštrukcie striech a fasád, výmena okien a zastaraného technického vybavenia) a tým zvyšovať kvalitu ich služieb;
- ✚ podporovať znižovanie energetickej náročnosti prevádzky budov (opravy a rekonštrukcie kotolní a pod);
- ✚ podporovať rekonštrukciu a znovu oživenie kultúrnych domov vo vidieckych obciach;
- ✚ podporovať zriaďovanie a modernizáciu galérií, knižníc, osvetových stredísk a ďalších kultúrnych zariadení a podporovať informatizáciu týchto zariadení (napojenie na celoslovenské informačné systémy, digitalizácia a pod.) a sprístupniť záujemcom informácie, ktoré kultúrne zariadenia môžu poskytnúť (katalógy, zbierky, aktivity);
- ✚ podporovať činnosť širokého spektra kultúrnych, osvetových a športových aktivít detí, mládeže a dospelých v regióne i mimo región;
- ✚ podporovať rekonštrukciu a prípadnú modernizáciu budov a objektov historického, kultúrneho a národného významu (hrady, zámky, kaštiele, kúrie, ľudová architektúra, technické pamiatky) a reštaurovanie hnutelných kultúrnych pamiatok;
- ✚ podporovať projekty na zachovanie tradičnej kultúry a na úhradu škôd, spôsobených živelnou pohromou alebo mimoriadnou udalosťou;
- ✚ podporovať aktivity na obnovu a zachovanie kultúrneho dedičstva, ľudových tradícií ľudových remesiel - rozvoj kultúrnych aktivít (zvyky, tradície, výstavy, trhy, animácia, realizácia pútavejšieho výkladu zaujímavostí atď.);
- ✚ podporovať poskytovanie komplexných informácií o historickom vývoji a tradíciách regiónu zriaďovaním ľudových izieb, hospodárskych dvorov, remeselných izieb, pamätných izieb, miestnych alebo mikroregionálnych múzeí - upevňovanie génia loci u detí a mládeže;
- ✚ podávať návrhy na zaradenie pamiatok kultúrneho národného dedičstva do Zoznamu svetového kultúrneho prostredníctvom Ministerstva kultúry SR (§ 21 zákona NR SR 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu), dedičstva napr. Trenčiansky hrad, skalné osídlenie Brhlovce;

- ✚ podporovať vytváranie imidžu o regióne prostredníctvom rôznych druhov publikácií, www - stránok, šírenia dobrého mena kultúrными, spoločenskými, športovými podujatiami;
- ✚ podporovať prípravu a realizáciu komplexných programov zvyšovania úrovne a obnovy športovísk, relaxačných areálov;
- ✚ podporovať činnosť športových zväzov s dôrazom na deti a mládež;

Koneční potenciálni prijímatelia:

samosprávy miest a obcí, vlastníci alebo prevádzkovatelia kultúrnych, osvetových, športových zariadení

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu, návštevníci regiónu

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>
2.4 Environmentálna infraštruktúra a ochrana životného prostredia	2.4.1 Dobudovanie environmentálnej infraštruktúry SR podľa štandardov EÚ a zvýšenie efektívnosti environmentálnej zložky trvalo udržateľného rozvoja
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Emisie skleníkových a iných plynov (v ekvivalente CO ₂)	ŠÚ SR
• Produkcia komunálneho odpadu - merané v kg/osobu/rok	ŠÚ SR
• Zneškodnený komunálny odpad - merané v kg/osobu/rok	ŠÚ SR
• Počet obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu	ŠÚ SR
• Percento obyvateľov napojených na ČOV	ŠÚ SR
• Produkcia priemyselného odpadu na jednotku HDP v PKS	ŠÚ SR
• Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	ŠÚ SR
• Počet a vybavenie náučných chodníkov	S-CHKO, SAŽP
• Počet a vybavenosť infostredísk NATURA 2000	S-CHKO, SAŽP

Environmentálna infraštruktúra má úlohu chrániť a skvalitňovať životné prostredie ako pevný základ trvalo udržateľného spoločenského a hospodárskeho rozvoja. Zvýšením pokrytia územia environmentálnou infraštruktúrou sa nielen zlepšuje životné prostredie, ale i atraktívne prostredie pre investovanie, vytvoria sa lepšie životné podmienky pre obyvateľstvo. Ďalšou úlohou špecifickej priority je odstraňovanie environmentálnych záťaží v území. V oblasti ochrany prírody kľúčovou úlohou je zase dosiahnutie/zachovanie priaznivého stavu druhov a biotopov európskeho významu, ich monitoring a zabezpečenie starostlivosti o chránené územia, najmä NATURA 2000.

Aktivity:

- ✚ podporovať vybudovanie informačných, vzdelávacích a poradenských stredísk a ich programov zameraných na ochranu prírody a krajiny;
- ✚ podporovať uplatňovanie zvýšenej ochrany a racionálneho využívania prírodných zdrojov;
- ✚ podporovať budovanie enviromentálnej infraštruktúry v oblasti hospodárenia s vodou a odpadom (napr. spoločný systém spracovávania odpadových vôd – ČOV a komunálneho odpadu s dôrazom na separovaný zber odpadu, atď.) najmä v vidieckych obciach;
- ✚ podporovať recyklačné aktivity;

- ✚ podporovať odstraňovanie starých environmentálnych zát'azí v územiach regiónu;
- ✚ podpora revitalizačných projektov;
- ✚ výstavba, rekonštrukcia, dobudovanie skládok odpadov a zariadení na zhodnocovanie odpadov;
- ✚ vybudovať spoločné monitorovacie systémy s cieľom zabrániť environmentálnym škodám;
- ✚ podporovať rozvoj monitorovacieho systému povodňovej situácie na riekach, ktoré môžu byť zasiahnuté povodňovými vodami, podporovať spoločné opatrenia na tvorbu infraštruktúry na ochranu pred škodlivými záplavami;
- ✚ podporovať riešenie erózných problémov, ktoré sú navrhované v rámci pozemkových úprav a projektov miestneho územného systému ekologickej stability, prostredníctvom remízok, protierózných pásov a vetrolamov;
- ✚ podporovať tvorbu a implementáciu programov starostlivosti o chránené územia a o biotopy regionálneho, národného a Európskeho významu, ako aj programy záchrany chránených území, pripravovať vyhlásenia nových maloplošných chránených území;
- ✚ podporovať zriaďovanie, rekonštrukciu a dokončenie vybavenia náučných chodníkov zameraných na propagáciu prírodných hodnôt;
- ✚ podporovať zachovanie, rozširovanie a udržateľný rozvoj opatrení v oblasti ochrany prírody a životného prostredia, ako aj podporovať výskum existujúcich a potenciálnych spoločných chránených prírodných oblastí;
- ✚ podporovať aktivity na zvýšenie informovanosti miestnej populácie o životnom prostredí;
- ✚ podporovať environmentálne vzdelávacie a školiace aktivity (budovanie environmentálnych informačných a vzdelávacích stredísk a iných zariadení pre účely ochrany životného prostredia a pre verejnosť);

Koneční potenciálni príjemcovia:

odborné organizácie ochrany prírody, Slovenská inšpekcia životného prostredia, SAŽP, mimovládne organizácie, samosprávy

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>
2.4 Environmentálna infraštruktúra a ochrana životného prostredia	2.4.2 Ochrana, racionálne využívanie vôd a protipovodňová ochrana
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Objem znečistených vôd vypúšťaných do recipientu m ³ /r	ŠÚ SR
• Počet obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu	ŠÚ SR
• Percento obyvateľov napojených na ČOV	ŠÚ SR
• Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	ŠÚ SR
• Počet obcí so spracovanými protipovodňovými plánmi	MŽP SR, SVP
• Zabezpečovacie a záchranné práce pri povodniach	Hasičský a záchranný zbor

Územie NUTS II disponuje významnými zdrojmi kvalitnej vody (napr. v rámci Chránenej vodohospodárskej oblasti Žitného ostrova, ktorá je európskeho významu). Znečistenie vodných zdrojov je výsledkom nízkeho napojenia obyvateľstva na kanalizačné

siete a čistiarne odpadových vôd a nelegálnym vypúšťaním podnikov odpadových, resp. znečistených vôd do vodných recipientov, ako aj poľnohospodárskej činnosti (vysoký obsah dusičnanov). V súčasnosti útlm, resp. zodpovednejšie zaobchádzanie pri aplikácii hnojív má vo všeobecnosti mierne zlepšujúci sa trend v oblasti ochrany podzemných vôd. Potreba budovania verejných kanalizácií a ČOV a uplatňovanie vodného zákona v praxi je uplatňovaním zásad trvalo udržateľného rozvoja, rešpektujúcich starostlivosť o životné prostredie. Cieľom opatrenia je zabezpečiť zvýšenie napojenia obyvateľstva na kanalizačné siete a zariadenia na čistenie odpadových vôd, znížiť množstvo znečisťujúcich látok vo vypúšťaných odpadových vodách na limitovanú úroveň, zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody pri dodržaní zásad optimálneho využitia vodárenských zdrojov, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach a optimalizovať proces distribúcie vody od vodárenského zdroja až po spotrebiteľov, realizovať technické opatrenia na ochranu vodných zdrojov a zmierňovať nepriaznivé environmentálne a zdravotné vplyvy, ako aj ekonomický dopad následkov povodní.

Aktivity:

- ✚ budovať zariadenia na distribúciu pitnej vody a rozvoj vodárenských zariadení zameraných na dosahovanie optimálnej distribúcie pitnej vody;
- ✚ znižovať spotrebu pitnej vody na technické účely;
- ✚ budovať kanalizačné siete s ČOV a tým riešenie plošného znečistenia podzemných a povrchových vôd;
- ✚ rekonštruovať ČOV a kanalizácie a tým riešiť likvidáciu bodových zdrojov znečistenia;
- ✚ zvýšiť protipovodňovú ochranu ohrozených oblastí;
- ✚ podporiť technické vybavenie nekomerčných záchranných služieb na výkon operatívnych záchranných prác počas povodní;
- ✚ zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu vodných diel, splavnenie Váhu;
- ✚ zabezpečiť ochranu a efektívnejšie využívať geotermálne a minerálne vody;
- ✚ zvýšiť akcieschopnosť zasahujúcich základných zložiek IZS pri zabezpečovacích a záchranných prácach modernizáciou a doplnením ich materiálo-technického vybavenia;
- ✚ zabezpečiť bezproblémové zásobovanie obyvateľov pitnou vodou bez negatívnych dopadov na životné prostredie;
- ✚ zabezpečiť udržateľné využívanie vodných zdrojov, kvalitu povrchových a podzemných vôd pri dodržaní vodných ekosystémov;
- ✚ znižovať znečistenie odpadových vôd v mieste ich vzniku a využívať možnosti ich opätovného použitia;
- ✚ zabezpečiť v aglomeráciách od 2 000 do 10 000 ekvivalentných obyvateľov (EO), ktorí nemajú vybudovanú verejnú kanalizáciu a v aglomeráciách menších ako 2 000 EO, v ktorých je vybudovaná verejná kanalizácia bez priameho čistenia vypúšťanie komunálnych vôd do 31.12.2015 a v aglomeráciách nad 10 000 EO do 31.12.2010 podľa plánu verejných vodovodov a verejných kanalizácií.

Koneční potenciálni prijímatelia:

samosprávy miest a obcí, regionálne vodárenské spoločnosti, Slovenský vodohospodársky podnik, správcovia vodných tokov, rozpočtové organizácie

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority	Zdroj
2.4 Environmentálna infraštruktúra a ochrana životného prostredia	2.4.3 Ochrana ovzdušia a podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie	
Názov ukazovateľa		
• Emisie skleníkových plynov (v ekvivalente CO ₂)		ŠÚ SR
• Emisie základných znečisťujúcich látok (t/rok)		ŠÚ SR
• Emisie základných znečisťujúcich látok (t/rok/km ²)		ŠÚ SR
• Počty prekročení limitných hodnôt znečisťujúcich látok		ŠÚ SR, MŽP SR

Za účelom splnenia cieľa, zlepšiť kvalitu ovzdušia, je potrebné znížiť emisie látok znečisťujúcich ovzdušie (prchavými organickými zlúčeninami, rezistentnými organickými látkami, ťažkými kovmi, TZL PM 10) najmä v oblastiach veľkých podnikov, resp. v dopravne preťažených územiach, ako i zamerať sa vo väčšej miere na využívanie environmentálne priaznivých palív a energetických zdrojov a na výraznejšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie v súlade so záväzkami Kjótskeho protokolu.

Aktivity:

- rozšíriť a budovať plynofikáciu a alternatívne zdroje energie, zabezpečovať ochranu ovzdušia formou zavádzania technológií a technologických zariadení na zníženie emisií;
- podporovať využívanie obnoviteľných zdrojov energie;
- v mestách monitorovať imisie pre zníženie prašnosti okolo dopravných komunikácií (predovšetkým kropenie a čistenie komunikácií);
- podporovať opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia z programov na zlepšenie kvality ovzdušia;
- rekonštruovať spaľovne;
- zabezpečiť rozvoj hromadnej dopravy a budovať cyklistické trasy;
- zabezpečiť zateplovanie budov;
- rozšíriť a budovať plynofikáciu a alternatívnych energií, ochranu ovzdušia formou zavádzania technológií a technologických zariadení na zníženie emisií pomocou najmodernejšej techniky;
- podporovať opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia z programov na zlepšenie kvality ovzdušia a akčných plánov na zabezpečenie kvality ovzdušia;
- vypracovať surovinovú a energetickú politiku jednotlivých krajov NUTS II Západné Slovensko v súlade s požadovanými parametrami nakladania so surovinami a využívania obnoviteľných zdrojov energie Európskej únie;

Koneční potenciálni príjemcovia:

samosprávy miest a obcí, príspevkové a rozpočtové organizácie, podnikateľské subjekty

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu, ako aj obyvatelia okolitých regiónov

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority	Zdroj
2.4 Environmentálna infraštruktúra a ochrana životného prostredia	2.4.4 Zlepšenie situácie v odpadovom hospodárstve	
Názov ukazovateľa		
• Produkcia priemyselného odpadu na jednotku HDP v PKS		ŠÚ SR

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
• Produkcia odpadu v t na 1 obyvateľa	ŠÚ SR
• Množstvo komunálneho odpadu	ŠÚ SR
• Relatívne ukazovatele nakladania s komunálnym odpadom	ŠÚ SR

Pre zlepšenie situácie v odpadovom hospodárstve je potrebné klásť dôraz na zintenzívnenie separovaného zberu a zhodnocovanie odpadov, a tým minimalizovať tvorbu odpadov, zamerať sa na podporu technológií minimalizujúcich vznik odpadov vo výrobe.

Aktivity:

- ✚ podporovať budovanie zariadení na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov (v tom KO) okrem skládok odpadov;
- ✚ podporovať uzavretie a rekultiváciu skládok odpadov, ktorých prevádzka bola ukončená pred 1.7.2001;
- ✚ podporovať budovanie, rekonštrukciu spaľovní a zariadení na spaľovanie odpadov najmä zdravotníckych zariadení;
- ✚ podporovať vybudovanie regionálnej spaľovne odpadov s nadregionálnym významom;
- ✚ dobudovať zariadenia na zber separovaného odpadu a triediacich liniek;
- ✚ podporovať zavádzanie technológií šetriacich prírodné zdroje;
- ✚ podporovať zber separovaného komunálneho odpadu;
- ✚ podporovať vybudovanie regionálnych zariadení na triedenie odpadu;
- ✚ podporovať vybudovanie kompostární na odpad z domácností, verejnej zelene;
- ✚ podporovať budovanie zberných centier komunálneho odpadu;
- ✚ podporovať vybudovanie zariadení na zhodnocovanie dreveného odpadu do formy biomasy, spracovanie logistiky pre tieto zariadenia;
- ✚ podporovať budovanie a rekonštrukciu spaľovní a zariadení na spaľovanie odpadov najmä v zdravotníckych zariadeniach;
- ✚ podporovať budovanie zberných dvorov vyseparovaného komunálneho odpadu;

Koneční potenciálni príjemcovia:

samosprávy miest a obcí, príspevkové a rozpočtové organizácie, podnikateľské subjekty

Cieľové skupiny: obyvatelia regiónu

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
2.4 Environmentálna infraštruktúra a ochrana životného prostredia	2.4.5 Ochrana prírody
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Počet legislatívne vyhlásených území európskeho významu (ÚEV) a ostatných chránených území	SAŽP
• Počet vyhotovených programov starostlivosti o územia európskeho významu (ÚEV)	SAŽP
• Počet trvalých monitorovacích plôch pre zistenie priaznivého stavu druhov a biotopov európskeho významu	SAŽP
• Počet podnikateľských subjektov zapojených do agroenvironmentálnych štruktúr	SAŽP
• Počet vydaných edukačných materiálov pre verejnosť o územiach európskeho významu (ÚEV)	SAŽP

V oblasti ochrany prírody je kľúčovou úlohou realizácia smernice Rady Európy 92/43/EHS o ochrane biotopov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako [smernica o biotopoch](#) - Habitats Directive), to znamená zabezpečenie priaznivého stavu biotopov a druhov európskeho významu. Ďalšou významnou smernicou je smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako [smernica o vtákoch](#) - Birds Directive); ktorá je druhou legislatívnou časťou pre vytvorenie sústavy Natura. Tieto dve smernice predstavujú doposiaľ najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete. Na to je potrebné vyhlásiť sieť území európskeho významu (ÚEV), vyhotoviť pre ne programy starostlivosti, zabezpečiť účinnú spoluprácu s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov území európskeho významu (ÚEV) pri realizácii programov starostlivosti a zabezpečiť následný monitoring priaznivého stavu druhov a biotopov európskeho významu ako spätnú väzbu účinnosti realizovaných opatrení programov starostlivosti, ako aj podkladov pre vypracovanie správ (reporting) pre Európsku komisiu (EK).

Smernice kladú dôraz na to, aby výber území NATURA 2000 bol vykonávaný na základe vedeckých podkladov (komplexných údajov o rozšírení a stave populácií jednotlivých rastlinných a živočíšnych druhov, údajov o rozlohe a zachovalosti biotopov). Výsledná sústava by mala zahŕňať najhodnotnejšie územia bez ohľadu na vlastnícke vzťahy či ich súčasné hospodárske využívanie. NATURA 2000 má zabezpečiť priaznivý stav populáciám vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov, čo však vôbec nevyklučuje hospodárske aktivity v územiach, pokiaľ tento priaznivý stav nenarušujú.

Aktivity:

- ✚ podporovať legislatívne vyhlásenie navrhnutých území európskeho významu ;
- ✚ podporovať vyhotovenie programov starostlivosti o vyhlásené územia európskeho významu a ostatné chránené územia;
- ✚ podporovať realizáciu opatrení uvedených v programoch starostlivosti o územia európskeho významu a ostatné chránené územia;
- ✚ podporovať zapojenie vlastníkov a užívateľov do realizácie opatrení v zmysle schválených programov starostlivosti o územia európskeho významu;
- ✚ podporovať inventarizačné výskumy flóry a fauny v územiach európskeho významu;
- ✚ vyhlasovať a následne manažovať chránené vtáčie územia;
- ✚ podporovať monitoring priaznivého stavu populácií druhov európskeho významu a biotopov európskeho významu v zmysle platných metodík;
- ✚ podporovať výchovu a vzdelávanie verejnosti o otázkach ochrany prírody so zameraním na propagáciu hodnôt území európskeho významu;

Koneční potenciálni príjemcovia:

Odborné organizácie ochrany prírody, mimovládne organizácie, samosprávy

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority	
2.4 Environmentálna štruktúra a ochrana životného prostredia	2.4.6 Dobudovanie integrovaných pracovísk na elimináciu vplyvov mimoriadnych udalostí s dopadom na životné prostredie	
Názov ukazovateľa		Zdroj:
• Ekologické havárie na vodných tokoch i mimo nich		ŠÚ SR
• Ekologické havárie na pozemných komunikáciách i mimo nich		ŠÚ SR
• Technologické havárie vo výrobnej aj nevýrobnej sfére		ŠÚ SR
• Živelné pohromy s dopadom na životné prostredie		ŠÚ SR

Úlohou pracovísk integrovaného záchranného systému je v čo najkratšom čase eliminovať dopady rôznych ekologických havárií a mimoriadnych udalostí (ďalej len „nežiaduce udalosti“) a tým chrániť životné prostredie ako pevný základ trvalo udržateľného spoločenského a hospodárskeho rozvoja. Zvýšením akcieschopnosti jednotlivých základných zložiek integrovaného záchranného systému (IZS) v prípade vzniku nežiaducej udalosti, čo spravidla znamená zvýšenie environmentálnej záťaže, sa zefektívni zásah, čo bude znamenať zvýšenie bezpečnosti, a tým aj atraktívnosti prostredia pre investovanie a zabráni negatívnym dopadom na životné prostredie. Ďalšou úlohou špecifickej priority je odstraňovanie environmentálnej záťaže a následných škôd po výskyte týchto nežiadúcich udalostí. Pri súčasnom dynamickom rozvoji priemyslu a preprave produktov, ktoré vyplývajú zo strategickej polohy Slovenskej republiky z hľadiska tranzitu, je potrebné včas, rýchlo a adekvátne reagovať na vzniknuté nežiaduce udalosti s cieľom minimalizovať ich následky a výšku spôsobených škôd.

Aktivity:

- ✚ zabezpečiť včasnú lokalizáciu a likvidáciu nežiadúcich udalostí s dopadom na životné prostredie a s tým súvisiace znižovanie environmentálnej záťaže a výšky spôsobených škôd;
- ✚ včasne a kvalifikovane reagovať na vzniknuté nežiaduce udalosti;
- ✚ monitorovať a vyhodnocovať následky vzniknutých mimoriadnych udalostí;
- ✚ zvýšiť ochranu zasahujúcich základných zložiek IZS a obyvateľstva pred možnými následkami mimoriadnych udalostí;
- ✚ zefektívnenie zásahu je podmienené zvýšením akcieschopnosti zasahujúcich základných zložiek IZS, čo vyžaduje modernizáciu a doplnenie materiálno-technického vybavenia;
- ✚ zefektívniť, skvalitniť, zrýchliť prenos informácií o vzniku nežiadúcich udalostí, ich následkoch a potrebnej pomoci medzi základnými zložkami IZS, ostatnými zložkami IZS, organizáciami štátnej správy a samosprávy;
- ✚ včas vyrozumieť obyvateľstvo;
- ✚ včas evakuovať a záchraňovať obyvateľstvo, zvieratá a veci pri vzniku takýchto situácií;

Koneční potenciálni príjemcovia:

základné zložky integrovaného záchranného systému

Cieľové skupiny:

Obyvatelia regiónu, právnické osoby, mestá a obce

Doba realizácie: 2007 – 2013

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority	
2.5 Infraštruktúra nekomerčných záchranných služieb	2.5.1 Modernizácia a rekonštrukcia infraštruktúry nekomerčných záchranných služieb s dôrazom na zvyšovanie kvality a efektívnosti ich služieb	
Názov ukazovateľa		Zdroj
• Počet rekonštruovaných objektov nekomerčných záchranných služieb		MVRR SR
• Počet modernizovaných objektov nekomerčných záchranných služieb v rámci ich vybavenia		MVRR SR
• Výmera zrekonštruovaných priestorov v m ²		MVRR SR
• Počet podporených projektov		MVRR SR

Prostredníctvom rekonštrukcie, modernizácie a zhodnotenia infraštruktúry nekomerčných záchranných služieb sa dosiahne zlepšenie podmienok, ktoré slúžia ako základne pre vykonávanie a poskytovanie záchranných akcií. Takto sa pomôže zlepšeniu technického a prevádzkového stavu objektov, ako aj ich kvalitatívneho štandardu, čím sa zlepšia podmienky pre výkon činnosti preventívnych opatrení zameraných na predchádzanie vzniku rôznych mimoriadnych udalostí ako aj realizácii opatrení zameraných na elimináciu následkov takýchto mimoriadnych udalostí. Rekonštrukciou a modernizáciou infraštruktúry nekomerčných záchranných služieb sa zvýši kvalitu poskytovaných služieb, ako aj bezpečnosť a ochrana života a majetku obyvateľov v regióne. Taktiež bude takto znižovaný negatívny dopadom následkov mimoriadnych udalostí na životné prostredie a odstraňovanie environmentálnej záťaž.

Aktivity:

- ✚ podporovať tvorbu plánovacej dokumentácie rekonštrukcie a modernizácie objektov a zariadení nekomerčných záchranných služieb;
- ✚ podporovať prípravu projektov zameraných na rekonštrukciu a modernizáciu objektov a zariadení nekomerčných záchranných služieb;
- ✚ podporovať vznik a fungovanie nekomerčných záchranných služieb združených obcí;
- ✚ podporovať rekonštrukciu a modernizáciu technického vybavenia nekomerčných záchranných služieb;
- ✚ podporovať zvýšenie ochrany obyvateľstva pred možnými následkami mimoriadnych udalostí;
- ✚ podporovať skvalitnenie a zrýchlenie prenosu informácií o vzniku mimoriadnych udalostí medzi nekomerčnými záchrannými službami, samosprávou a orgánmi štátnej správy;

Koneční potenciálni príjemcovia:

samosprávy miest a obcí, príspevkové a rozpočtové organizácie, podnikateľské subjekty

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu

Financovanie:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, zdroje miest a obcí, súkromné zdroje

3. Strategická priorita: Výskum, vývoj, inovácie a ekonomický rozvoj

Zavádzania informačných technológií do hospodárskych procesov, lepšie zhodnocovanie poznatkov, podporovanie kreatívneho myslenia a komunikácie umožňujú rozvoj informačnej spoločnosti, a tým aj transformáciu ekonomiky na znalostnú spoločnosť. Rozvoj informačnej spoločnosti môže významne urýchliť reštrukturalizáciu priemyslu, rozvíjať, skvalitňovať a zefektívňovať výrobu a služby, ako aj zvyšovať životnú úroveň obyvateľstva NUTS II Západné Slovensko.

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
3.1 Podpora konkurencieschopnosti podnikov a služieb prostredníctvom inovácií	3.1.1 Rast konkurencieschopnosti výroby a služieb prostredníctvom technologických a procesných inovácií
Názov ukazovateľa	Zdroj
<ul style="list-style-type: none"> Podiel medium-high-tech a high-tech výskumu a vývoja (% z výdavkov na výskum a vývoj v priemysle) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Podiel podnikov čerpajúcich verejné zdroje na inovácie (% z celkového počtu podnikov vrátane neinovatívnych) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Malé a stredné podniky (MSP) realizujúce vlastné inovácie (% z celkového počtu MSP) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Výdavky na inovácie (% z obratu) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Počet EPO (Európska patentová organizácia) patentov na 1 mil. obyvateľov 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Výdavky podnikov na výskum a vývoj (% z HDP) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Počiatočný („seed“ a „start up“) rizikový kapitál (% z HDP) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Celkové investície do rizikového kapitálu (% z HDP) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Energetická náročnosť ekonomiky (hrubá domáca spotreba energie na HDP) 	ŠÚ SR
<ul style="list-style-type: none"> Podiel obnoviteľných zdrojov na celkovej energetickej dodávke v % 	ŠÚ SR

Rast konkurencieschopnosti výroby a služieb vyžaduje rozširovať výroby s vyšším podielom pridanej hodnoty, zvyšovať produktivitu, udržiavať a vytvárať nové pracovné miesta, čo kladie dôraz na kvalifikované, zručné, a kreatívne ľudské zdroje, špičkové technológie, dostupnú a kvalitnú infraštruktúru. Vytvára tlak na trvalé zvyšovanie inovatívnosti, čím priamo a výrazne ovplyvňuje výkonnosť a konkurencieschopnosť regiónu NUTS II Západné Slovensko v rámci SR a EÚ.

Aktivity:

- podporovať transfer nových inovatívnych technológií, strojov, prístrojov a zariadení do výrobných odvetví hospodárstva;
- podporovať rozvoj trvalo udržateľnej produkcie využívaním technológií s minimálnym dopadom na životné prostredie, vrátane podpory zavádzania environmentálnej legislatívy do praxe;
- podporovať investície zamerané na znižovanie a odstraňovanie negatívnych vplyvov výrobných odvetví na životné prostredie a kvalitu života;
- podporovať výstavbu, rozširovanie, rekonštrukcie budov alebo prevádzkových priestorov potrebných na zabezpečenie výroby, remeselníckej výroby alebo služieb priemyselnej povahy s využitím nových technológií;
- podporovať výrobcov využívajúcich nové technológie na spracovanie domácich surovín;

Koneční potenciálni príjemcovia:

podnikateľské subjekty

Cieľové skupiny:

podnikateľský sektor

Doba realizácie: 2007 – 2013

Typy financovania:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, obecné a mestské zdroje, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
3.1 Podpora konkurencieschopnosti podnikov a služieb prostredníctvom inovácií	3.1.2 Podpora spoločných služieb pre podnikateľov (inkubátorov, priemyselných parkov, klastrov, start-up centier, spin-off centier)
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Počet podnikateľov	ŠÚ SR
• Počet priemyselných parkov	ŠÚ SR
• Počet inkubátorov	ŠÚ SR
• Počet zamestnaných	ŠÚ SR
• Počet živnostníkov	ŠÚ SR
• Počet začínajúcich podnikateľov	Živnostenský úrad

Cieľom špecifickej priority je umožniť obciam a mestám rozvoj podnikania najmä v oblasti priemyslu a služieb a tým zvýšiť zamestnanosť, ako i kvalitu života prostredníctvom podpory spoločných služieb pre podnikateľov, zriadením nových podnikateľských plôch alebo revitalizáciou starých výrobných areálov alebo podporou začínajúcich malých a stredných podnikateľov za účelom presadenia sa na domácom i zahraničnom trhu v rámci priemyselných parkov, inkubátorov, klastrov a pod.

Aktivity:

- ✚ zabezpečiť vývoj nových výrobkov;
- ✚ podporovať budovanie značky a dobrého mena podniku, technologické poradenstvo, analýzu výrobných procesov a návrhy na optimalizáciu výroby;
- ✚ podporovať malé a stredné podnikanie vrátane živnostníkov;
- ✚ podporovať zvýšenie kapacít informačných a poradenských služieb pre malých a stredných podnikateľov, živnostníkov;
- ✚ podporovať rozvoj remesiel, hlavne vo vidieckych oblastiach;
- ✚ podporovať budovanie materiálno-technologických a skúšobných centier so zameraním na podporu zvýšenia kvality produkcie malých a stredných podnikov;
- ✚ podporovať aktivity zamerané na zvýšenie exportu;
- ✚ podporovať účasť podnikateľov na domácich i medzinárodných veľtrhoch;
- ✚ podporovať budovanie informačno-vzdelávacích centier pre manažmenty firiem;
- ✚ podporovať projekty budovania inkubátorov pre začínajúcich malých a stredných podnikateľov a na inovatívne podnikanie;
- ✚ podporovať budovanie zelených a hnedých priemyselných parkov, na ktorých bude sústredená priemyselná činnosť aspoň jedného podnikateľa;
- ✚ podporovať projekty začínajúcich podnikateľov,
- ✚ podporovať budovanie klastrov;
- ✚ podporovať účasť malých a stredných podnikateľov na výstavách v SR a v zahraničí;
- ✚ podporovať využívanie informačných a komunikačných technológií (IKT) a elektronického obchodu;
- ✚ podporovať projekty posilňujúce medzinárodnú deľbu práce;
- ✚ podporovať ochranu priemyselných práv a ochranných známok;

Koneční potenciální příjemcovia:

samosprávy miest a obcí, podnikateľské subjekty, organizácie podporujúce podnikanie (komory, zväzy, združenia a ďalšie)

Cieľové skupiny: obyvatelia regiónu, podnikateľský sektor

Doba realizácie: 2007 – 2013

Typy financovania:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, obecné a mestské zdroje, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>	
3.2 Informatizácia spoločnosti	3.2.1 Zvyšovanie konkurencieschopnosti ekonomiky a regiónov prostredníctvom rozvoja informačnej spoločnosti	
Názov ukazovateľa		Zdroj
• Počet širokopásmových liniek internetu na 100 obyvateľov		ŠÚSR
• Dostupnosť služieb verejnej správy pre občanov a podniky		ŠÚSR
• Percento zamestnancov verejnej správy využívajúcich počítač s prístupom na internet ako bežný prostriedok		ŠÚSR
• Percento občanov využívajúcich internet na komunikáciu s verejnými inštitúciami (obstaranie informácií)		ŠÚSR
• Výdavky na informačné a komunikačné technológie -IKT (% z HDP)		ŠÚSR
• Počet podporených pamäťových a fondových inštitúcií na národnej úrovni		MDPT SR

Okrem toho, že odvetvia súvisiace s informačnými technológiami tvoria samostatný high-tech priemyselný sektor, ich význam spočíva aj v schopnosti efektívne prenášať a zhodnocovať poznatky medzi jednotlivými odvetvami ekonomických činností, verejnou správou a občanom. Informatizácia spoločnosti je jedným z kľúčových faktorov, ktoré môžu veľmi výrazne stimulovať rozvoj a zvyšovanie efektívnosti služieb vo všetkých odvetviach ekonomických činností. Informatizácia a rozvoj informačnej spoločnosti môžu významne urýchliť reštrukturalizáciu priemyslu, rozvíjať, skvalitňovať a zefektívňovať výrobu a služby prostredníctvom zavádzania informačných technológií do hospodárskych procesov, vytvárať, uchovávať a lepšie zhodnocovať poznatky, podporovať kreativitu a komunikáciu, a tým stimulovať transformáciu ekonomiky na znalostnú spoločnosť. Aby informatizácia spoločnosti dostatočne účinne stimulovala sociálne a ekonomické procesy v ekonomike, zefektívnila využitie existujúcich a budúcich faktorov rozvoja a pozitívne ovplyvnila kvalitu života občanov, je nevyhnutné v programovom období 2007 - 2013 zlepšiť dostupnosť širokopásmového internetu na celom území SR, rozvíjať a trvalo skvalitňovať verejné služby občanom a podnikateľom prostredníctvom zavádzania IKT. V počiatočných fázach implementácie stratégie bude potrebné sústrediť pozornosť na realizáciu národných projektov vytvárajúcich podmienky pre naštartovanie a ďalší rozvoj informačnej spoločnosti. Národné projekty zamerané na zvyšovanie kvality verejných služieb prostredníctvom informatizácie verejnej správy, zvyšovanie dostupnosti širokopásmového internetu a tvorbu digitálneho obsahu, budú doplnené projektmi zameranými na generovanie dopytu po digitálnych službách prostredníctvom zvyšovania digitálnej gramotnosti, informačných zručností, ochranu súkromia a bezpečnosti. Popri budovaní kvalitnej infraštruktúry a digitalizácii verejných služieb je potrebné venovať špeciálnu pozornosť digitalizácii a sprístupneniu dát a poznatkov pamäťových a fondových inštitúcií, ktoré tvoria významný, v mnohých prípadoch kritický, prvok pre väčšinu znalostne orientovaných procesov v ekonomike.

Aktivity:

- 🚧 podporovať rozvoj oblastí e- Health, e-Learning, e-Business, e-Environment, e-Culture;

- ✚ skvalitňovať systémy získavania poznatkov;
- ✚ zlepšovať systémy ochrany poznatkov;
- ✚ zabezpečiť rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnovu ich národnej infraštruktúry - digitalizáciu poznatkov, umiestňovanie a sprístupňovanie digitálneho obsahu pamäťovými a fondovými inštitúciami cez internet;
- ✚ podporovať ďalšie spracovanie využitia dát a poznatkov pamäťových a fondových inštitúcií v praxi, vo výskume a tvorbe inovatívnych projektov, využitie poznatkov vo vyučovacom, vzdelávacom, plánovacom a rozhodovacom procese na školách, v úradoch a ďalších subjektoch a na verejnosti;
- ✚ podporovať elektronické služby pre verejnú správu;
- ✚ podporovať zavedenie materiálu – „Návrh cestovnej mapy zavádzania elektronických služieb“ (podpora tvorby obsahu služieb pre občana - pri najnižšom administratívnom zaťažení občana a dosiahnutí jeho najvyššej transparentnosti, zmena procesného fungovania verejnej správy, úprava legislatívy, prispôbenie procesov moderným informačným a komunikačným technológiám do praxe;
- ✚ vzdelávať pracovníkov verejnej správy v oblasti informačných a komunikačných technológií (IKT);
- ✚ podporovať široký prístup/dostupnosť k internetu;

Koneční potenciálni príjemcovia:

verejná správa, pamäťové a fondové inštitúcie, školy, univerzity, SAV, organizácie podporujúce podnikanie (komory, zväzy, združenia a ďalšie)

Cieľové skupiny:

obyvatelia regiónu, učitelia, študenti, podnikatelia

Doba realizácie: 2007 – 2013

Typy financovania:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, obecné a mestské zdroje, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>	
3.3 Výskum, vývoj a inovácie	3.3.1 Moderný a efektívny systém podpory výskumu a vývoja prispievajúci k zvyšovaniu konkurencieschopnosti ekonomiky SR a jej regiónov (podpora sietí pracovísk výskumu a vývoja s výstupmi na excelentnej úrovni ako pilierov rozvoja regiónu, v ktorom sa nachádzajú)	
Názov ukazovateľa	Zdroj	
• Verejné výdavky na výskum a vývoj (% z HDP)	ŠÚSR	
• Počet patentov EPO (Európska patentová organizácia) na 1 mil. obyvateľov	ŠÚSR	
• Počet patentov USPTO (United States Patent and Trademark Office) na 1 mil. obyvateľov	ŠÚSR	
• Počet licencií a certifikátov	ŠÚSR	
• Získané zdroje z medzinárodných programov vedecko-technickej spolupráce v mil. EUR	ŠÚSR	
• Počet publikácií v karentovaných časopisoch (celkovo alebo v členení podľa jednotlivých vedných oblastí)	MŠ SR	
• Relatívny citačný index vedných oblastí	MŠ SR	
• Počet novovzniknutých spin-off malých podnikov, ktorých zakladateľmi sú výskumníci	MŠ SR	
• Počet excelentných pracovísk	ŠÚ SR	

Zvyšovanie inovatívnosti v podnikovej sfére nie je možné bez kvalitnej vedecko-výskumnej základne, kvalitných poznatkov, kompetentných, flexibilných a kreatívnych vedcov a špičkovej fyzickej infraštruktúry. Iba za takýchto podmienok je možné reagovať na svetové trendy, požiadavky podnikovej sféry a požiadavky spoločnosti na nové technológie a

postupy. Vedecko-výskumná základňa musí byť prepojená s podnikateľským sektorom tak, aby sa zabezpečil efektívny prenos vedeckých poznatkov do reálnych procesov v hospodárstve hlavne v globálnych a regionálnych klastroch odvetví priemyselnej výroby a služieb. Príspevky do vedy a výskumu budú smerovať do podpory takých procesov, ktoré budú rozvíjať spoluprácu, transfer poznatkov, a tým podporovať vytváranie odvetvových a regionálnych klastrov, schopných konkurovať na globálnom a domácom trhu.

Aktivity:

- ✚ podporovať modernizáciu technického vybavenia organizácií výskumu a vývoja;
- ✚ podporovať budovanie špičkových laboratórií, pracovísk v perspektívnych oblastiach výskumu a centier excelentnosti;
- ✚ podporovať budovanie a modernizáciu podpornej infraštruktúry výskumu a vývoja najmä v oblasti informačných technológií – budovanie počítačových sietí, vysokorychlostných informačných sietí medzi pracoviskami vývoja a výskumu;
- ✚ podporovať vedecko-výskumnú základňu vysokých škôl a ich prepojenie s podnikateľským sektorom;
- ✚ podporovať vedeckých a výskumných pracovníkov;
- ✚ podporovať výskum výroby produktov s vyššou pridanou hodnotou na báze domácich surovín, medziproduktov a odpadov;
- ✚ podporovať zabezpečenie prístrojov a zariadení na podporu aplikovaného výskumu a meracích prístrojov v zmysle potrieb priemyselnej ekológie;
- ✚ budovať a dopĺňať fondy vedeckých, technických knižníc, zabezpečiť prístup k odborným technickým a obchodným databázam prostredníctvom Internetu;
- ✚ podporovať štúdie realizovateľnosti pre oblasť výskumu a vývoja;

Koneční potenciálni príjemcovia:

samosprávy miest a obcí, podnikateľské subjekty, organizácie podporujúce podnikanie (komory, zväzy, združenia a ďalšie), výskumné a vývojové inštitúcie, vysoké školy

Cieľové skupiny:

podnikatelia, živnostníci, súkromný sektor

Doba realizácie: 2007 – 2013

Typy financovania:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, obecné a mestské zdroje, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
3.4 Znalostná ekonomika	3.4.1 Reštrukturalizácia a modernizácia poľnohospodárstva a priemyslu, podpora rozvoja nových podnikov s cieľom zvýšenia ekonomického rozvoja a využitia zdrojov územia
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Zamestnanosť v poľnohospodárstve	ŠÚ SR
• Tržby z rastlinnej a živočíšnej výroby	ŠÚ SR
• Stavby hospodárskych zvierat	ŠÚ SR
• Úžitkovosť hospodárskych zvierat	ŠÚ SR
• Predaj živočíšnych výrobkov	ŠÚ SR
• Osevné plochy	ŠÚ SR
• Hektárové úrody	ŠÚ SR
• Predaj rastlinných výrobkov	ŠÚ SR
• Výmera pôdy na obyvateľa	ŠÚ SR
• Plocha lesnej pôdy	ŠÚ SR
• Ťažba dreva	ŠÚ SR

• Kmeňové stavy zveri	ŠÚ SR
• Počet podnikov	ŠÚ SR
• Zahraničné investície	ŠÚ SR
• Priemerný evidenčný počet zamestnancov	ŠÚ SR
• Pridaná hodnota	ŠÚ SR
• Zamestnanosť	ŠÚ SR

Významnou súčasťou trvalo udržateľného rozvoja vidieka je rozvoj primárneho sektoru (poľnohospodárstva, lesníctva a rybníctva), ako jednej z prvotných podmienok udržania osídlenia na vidieku. Diverzifikácia poľnohospodárskych činností je kľúčovým momentom pre zlepšenie sociálnych podmienok obyvateľov, ich stabilizácie na vidieku, rozvoj ďalších aktivít, a tým aj zabezpečenie skvalitnenia životných podmienok obyvateľstva na vidieku.

Špecifická priorita je zameraná na reštrukturalizáciu poľnohospodárskej výroby s cieľom zvýšenia produktivity práce a konkurencieschopnosti na domácich a zahraničných trhoch, pri zachovaní, resp. zlepšení dopadov na životné prostredie. Opatrenia v oblasti lesného a vodného hospodárstva prispievajú k rozvoju ekonomického a sociálneho potenciálu vidieka.

V súčasnom období priemyselná výroba NUTS II Západné Slovensko zaznamenáva rast najmä vo výrobe motorových vozidiel. Automobilový priemysel zastáva dominantné postavenie v štruktúre priemyselnej výroby a jeho pozícia sa upevňuje výstavbou nových závodov, prepojených s automobilovou výrobou. V štruktúre priemyslu významné miesta majú i tzv. tradičné odvetvia priemyselnej výroby charakteristické vysokým podielom materiálovo a energeticky náročných výrob a nízkym podielom high-tech výrobkov na exporte. Cieľom tejto priority je aj reštrukturalizácia a modernizácia takýchto odvetví, a tým aj zlepšovanie ich konkurencieschopnosti v rámci hospodárstva a jednotného trhu EÚ. Ich adaptácia na nové podmienky sa bude orientovať najmä na zníženie energetickej a surovínovej náročnosti, zvýšenie podielu tvorby pridanej hodnoty, zvýšenie kvality riadenia a mobilizáciu priamych investícií. Priorita je zameraná i na riešenie rozvoja perspektívnych podnikateľských subjektov a zvýšenie ich konkurencieschopnosti na trhu, ako i na tvorbu nových pracovných miest.

Aktivity:

- 🚧 podporovať konkurencieschopnosť poľnohospodárskych výrobkov na domácom a zahraničnom trhu;
- 🚧 podporovať zvýšenie produktivity práce a pridanej hodnoty v poľnohospodárstve;
- 🚧 podporovať všestranný rozvoj intenzívneho poľnohospodárstva a lesníctva, ochranu a zveľaďovanie lesov na princípe trvalo udržateľného obhospodarovania;
- 🚧 podporovať reštrukturalizáciu podnikateľských foriem na pôde smerom k posilňovaniu kompetencií reálnych vlastníkov;
- 🚧 podporovať investície do poľnohospodárskych podnikov - investície do chovateľských zariadení a technológií všetkých druhov hospodárskych zvierat;
- 🚧 podporovať súkromne hospodáriacich roľníkov;
- 🚧 podporovať investície spojené s nákupom a obnovou strojového parku rastlinnej výroby a živočíšnej výroby;
- 🚧 podporovať usporiadanie vlastníctva, prípadne užívacích práv k pozemkom v lesnom hospodárstve;
- 🚧 podporovať posilnenie ekonomickej, ekologickej a sociálnej funkcie lesa v nadväznosti na pripravovaný Národný lesnícky program;
- 🚧 podporovať vybavenosť lesnými strojmi a zariadeniami a výstavbu, údržbu lesných ciest a chodníkov;

- ✚ podporovať zalesňovanie pozemkov nevhodných na poľnohospodársku výrobu;
- ✚ podporovať regionálne združenia vlastníkov neštátnych lesov;
- ✚ doriešiť vlastnícke vzťahy k pôde, znížiť počet parciel a zvýšiť ich priemernú výmeru;
- ✚ podporovať modernizáciu a rekonštrukciu existujúcich rybníkov a výrobných zariadení, ako i technológií na spracovanie a chov rýb;
- ✚ podporovať skvalitnenie monitoringu kvality chovu rýb a spracovaných produktov z nich;
- ✚ podporovať reštrukturalizáciu výrobných spojení so znižovaním surovinovej, energetickej, ekologickej a dovoznej náročnosti;
- ✚ podporovať rozvoj tradičných odvetví priemyslu;
- ✚ podporovať podnikanie, inovácie, znalosti a výskum;
- ✚ podporovať a rozvíjať inovačné prostredie predovšetkým v oblasti vývoja a výskumu, transferu technológií, inovatívnych výrobkov a postupov;
- ✚ podporovať budovanie priemyselných parkov a zón s dôrazom na využitie existujúcich a nevyužívaných prevádzok;
- ✚ podporovať skúšobníctvo v celoživotnom cykle produktov;
- ✚ podporovať podnikateľské subjekty pri zavádzaní medzinárodných noriem a integrovaných systémov riadenia kvality;
- ✚ podporovať podnikateľské subjekty v rámci zvyšovania konkurencieschopnosti pri zavádzaní metód riadenia kvality, získavania certifikátov, akreditácií;
- ✚ podporovať ochranu patentov, priemyselných vzorov, ochranných známok, podporovať využívanie patentov;
- ✚ podporovať opatrenia na podporu slovenských výrobkov na domácom trhu;
- ✚ podporovať domácich subdodávateľov v snahe o dosahovanie zahraničnej kvality a tým znižovanie dovozu;
- ✚ podporovať vytvorenie agro-priemyselného komplexu v priemyselno-poľnohospodárskych územiach;

Koneční potenciálni príjemcovia:

subjekty podnikajúce v poľnohospodárstve a poľnohospodárskych službách, súkromne hospodáriaci roľníci, združenia a podniky lesníckych služieb, Lesy SR, urbárske spoločnosti, súkromní vlastníci lesa, nájomcovia lesov a ich združenia, obce, podnikatelia v oblasti chovu a spracovania rýb, subjekty podnikajúce v priemysle, samosprávy miest a obcí, podnikateľské subjekty, organizácie podporujúce podnikanie (komory, zväzy, združenia a ďalšie)

Cieľové skupiny:

fyzické a právnické osoby podnikajúce v pôsobiaci v oblasti poradenstva, podnikatelia v oblasti chovu a spracovania rýb;

fyzické a právnické osoby podnikajúce v pôsobiaci v oblasti priemyslu, poradenstva....

Doba realizácie: 2007 – 2013

Typy financovania:

štátny rozpočet, fondy EÚ, úvery, súkromné zdroje

<i>Špecifická priorita</i>	<i>Cieľ špecifickej priority</i>
3.4 Znalostná ekonomika	3.4.2 Podpora multifunkčného poľnohospodárstva/multifunkčnej ekonomiky a integrovaný rozvoj vidieka
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Počet zapojených obyvateľov	ŠÚ SR
• Počet zapojených obcí do 5000 obyv.	ŠÚ SR

• Počet zapojených obcí nad 5000 obyv.	ŠÚ SR
• Počet pripravených stratégií integrovaného rozvoja	Úrad NRSK/ Úrad TTSK /Úrad TNSK
• Počet podnikateľských subjektov v území	ŠÚ SR/ OR SR
• Počet vytvorených pracovných miest	ŠÚ SR
• Počet udržaných pracovných miest	ŠÚ SR/ prijímatelia / Úrady samosprávnych krajov
• Príjem domácností v území	ŠÚ SR
• Počet implementovaných stratégií integrovaného rozvoja	Úrad NRSK/ Úrad TTSK /Úrad TNSK
• Počet realizovaných projektov v území	Úrad NRSK/ Úrad TTSK /Úrad TNSK

Operačná priorita rieši dôležité predpoklady budovania znalostnej ekonomiky: je zameraná na budovanie kapacít stakeholderov (kľúčových, zainteresovaných) vo vidieckych územiach, budovanie a rozvoj miestnych a mikroregionálnych partnerstiev a tvorbu integrovaných plánov rozvoja s prístupom "zdola nahor". Práve absencia miestnych partnerstiev a integrovaných plánov rozvoja, založených na konsenze stakeholderov tvoriacich partnerstvo, je hlavnou prekážkou budovania multifunkčnej ekonomiky na vidieku.

Multifunkčná ekonomika na vidieku bude prirodzene vychádzať z poľnohospodárstva, zahŕňa však širšiu paletu činností (cestovný ruch, kultúra, prírodné dedičstvo, rozvoj ľudských zdrojov, rozvoj malých podnikov využívajúcich miestne zdroje - ekonomické, kultúrne, sociálne, prírodné, atď.).

V rámci tejto operačnej priority budú podporované aktivity vedúce k integrovanému chápaniu a rozvoju území, zamerané na tvorbu medzisektorových partnerstiev. V zmysle Plánu rozvoja vidieka na roky 2007-2013 žije v tomto regióne až 44,7 % obyvateľov vo vidieckych regiónoch, preto je operačná priorita venovaná mikroregiónom s počtom obyvateľov 5 000 – 150 000 (v zmysle plánu rozvoja vidieka) na území NUTS II Západné Slovensko. Hlavnými produktmi tejto operačnej priority budú:

- mikroregionálne partnerstvá/miestne akčné skupiny podporujúce diverzifikáciu na vidieku;
- vytvorené stratégie miestneho rozvoja na zlepšenie konkurencieschopnosti územia, stavu životného prostredia a krajiny a na zvýšenie kvality života na vidieku (v zmysle Nariadenia EC 1698/95 o EAGGF)
- realizované stratégie tvorené hore uvedeným spôsobom.

Aktivity:

- 🚧 podporovať budovanie partnerstiev/miestnych akčných skupín na miestnej a mikroregionálnej úrovni;
- 🚧 budovať kapacity miestnych partnerstiev;
- 🚧 zabezpečiť tvorbu rozvojových plánov obcí/mikroregiónov s kritériom zapojenia samosprávy, neziskového sektora a podnikateľov v zmysle zásad programu LEADER;
- 🚧 implementovať stratégie miestneho integrovaného rozvoja, ktoré boli preukázateľne tvorené partnerskou spoluprácou miestnych zainteresovaných;
- 🚧 aktivizovať činnosť miestnych akčných skupín;

Koneční potenciálni príjemcovia:

- vidiecke mikroregióny s počtom obyvateľov 5 000 – 150 000 obyvateľov, medzisektorové partnerstvá v geograficky vymedzených územiach (obce/mikroregióny podľa horeuvedených kritérií), mimovládne organizácie

Cieľové skupiny:

obyvateľstvo na vidieku

Doba realizácie: 2007 – 2013

Typy financovania:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, obecné a mestské zdroje, súkromné zdroje

Špecifická priorita	Cieľ špecifickej priority
3.4 Znalostná ekonomika	3.4.3 Podpora cestovného ruchu ako významného faktora rozvoja územia
Názov ukazovateľa	Zdroj
• Počet ubytovacích zariadení	ŠÚ SR
• Počet lôžok	ŠÚ SR
• Počet domácich návštevníkov	ŠÚ SR
• Počet zahraničných návštevníkov	ŠÚ SR
• Počet prenocovaní	ŠÚ SR
• Tržby za ubytovanie	ŠÚ SR

Jednou z oblastí rozvoja podnikateľského prostredia je cestovný ruch. Predpokladá využitie potenciálu krajiny na rozvoj regiónov NUTS II Západné Slovensko obnovou a dobudovaním infraštruktúry cestovného ruchu, ako i zlepšením služieb pre turistov. Hlavným cieľom rozvoja je zvýšiť štandard poskytovaných služieb zlepšením všeobecného stavu lokalít z hľadiska technickej infraštruktúry.

Aktivity:

- ✚ podporovať podnikanie v cestovnom ruchu a vytvárať nové pracovné príležitosti;
- ✚ podporovať budovanie infraštruktúry cestovného ruchu (ubytovacie, športovo-rekreačné služby, kúpaliská, vidiecka turistika);
- ✚ podporovať využitie prírodných daností územia pre rozvoj cestovného ruchu (minerálne a termálne vody), s dôrazom na kúpeľníctvo;
- ✚ podporovať skvalitňovanie služieb v cestovnom ruchu;
- ✚ podporovať rozvoj agroturizmu a vidieckeho cestovného ruchu;
- ✚ vzdelávať a pripravovať pracovníkov v cestovnom ruchu s dôrazom na jazykové vzdelávanie;
- ✚ podporovať údržbu a obnovu kultúrnych pamiatok a historických objektov a ich využitie v cestovnom ruchu;
- ✚ zachovávať a rozvíjať ľudových tradícií (folklórny tanec, hudba a spev, ľudové remeslá, ľudový odev a doplnky, pôvodné bývanie a hospodárenie) a ich maximálne využitie cestovnom ruchu a agroturistike;
- ✚ využívať tradície regiónu pri zriaďovaní ľudových izieb, hospodárskych dvorov, remeselných izieb, pamätných izieb, miestnych alebo mikroregionálnych múzeí v cestovnom ruchu a agroturistike;
- ✚ budovať rôzne formy turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi, priemerných aj náročných klientov s využitím kultúrno – historického, folklórneho aj prírodného bohatstva regiónov NUTS II Západné Slovensko;
- ✚ podporovať aktivity zamerané na sprístupnenie historických pamiatok a tradícií pre klientov zariadení cestovného ruchu;
- ✚ podporovať rozvoj cezhraničného cestovného ruchu;
- ✚ podporovať propagáciu a prezentáciu regiónu a subjektov cestovného ruchu – marketing; tvorba informačných systémov;
- ✚ vzdelávať a pripravovať pracovníkov v cestovnom ruchu;
- ✚ podporovať vytváranie špecifických a nových produktov cestovného ruchu a komplexných balíkov služieb cestovného ruchu (konferenčná, kongresová a bussines turistika, spoločenská a obchodná turistika - divadlá, koncerty, multikiná, nákupy...);
- ✚ podporovať tvorbu ucelenej ponuky produktov pre rozvoj cestovného ruchu s využitím prírodných daností územia (vodné plochy a toky) s dôrazom na vodnú turistiku – rekreačné plavby, pririečnu turistiku;
- ✚ budovať a obnovovať cykloturistické trasy (sieťovanie, značenie, obslužnosť...)
- ✚ podporovať dobudovania existujúcich a vytvárať nové turisticko-informačné kancelárie;

Koneční potenciální příjemcovia:

samosprávy miest a obcí, podnikateľské subjekty, organizácie podporujúce podnikanie (komory, zväzy, združenia a ďalšie)

Cieľové skupiny:

turisti, návštevníci

Doba realizácie: 2007 – 2013

Typy financovania:

štátny rozpočet, zdroje EÚ, úvery, súkromné zdroje

4 FINANČNÝ PLÁN

Európska komisia prijala 4. augusta 2006 rozhodnutie stanovujúce zoznam oprávnených regiónov, ako aj ročný rozpis finančných prostriedkov pre jednotlivé členské štáty a jednotlivé ciele kohéznej politiky. Predpoklad ročných finančných alokácií z Európskeho Fondu regionálneho rozvoja (ERDF) v miliónoch EUR v bežných cenách roku 2004 dokumentuje tab. 53.

Tabuľka 53 - Ročné finančné alokácie ERDF v miliónoch EUR v bežných cenách roku 2004

Rok	Štrukturálne fondy (ERDF)	Kohézny fond (KF)	Celkom
2007	218,05	-	218,05
2008	208,37	-	208,37
2009	197,10	-	197,10
2010	179,33	-	179,33
2011	188,57	-	188,57
2012	203,31	-	203,31
2013	250,27	-	250,27
Spolu 2007 - 2013	1 445,00	-	1 445,00

Zdroj: MVRR SR, 2006

K regiónom NUTS II, ktoré sú oprávnené na financovanie zo štrukturálnych fondov v rámci cieľa Konvergencia v období 1.1.2007 – 31.12.2013, v prípade Slovenska zaradujeme aj o región SK02 Západné Slovensko (ďalšie sú SK03 Stredné Slovensko a SK04 Východné Slovensko).

Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko na roky 2007 – 2013 bude financovaný z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj. V nadväznosti na rozdelenie finančných prostriedkov na jednotlivé regióny NUTS III, ktoré sú oprávnené čerpať finančné prostriedky v rámci cieľa Konvergencia (podľa usmernenia MF SR) pre Trnavský, Trenčiansky a Nitriansky samosprávny kraj boli alokované finančné prostriedky v celkovej výške 534,65 mil. EUR, čo predstavuje 37% podiel v rámci SR (tab. 54).

Tabuľka 54 Indikatívne alokácie finančných prostriedkov na jednotlivé regióny NUTS III

Región NUTS III	% podiel na celkovej alokácii na ROP		Alokovaný objem fin. prostriedkov ERDF v mil. EUR
	NUTS II	NUTS III	
Trnavský samosprávny kraj	37%	10%	144,50
Trenčiansky samosprávny kraj		12%	173,40
Nitriansky samosprávny kraj		15%	216,75
Banskobystrický samosprávny kraj	29%	14%	202,30
Žilinský samosprávny kraj		15%	216,75
Košický samosprávny kraj	34%	15%	216,75
Prešovský samosprávny kraj		19%	274,55
Spolu SR	100%	100%	1 445,00

Zdroj: MVRR SR, 2006

Na určenie alokácie bola použitá metodika odrážajúca počet obyvateľov a výšku hrubého domáceho produktu oprávnených regiónov.

V pridelovaní finančných prostriedkov sa bude uplatňovať regionálny princíp s cieľom znižovanie regionálnych disparít v regiónoch v konkrétnych, špecifických oblastiach. V úsilí podporovať činnosti v takýchto oblastiach sa pre nasledujúce programové obdobie 2007 – 2013 navrhuje, aby bol príspevok Spoločenstva vyšší práve pre zaostávajúce regióny SR vo vytypovaných oblastiach. Definovanie sumy finančných prostriedkov pre každú prioritnú os na úrovni regiónov bude mať predpokladaný následok zvýšenia účinnosti pomoci, keďže citlivejšie umiestňovanie finančných zdrojov môže reagovať na konkrétne potreby príslušného regiónu.

Finančné alokácie na celé programovacie obdobie 2007 – 2013 na jednotlivé operačné programy v rámci cieľa Konvergencia podľa rokov v mil. EUR bežných cien sú uvedené v tab. 55.

Tabuľka 55 Finančné alokácie na programovacie obdobie 2007 – 2013 na jednotlivé operačné programy v rámci cieľa Konvergencia podľa rokov
v mil.EUR, bežné ceny

Cieľ Konvergencia Operačný program	Fond	Celkom	Príspevok Spoločenstva						
			2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ERDF a KF									
Regionálny program	ERDF	1 445,0	205,5	200,0	192,5	177,5	191,2	210,9	267,4
OP Životné prostredie	ERDF+KF	1 800,0	117,0	170,3	231,9	314,4	337,6	348,9	279,8
	ERDF	230,7	32,8	31,9	30,7	28,3	30,5	33,7	42,7
	KF	1 569,2	84,2	138,3	201,2	286,0	307,1	315,3	237,1
OP Doprava	ERDF+KF	3 206,9	249,8	326,8	415,5	532,4	572,0	596,1	514,4
	ERDF	877,4	124,8	121,4	116,9	107,8	116,1	128,1	162,4
	KF	2 329,5	125,0	205,4	298,7	424,6	455,9	468,0	352,0
OP Informatizácia spoločnosti	ERDF	993,1	141,2	137,4	132,3	122,0	131,4	145,0	183,8
OP Výskum a vývoj	ERDF	883,0	125,6	122,2	117,6	108,5	116,8	128,9	163,4
OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	ERDF	772,0	109,8	106,8	102,8	94,9	102,1	112,7	142,9
OP Zdravotníctvo	ERDF	250,0	35,6	34,6	33,3	30,7	33,1	36,5	46,3
OP Technická pomoc	ERDF	97,6	13,9	13,5	13,0	12,0	12,9	14,2	18,1
ESF									
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	ESF	864,0	122,9	119,6	115,1	106,2	114,3	126,1	159,9
OP Vzdelávanie	ESF	600,0	85,3	83,0	79,9	73,7	79,4	87,6	111,0
Spolu všetky fondy v rámci cieľa Konvergencia 2007 - 2013		10 911,6	1 206,6	1 314,3	1 433,9	1 572,2	1 690,9	1 807,0	1 886,8
Spolu ERDF		5 548,9	789,2	767,9	739,0	681,8	734,1	810,0	1 026,8
Spolu KF		3 898,7	209,2	343,7	499,9	710,6	763,0	783,3	589,1
Spolu ESF		1 464,0	208,2	202,6	195,0	179,9	193,7	213,7	270,9
EAFRD a EFF									
EAFRD		1 930,8							
EFF		12,7	1,8	1,8	1,7	1,5	1,7	1,8	2,4

Zdroj: MVRR SR, 2006

5 ZÁVER

Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko je jedným z výstupov projektu „Partnerstvá pre rozvoj regionálnej politiky na úrovni NUTS II Západné Slovensko“.

Tento spoločný projekt troch samosprávnych krajov - Nitrianskeho, Trnavského a Trenčianskeho (na úrovni NUTS II Západné Slovensko) bol schválený MVRR SR v decembri 2005 v rámci výzvy Operačný program Základná infraštruktúra, Opatrenie 3.3 Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky.

Cieľom projektu bolo prostredníctvom jednotlivých aktivít a výstupov dosiahnuť efektívny výkon stratégie regionálneho rozvoja za účelom vyváženého hospodárskeho a sociálneho rozvoja celého regiónu NUTS II Západné Slovensko pri zapojení všetkých relevantných aktérov regionálneho rozvoja. Partneri boli zapojení nielen do procesu plánovania regionálneho rozvoja jednotlivých samosprávnych krajov, ale aj do realizácie a vyhodnocovania tohto procesu. Projekt mal zabezpečiť aj prepojenie administratívnych štruktúr regiónu NUTS II.

Pri hodnotení vývoja ekonomiky regiónu NUTS II v kontexte Európskej únie (EÚ) je síce možné konštatovať pozitívnu tendenciu, regionálne rozdiely na úrovni NUTS II sú však značné. V roku 2003 sa dosiahol HDP na obyvateľa na západnom Slovensku 44,1 %, na strednom Slovensku 39,2 % a na východnom Slovensku iba 35,2 % z HDP na obyvateľa vytvoreného v NUTS II z úrovne dosiahnutej v EÚ-15. Bratislavský kraj dosiahol 109,0 % úrovne EÚ-15. Výrazný rozdiel vo výkonnosti Bratislavského kraja súvisí s postavením Bratislavy ako hlavného mesta, v ktorom sú sústredené najväčšie administratívne a priemyselné kapacity v kombinácii s vhodnou geografickou polohou. Trnavský a Trenčiansky kraj – i keď každý s menšou ako polovičnou hodnotou, nasledujú za Bratislavským krajom. Nitrianskemu kraju prináleží z ôsmich krajov Slovenska piate miesto. Napriek tomu je práve región NUTS II Západné Slovensko tým regiónom, kde pásom okresov na južnom Slovensku (okresy Komárno, Nové Zámky, Levice) začína súvislé územie chudoby, nadväzujúce na makroregión chudoby Slovenska.

Rozvoj ľudských zdrojov, tvorba pracovných príležitostí, inovačné procesy a pod. sa odohrávajú v diferencovaných podmienkach. Keďže finančné prostriedky Európskej únie poskytujú možnosť regionálne disparity znižovať, je potrebné mať pripravené dokumenty, ktoré umožnia absorpciu a efektívne využitie týchto finančných prostriedkov. Takýmto dokumentom by mal byť aj predložený Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko, ktorého ambíciami bola nielen identifikácia súčasného stavu územia a jeho hlavných problémov, ale aj návrh stratégie jeho rozvoja. Jeho vytvorenie si vyžiadalo partnerskú spoluprácu predovšetkým zástupcov samospráv, združení obcí, regionálnych rozvojových agentúr, univerzít, nadácií, odvetvových komôr, neziskových organizácií a pod., ktoré spoločne posunuli vzájomnú spoluprácu v regióne na kvalitatívne vyššiu úroveň. Aktívna spolupráca partnerov v rámci projektu rozvinula nové kontakty, priniesla novú skúsenosť a víziu perspektívnych aktivít aj do budúcich období. Posilnili sa tak štruktúry, ktoré by mali byť schopné plniť úlohy v programovacom období rokov 2007 – 2013.

**Spracovanie: Marketingový systém pre podnikateľov, n. o.
Bratislava**